

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ
ΠΟΝΤΙΟΙ
ΣΤΗΝ Ε.Σ.Σ.Δ.

ΔΑΥΛΟΣ

ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 500

Η ΧΡΟΝΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΜΕ ΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ

‘Η Τέχνη καὶ οἱ ψυχικὲς παθήσεις

ΔΑΥΛΟΣ

Μηνιαίο Περιοδικό

Κυδαθηναίων 29, Πλάκα
105 58 'Αθήνα
Τηλ.: 3223957 ή 9841655.

Τα Γραφεία του Περιοδικού
λειτουργούν πρωινές ώρες
9.30-13.30 καθημερινά.

Ίδιοκτήτης-Εκδότης
- Διευθυντής:
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΔΑΜΠΡΟΥ
'Αχιλλέως-Μουσών 51
Παλαιό Φάληρο.

Φωτοστοιχειοθεσία- 'Ατελιέ:
«Ν. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ & Σία ΕΠΕ»
Μάγερ 11, 'Αθήνα, τηλ. 5221792.

Έκτύπωση-Βιβλιοδεσία:
«ΒΑΣΙΛΑΚΟΣ & ΣΙΑ ΕΠΕ»
Καλλιδρόμου 10
Μπουρνάζι, τηλ. 5726819

- Τιμή αντίτυπου: 500 δρχ.
- Έτήσια συνδρομή: 5.000 δρχ.
- Οργανισμών κ.λπ.: 7.000 δρχ.
- Φοιτητών: 3.500 δρχ.
- Εξωτερικού: 50 δολλ. ΗΠΑ.

• Οί συνδρομές προκαταβάλλονται
τόν μήνα 'Ιανουάριο κάθε χρόνου.

ΔΙΑΦΗΜΙΣΕΙΣ
ΔΕΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ.

Τα χειρόγραφα δέν επιστρέφονται.

Όλες οί συνεργασίες και τὰ
ταχυδρομικά έμβάσματα στη
διεύθυνση:

ΔΗΜ. Ι. ΔΑΜΠΡΟΥ, Μουσών 51
175 62, Π. Φάληρο, 'Αθήνα.

Παρακαλούνται οί συνδρομητές
πού αλλάζουν διεύθυνση, νά τò
γνωστοποιούν στο περιοδικό.

ΣΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΑΥΤΟ:

ΣΕΛΙΣ 6436:

Τι είναι αυτό τò «φοβερό και τρομερό»;

Δ.Ι.Α.

ΣΕΛΙΣ 6457:

*Η πολιτική τών 'Ηνωμένων Πολιτειών
και τò άγαθò τού κοινού συμφέροντος*

ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6437:

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ
ΖΙΓΚΦΡΙΝΤ ΠΕΤΡΙΔΗΣ, ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΠΟΛΙ-
ΤΗΣ, «Κ.Ε.Μ.Ε.», ΟΥΡΑΝΙΑ ΠΡΙΓΚΟΥΡΗ.

ΣΕΛΙΣ 6464:

Ο διφυής χαρακτήρ τού έρωτος στόν Πλωτίνο
Α.Ν. ΖΟΥΜΠΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6467:

*Ερωτήματα σχετικά με την συνάρτηση της
Τέχνης με τις ψυχικές παθήσεις*
ΔΗΜ. ΧΡ. ΜΠΟΣΙΝΑΚΗΣ

ΣΕΛΙΣ 6474:

Και πάλι περί Χανσαναίων...

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6484:

*Η χρονολόγησι της έλληνικής προϊστορίας
με βάσι τις αστρονομικές πληροφορίες*
ΗΛΙΑΣ Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΣΕΛΙΣ 6493:

Οί Έλληνες Πόντιοι στην ΕΣΣΔ

ΝΟΡΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

ΣΕΛΙΣ 6497:

Οί έλληνικές ρίζες της 'Ιπποσύνης
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ

ΣΕΛΙΣ 6501:

Η όλιστική διάρκεια τού ανθρώπου

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΠΠΑΣ

ΣΕΛΙΣ 6505:

Ο καταμερισμός τών προτάσεων

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

ΣΕΛΙΣ 6511:

Τα μυστήρια τού Κόλπου και ή έλληνικότης
ΣΠΥΡΟΣ ΝΟΝΙΚΑΣ

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΠΟΙΗΣΗ:

Στ. Έλευθερίου, Θ. Παπαδοπούλου,

Χρ. Περαιιώτης, Β. Αντζ.λ.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ:

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ: σελ. 6455 • ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ Α-
ΔΗΡΙΤΑ: σελ. 6465 • ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΧΩΡΙΣ
ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ: σελ. 6475 • ΔΙΗΓΗΜΑ: σελ. 6509

• Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ: σελ. 6511.

Ποιό είναι αυτό το ...«φοβερό και τρομερό»;

Τί είναι ακριβώς αυτό το «Έλληνικό», πού τρομάζει τὸν Ἐξουσιασμό καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ «μὴν κοιμᾶται ἡσυχος», ἀφοῦ, ὅπως καλὰ γνωρίζουν οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», σχεδιάζει, ὀργανώνει, χρηματοδοτεῖ καὶ ἐξαπολύει σὲ παγκόσμια κλίμακα ἀπρόκλητη ἐπίθεση ἐξαλείψεως (ὄχι ἀπλῆς μειώσεως ἢ συκοφαντήσεως) τῆς ἐλληνικότητος ἀπὸ τὸν σημερινὸ «Κόσμο»;

Αὐταποδείκτως δὲν εἶναι τὸ Ἑλληνικὸ Κράτος, ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς καὶ ὁ «ὑπαρκτὸς Ἑλληνισμός», ἀφοῦ αὐτὰ τυπικὰ εἶναι ὅ,τι ακριβῶς ὁ ὑπόλοιπος σημερινὸς «Κόσμος».

Αὐταποδείκτως ἐπίσης δὲν εἶναι ὅσα γέννησε τὸ «Ἑλληνικόν», τουλάχιστον μὲ τὴν τρέχουσα μορφή τους, δηλαδὴ ἡ Θεωρία, ἡ Ἐπιστήμη, ἡ Φιλοσοφία, ἡ Τεχνολογία, ἡ Δημοκρατία κ.λπ., ἀφοῦ αὐτὰ ἔχουν περάσει (ἔστω παραποιημένα, παρεξηγημένα καὶ ἐκβαρβαρισμένα) στὸν σημερινὸ «Κόσμο» καὶ ἀποτελοῦν, τυπικῶς βέβαια, τὰ «ὦν οὐκ ἄνευ» στοιχεῖα του. Αὐτὸ τὸ «φοβερό καὶ τρομερό», πού προκαλεῖ τὶς παρακρούσεις, τὰ «ὑποχθόνια» ἄγχη καὶ τοὺς θεοσκότεινους φόβους τοῦ Ἐξουσιασμοῦ —καὶ στὴν πράξη τὸν σπασμωδικὸ Μισελληνισμό του—, πρέπει νὰ εἶναι, κατὰ λογικὴν ἀναγκαιότητα, κάτι τὸ ἀσυμβίβαστο, τὸ ἀσύμπτωτο καὶ τὸ ἀσυμβίβωτο μὲ αὐτόν, ὥστε νὰ τὸν θέτῃ πρὸ τοῦ θανασίμου διλήμματος «ἢ ἐγὼ ἢ ἐσύ».

Λοιπόν; Ποιό εἶναι αὐτὸ τὸ «Ἑλληνικό»; Ὑπάρχει ἀπάντηση στὸ κοσμοϊστορικὸ πρᾶγματι αὐτὸ ἐρώτημα. Ἕνας μεγάλος ἀριθμὸς ἀναγνωστῶν τοῦ «Δαυλοῦ» τὴν ἔχει διατυπώσει πρόσφατα, ἔστω μὲ κάπως ποικίλλουσες φραστικὲς ἀποχρώσεις.

Ὅμως ἂς μὴν δογματίζουμε. Εἶπαμε: Αὐθεντία εἶναι ἀκριβῶς ἡ ἄρνηση τοῦ Ἑλληνικοῦ. Ἄς ποῦμε ἀπλῶς, ὅτι, κατὰ λογικὴν ἀναγκαιότητα, τὸ ζητούμενο δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι ἓνας βαθύτερος τρόπος σκέπτεσθαι καὶ ζῆν.

Καὶ ἂς ἀφήσουμε τὸν κάθε Ἕλληνα, τὸν κάθε ἄνθρωπο (γιατὶ τὸ ζήτημα εἶναι πανανθρώπινο: σχετίζεται μὲ τὴν ἐπιβίωση καὶ εὐτυχία τοῦ ἀνθρωπίνου εἴδους) νὰ διαμορφώσει ἐλ-εῦθερα, δηλ. ἐλ-ληνικὰ καὶ ἐλ-λογα, τὴν θέση του.

Δ.Ι.Λ.

ΕΠΙΛΟΓΗ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Ἡ γεωγραφικὴ κατάστασις τῆς ἀρχαίας Αἰγύπτου

Κύριε διευθυντά,

Ἐπὶ τοῦ ἄρθρου τοῦ «Δαυλοῦ» (Φεβ. '91) μὲ τίτλο «Ἡ χρονολόγησι τῆς ἐλληνικῆς προϊστορίας ἀπὸ τοπογραφικὰ καὶ ἀστρονομικὰ στοιχεῖα» ἐπιτρέψατέ μου τὰ ἑξῆς:

1. Τὰ 7135 μέτρα (σ. 6363) ἀντιστοιχοῦν εἰς 3,85 ναυτικά μίλια καὶ ὄχι 5 (1 ν.μ. = 1852 μέτρα). Μέση ταχύτης 3,8 κόμβων διὰ τὸν πλοῦν ἀπὸ Κνωσοῦ εἰς νήσον Φάρον τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου μὲ ἰστιοφόρον εἶναι καὶ αὕτῃ ἀποδεκτὴ, διότι: α) οἱ θερινοὶ βόρειοι ἄνεμοι «ἐτησίεις» ἐξασθενοῦν προοδευτικῶς κατὰ τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν, β) οἱ αὐτοὶ ἄνεμοι ἐξασθενοῦν κατὰ τὴν νύκτα μέχρι καὶ μηδενισμοῦ.

2. Δεχόμεθα ὅτι ὁ Ὅμηρος ὁμιλῶν διὰ 4-ήμερον πλοῦν ἐννοεῖ κατὰ τὸ θέρος, διότι τὸν χειμῶνα: α) αἱ χαμηλαὶ θερμοκρασίαι δημιουργοῦν δυσεπίλυτα προβλήματα διὰ τὸ πλήρωμα, β) οἱ βόρειοι ἄνεμοι δὲν εἶναι μεγάλης διάρκειας καὶ γ) καὶ κυριώτερον πνέουν συχνότατα ἰσχυροὶ νότιοι ἄνεμοι καθιστῶντες τὸ ταξίδιον ἀνέφικτον, δοθέντος ὅτι τὰ ἰστιοφόρα τῆς ἐποχῆς δὲν «ἐβγαίναν στὰ ὄρτα».

3. Ὁ ἀριθμὸς 5812 ἔτη εἶναι λίαν ἐπισφαλῆς, διότι βασίζεται εἰς στοιχεῖα ἐπιδεχόμενα μεγάλας ἀποκλίσεις. Π.χ. γίνεται δεκτόν, ὅτι ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆς νήσου Φάρου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Αἰγύπτου ποταμοῦ ἦτο 7135 μ. × 12 = 85.625 μ.. Ἀλλά: α) ἐὰν πρόκειται περὶ θερινοῦ πλοῦ, διατὶ ὄχι 13, 14, 15 ἢ καὶ 16 ἀκόμη ὥραι; μήπως καὶ 8 ἀκόμη δὲν θὰ ἦσαν ἀποδεκταί, δοθέντος ὅτι οἱ ναυτικοὶ ὀνομάζουσιν «μιας μέρας δρόμο» καὶ τὸ 8-ωρον ἀκόμη ταξίδιον ἀπὸ νήσου εἰς νήσον; β) σὲ καμμίαν περίπτωσιν ἡ ταχύτης πλοῦ εἰς τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ δὲν δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς τὴν τοιαύτην εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν, ἔστω καὶ ἂν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν μόνον τὸ ἀντίθετον ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ, τὸ ὅποιον ὄχι μόνον δύναται νὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ταχύτητα τοῦ ἰστιοφόρου, ἀλλὰ νὰ τὴν καταστήσῃ καὶ ἀρνητικὴν. Οὕτω π.χ. ἂν δεχθῶμεν μείωσιν τῆς ταχύτητος κατὰ 50%, τὰ 5800 ἔτη γίνονται 2900!

Μετὰ τιμῆς

Ζίγκφριντ Πετρίδης

Διπλ. Μηχ/γος-Ἡλ/γος ΕΜΠ
Ἑρμοῦ 8, ΒΟΥΛΑ
166 73 ΑΘΗΝΑΙ

Σημείωσις «Δ»:

Ὁ ὑπολογισμὸς τῆς ἀποστάσεως μεταξὺ τῆς νήσου Φάρου καὶ τῶν τότε ἐκβολῶν τοῦ Νείλου ἔγινε καὶ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Κρήτης καὶ Φάρου (πλοῦς 5 εἰκοσιτετραῶρων κατὰ ρητὴν δήλωσιν τοῦ Ὁμήρου). Ὁ ὁδὸς «παν-ἡμερίη» τοῦ Ὁμήρου (γιά τὸν πλοῦν μεταξὺ Φάρου καὶ ἐκβολῶν τοῦ Νείλου), ἀποδίδει μὲ ἀκρίβεια τὸ χρονικὸ διάστημα

μιᾶς πλήρους ἡμέρας. Τὸ διάστημα αὐτό, ἐφ' ὅσον πρόκειται γιὰ τὴν «πλώμιον ὥραν», δηλαδή τὴν περίοδο μεταξὺ Ἀπριλίου καὶ Ὀκτωβρίου, δὲν εἶναι σὲ καμμιά περίπτωση μικρότερο τῶν 12 καὶ μεγαλύτερο τῶν 16 ὥρων. Ἡ παρατήρηση ὅτι, ἡ ταχύτητα τοῦ πλοίου στὶς ἐκβολές ἐνὸς ποταμοῦ εἶναι μικρή, ἐφ' ὅσον ἐπρόκειτο περὶ εὐρύτατου ποταμόκολπου, εἶναι ἄστοχη.

Ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἑσπερία καὶ ἡ ἐπιβίωσι τῆς Ἑλληνοσύνης

Ἀξιότιμε κ. Λάμπρου,

Θέμα: Ἡ ἐλληνικότητα τῆς Ἑλληνοσύνης καὶ ἡ λογικὴ τοῦ δίδυμου θεωρία/πρᾶξις.

Ἡ ἐπιστολὴ μὲ τίτλο «Σύγχυση περὶ τὴν Ἑλληνικότητα...» («Δ» 107, σ. 6122-3) ἀρνεῖται τ' ὄραμα!.. Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ, πάντως, ν' ἀπαντήσω, γιὰ ν' ἀποκατασταθῇ ἡ ἀλήθεια, ὅπως τὸ ἐπιβάλλει ἡ παράδοσις τοῦ περιοδικοῦ. Εἶναι πρόδηλο, ὅτι ἐμπιστεύομαι τὶς προτάσεις μου («Δ» 105, σ. 5976-7) στὴν κρίσι τῶν ἀναγνώστων τοῦ «Δαυλοῦ», σὲ ἄτομα μὲ πίστι καὶ ἀγάπη στὰ Ἑλληνικὰ ἰδεώδη. Πρᾶξις, βαλβίδα ἀσφαλείας, ποὺ θὰ ἀποτρέψει τὴν ὑλοποίησι πιθανῶν δυσάρεστων ἐξελιξέων, ἐφ' ὅσον καὶ αὐτὲς οἱ προτάσεις υἱοθετηθοῦν, γιὰ νὰ δώσουν μορφὴ στὴν ἐσώτερη ἐπιθυμία μας... τ' ὄραμα.

Ποιὲς πρέπει νὰ εἶναι οἱ προτεραιότητές μας, ὅταν γνωρίζουμε ὅτι ἡ Ἑλληνοσύνη χρειάζεται σωτηρία, ὁλοκληρωμένα ἔργα ποὺ πρέπει νὰ γίνουν σήμερα καὶ ὄχι αὐριο;.. Ἔργα, φιλόδοξα ἢ μὴ, γίνονται, ὅταν ὑπάρχει θέλησις, οἰκονομικὴ ὑποστήριξις καὶ κυρίως ὅταν πορεύεται ἡ θεωρία χέρι-χέρι μὲ τὴν πρᾶξι... Πρέπει νὰ ἐνστερνιστοῦμε τὴ λογικὴ τοῦ δίδυμου «θεωρία/πρᾶξις».

Μὲ τὰ παραπάνω κατὰ νοῦ, ἐλπίζω ὅτι οἱ ἀναγνώστες τοῦ περιοδικοῦ θὰ ἐνδιαφερθοῦν **τώρα** ν' ἀνοίξουν διάλογο, **ἐπὶ τῆς οὐσίας**, στὰ ἐρωτήματα.

1. Ποιὰ εἶναι ἡ ἄλλη λύσι, ἀντὶ τῶν Ἑλληνοταμείων, γιὰ νὰ γίνῃ ἔργο; Πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ χρηματοδοτηθοῦν **συγκεκριμένα προγράμματα** ὅπως ἡ ἔκδοσις τῆς **σωστῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας**, ἢ τὸ ἔργο ἐμπνευσμένων ἐντύπων, ὅπως ὁ «Δαυλός», **ὅπου νὰ στηρίξει ἡ Ἑλληνοσύνη τὴν πίστι**

τῆς;.. Μὲ τί χρήματα θὰ πληρωθεῖ ἡ συγγραφὴ καὶ ἔκδοσις τῆς **σωστῆς Ἑλληνικῆς γραμματικῆς**;...

2. Ποιὰ ἄλλη λύσις προτείνεται, ἀντὶ τῶν Σχολῶν Ἑλληναποστόλων, ὥστε ν' ἀποκτήσουμε νειᾶτα, **ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς φάλαγγας**, φορεῖς καὶ **διατηρητὲς** τῆς ἐλληνικότητάς μας (προσοχὴ στὴ διαδοχὴ...), ἔτοιμους ν' ἀντιπαλέουν τοὺς ...ισμούς. Πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ ἐπανδρώσουμε Ἑλληνόπνοια σχολεῖα;

3. Ποιὰ ἄλλη λύσις προτείνεται, ἀντὶ τοῦ «Συμβουλίου Ἀμφικτιονίων», ὥστε ν' ἀποκτήσουμε ἔναν **Ἑλληνικὸ θεσμό**, συνδετικὸ κρίκο, «λιμάνι ἀνεφοδιασμοῦ», συντονισμοῦ καὶ συνεργασίας;.. Πρέπει ἢ δὲν πρέπει νὰ βοηθηθῇ ἡ ὑποστήριξις τῶν Ἑλληνικῶν ἐνδιαφερόντων σὲ διεθνή κλίμακα; [...].

4. Συμφωνοῦμε, ὅτι πρέπει μὲ τὸ διάλογο νὰ διαμορφωθῇ ὁ τρόπος ἐνεργοποίησέως μας καὶ ν' ἀρχίσει εἰρηνικὰ τὸ ἔργο τῆς πλήρους ἀποκαταστάσεως; Δὲν φτάνουν δύο χιλιάδες χρόνια ἀναμονῆς;!!..

Ἀποκαλοῦμε «βάρβαρη» τὴν Ἑσπερία! Γιὰ νὰ ἐφησυχάσουμε τὴ συνείδησή μας; Τί νὰ περιμένουμε ἀπ' αὐτήν, ὅταν **ἐμεῖς, οἱ Ἕλληνες, λείπουμε** καὶ ὅταν ἄλλοι ὄργανωμένοι σὲ θέσεις κλειδιά, στὰ μέσα ἐπικοινωνίας καὶ στὰ ὄργανα ἀποφάσεων, ἀλλοιώνουν τὰ Ἑλληνικὰ κλασσικὰ πρότυπα, τὰ θεμέλια ὅπου ἀκόμα στηρίζεται ὁ τρόπος ζωῆς τῆς Ἑσπερίας, καὶ ἀποδυναμώνουν τὸν φιλελληνισμό; Παρ' ὅλα αὐτά, γίνονται ἔργα στὴν Ἑσπερία, ἀπὸ ἀγάπη στὴν ἐλληνικότητα. Ποῦ εἴμαστε ὅμως ἐμεῖς, οἱ Ἑλληναπόστολοι, νὰ προστατεύσουμε τὸν **ἀναντικατάστατο** Πολιτισμὸ ποὺ μᾶς κληροδότησαν οἱ πρόγονοί μας γιὰ νὰ μᾶς ἐξυπηρετεῖ αἰώνια;.. Πάντα οἱ ἄλλοι

μᾶς φταῖνε!!

Τώρα ξυπνήσαμε και γιὰ τοὺς 'Ολυμπιακοὺς 'Αγῶνες!!! Ἐπρεπε πρῶτα νὰ γελοιοποιηθοῦμε... καὶ νὰ μᾶς ἀρνηθοῦν τὴν πατρότητα... Ποιὸς ὅμως μᾶς ἐμποδίζει νὰ τοὺς ἀναζωπυρήσουμε στὴν 'Ελλάδα, διαχωρίζοντας τὴ θέσι μας ἀπὸ τοὺς σημερινοὺς δικούς τους ἀγῶνες καὶ ἀρνούμενοι νὰ προσφέρουμε τὴν 'Ολυμπιακὴ Φλόγα σὲ τέτοιο εἶδος ἀγῶνων; Οἱ πιέσεις; Αἰῶνες σοφίας ποὺ πῆγαν; Ποῦ βρίσκονται οἱ σύμβουλοι τῶν 'Αμφικτυονίων, γιὰ νὰ τοὺς ἀποστομώσουν;.. Πνίγουν τοὺς θυμόσφοι οἱ ἀλαλαγμοὶ τῶν «οπαδῶν»!.. Δία μου, φύλαξέ μας ἀπὸ τὸ συναίσθημα τῆς ἀπελπισίας, ποὺ ὁδηγεῖ στὴν παρότρυνσι πράξεων ἀναρχικῶν...

'Ελπίζω νὰ ἔγινε σαφὲς πλέον, γιὰτὶ χρησιμοποιοῦ τὴ λέξι «'Ελληνοσύνη», ποὺ τόσο παρεξηγήθηκε. Ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ γιὰ νὰ μὴν ὑπάρχουν ἀμφιβολίες, θὰ ἤθελα νὰ προσθέσω τὰ ἑξῆς: Κατὰ τὴ γνώμη μου ἡ λέξις «ἐλληνικότητα» ἀποδίδει τὴν

ἐννοια τοῦ... «κάποιος ἢ κάτι τι ποὺ ἔχει γνωρίσματα Ἑλληνικά», ὅχι τὴν ἐννοια... «τὸ σύνολο τῶν ἐπὶ τῆς γῆς Ἑλλήνων»... ὁ Ἑλληνισμός, λέξι ποὺ δὲν χρησιμοποιοῦ, γιὰτὶ ἀπορρίπτουμε τοὺς ...ισμούς... Πρὸ τοῦ κενοῦ, ἔπλασα τὴ λέξι «'Ελληνοσύνη» καὶ τὴ χρησιμοποιοῦ σ' ἀντιδιαστολὴ τῶν «Ρωμοσύνη» καὶ «Χριστιανοσύνη», κρίνοντας τὴν «συνεπέστερη» πρὸς τὴν ἐννοια... «τὸ σύνολο τῶν Ἑλλήνων μετὰ τὴν τουρκοκρατία». Πάντως θὰ πρέπει τέτοιου εἶδους παρεξηγήσεις νὰ μὴν μᾶς παρασύρουν σὲ ἄσκοπες «ἐκρήξεις» καὶ νὰ χάνουμε τὴν οὐσία τῶν λόγων, γιὰτὶ: Κάποιου τοῦλεγαν πῶς καίγεται τὸ σπίτι του, κι αὐτὸς ἔλεγε: «Ἐχω τὰ κλειδιά»...

Μὲ φιλικοὺς χαιρετισμούς

Νικηφόρος Πολίτης

P.O. Box 7

Heswall, Merseyside L61 3YA

'Αγγλία

Προτάσεις τοῦ KEME γιὰ τοὺς Ποντίους

'Αξιότιμε κ. διευθυντά,

Πέρασαν 71 χρόνια ἀπὸ τὴν 19 Μαΐου 1919, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἀπεβιβάσθη ὁ Μουσταφᾶ Κεμάλ στὴν Σαμψούντα, γιὰ νὰ συνεχίσῃ μὲ ἐντονώτερο καὶ πιὸ φρικιαστικὸ τρόπο τὴν συστηματικὴν γενοκτονία τοῦ ἐλληνισμοῦ τοῦ Πόντου, ἡ ὁποία ἀρχισε τὸ 1916 καὶ τέλειωσε τὸ 1923.

Τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς γενοκτονίας συνίστανται στὰ ἑξῆς: α. 353.000 Πόντιοι νεκροί, θύματα τῶν τουρκικῶν ὀρδῶν. β. Ἐξαναγκαστικοὶ ἐξισλαμισμοὶ χιλιάδων Ποντίων. γ. Ὁλοκληρωτικὴ ἀποχώρηση τῶν ποντιακῶν χριστιανικῶν πληθυσμῶν πρὸς τὴν Σοβιετικὴ Ἐνωση, Ἑλλάδα καὶ ἀλλοχθῶ.

Λόγος τῆς γενοκτονίας: Α. Ἡ ἐλληνικὴ καταγωγή καὶ ἡ ὀρθόδοξη χριστιανικὴ πίστη τῶν Ποντίων. Β. Τὸ καταρρέον γραφειοκρατικὸ ὀθωμανικὸ κράτος καὶ τὸ ἀντιδραστικὸ-ρατσιστικὸ κεμαλικὸ καθεστῶς, θέλοντας νὰ ἀντιπαρεθεθοῦν μὲ τὶς ζωντανὲς καὶ ἀνερχόμενες οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ δυνάμεις ('Ελληνες καὶ Ἀρμένιοι), συμάχησαν μὲ τὶς πλέον περιθωριοποιημένες ὁμάδες τοῦ Τοπάλ Ὄσμάν καὶ τοῦ Κεχαγιᾶ καὶ διέκοψαν βίαια τὴν διαδικασία ἐξέλιξης τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς, ἔλυσαν ἔτσι διὰ μέσου τοῦ βιολογικοῦ ἀφανισμοῦ μιὰ ἀναμενόμενη ἐθνικὴ σύγκρουση.

Μέσα γενοκτονίας: Ἡ ἐπίσημη διακήρυξις τῆς γενοκτονίας εἶχε γίνῃ ἀπὸ τὸ 1911 καὶ σκοπὸ εἶχε τὴν πλήρη ἐξαφάνισι τῶν χριστιανικῶν λαῶν τῆς περιοχῆς. Τὰ μέσα καὶ οἱ μέθοδοι ποὺ χρησιμοποίησαν οἱ Τοῦρκοι ἐγκληματίες, δὲν μπορεῖ νὰ τὰ διανοηθῇ τὸ μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου: Βιασμοί, ἀρπαγὲς περιουσιῶν, λεηλασίες, πυρπολήσεις, ἐξορίες, καταναγκαστικὰ τμήματα ἐργασίας, βασανισμοί, λιμοκτονίες, ἀπαγχονισμοί, ὁμαδικὲς σφαγές.

Συνεργοὶ τῆς γενοκτονίας: Ἡ γενοκτονία τῶν Ποντίων, ἡ δευτέρη στὸν 20ὸ αἰῶνα μετὰ τὴν γενοκτονία τῶν Ἀρμενίων, δὲν θὰ ἐπραγματοποιεῖτο, ἐὰν δὲν ὑπῆρχαν συνεργοὶ ἄμεσοι ἢ ἔμμεσοι

τῶν Τούρκων ἐγκληματιδῶν.

Πρῶτα-πρῶτα ὑπεύθυνοι εἶναι οἱ Γερμανοὶ στρατιωτικοί, κύριοι καθοδηγητὲς τῶν Νεοτούρκων καὶ τοῦ Κεμάλ Ἀτατούρκ. Μὲ τὴν οὐσιαστικὴ βοήθειά των ἐγινε ἡ γενοκτονία τόσο τῶν Ἀρμενίων ὥσο καὶ τῶν Ποντίων.

Δεύτεροι ὑπεύθυνοι εἶναι οἱ Σοβιετικοί, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν τεράστια στρατιωτικὴ βοήθεια καὶ τὴν πολιτικὴ κάλυψη ποὺ παρείχον στὸν Κεμάλ, ἔδωσαν τὴν χαριστικὴ βοήθην στοὺς χριστιανικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Τρίτοι ὑπεύθυνοι εἶναι τὰ δυτικὰ κράτη, τὰ ὁποῖα βοηθοῦσαν τοὺς Νεοτούρκους, διότι ἐβλεπαν μὲ φθόνο καὶ ἀνταγωνιστικὴ διάθεση τοὺς Ἕλληνες καὶ Ἀρμενίους τῆς Μικρᾶς Ἀσίας γιὰ τὴν οἰκονομικὴ τους πρόοδο.

Τέταρτος δὲ ὑπεύθυνος εἶναι δυστυχῶς, σὰν κράτος καὶ σὰν λαός, ἡ Ἑλλάδα, διότι στὴ δύσκολη στιγμὴ δὲν βοήθησαν τοὺς ἀδελφούς μας Ποντίους.

Ἀντίσταση τῶν Ποντίων:

Ὅταν ἄρχισε ἡ γενοκτονία στὸν Πόντο, δὲν ὑπῆρχε ἐκεῖ οὔτε ἕνας Ἕλληνας στρατιώτης, δὲν ὑπῆρχε οὔτε ἡ στοιχειώδης δικαιολογία γιὰ τὶς σφαγές. Στὴν λαίλαπα τῶν ὀρδῶν τῶν φονιάδων ὁ ποντιακὸς ἐλληνισμὸς δὲν κάθησε μὲ σταυρωμένα τὰ χέρια. Πάλεψε ἔστω καὶ μόνος. Καὶ νικήθηκε, ὅπως ὁ Διγενὴς στὰ μαρμαρένια ἀλώνια ἀπὸ τὸν Χάροντα. Στὴν περίοδο τοῦ 1916-1922 ἀνεπτύχθη στὸν Πόντο ἕνα μεγάλο ἐθνικοαπελευθερωτικὸ κίνημα ἐναντίον τῶν Τούρκων σφαγέων, ὅπως ἐπίσης καὶ ἕνα ἀξιόλογο πολιτικὸ κίνημα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Πόντου καὶ τὴν ἴδρυση Ἑλληνικῆς Δημοκρατίας τοῦ Πόντου. Συνταρακτικὰ γεγονότα καὶ δραματικὲς στιγμὲς περνάει ὁ ἐθνικοαπελευθερωτικὸς ἀγῶνας τῶν Ποντίων, ὅταν τὸ 1921 στὴν Ἀμάσεια οἱ Τούρκοι κρεμοῦν ἑκατοντάδες Πόντιους ἀγωνιστὲς τῆς ἐλευθερίας.

Ἰδια πολιτικὴ:

Μετὰ 71 χρόνια μήπως ἄλλαξε πολιτικὴ ἡ Τουρκία στὸ θέμα τῶν γενοκτονιῶν καὶ γενικὰ τῶν μειονοτήτων;

Δυστυχῶς συνεχίζεται ἡ ἴδια πολιτικὴ:

α. Ἀκόμα στήνουν ἀγάλματα στὸν

σφαγέα Τοπάλ Ὀσμὰν στὸν Πόντο καὶ δίνουν τοπωνύμια γιὰ τὸν Μουσταφᾶ Κεμάλ, ἄρα εἶναι ἀμετανόητοι γιὰ τὰ ἐγκλήματα τοῦ Κεμαλισμοῦ. β. Τὸ 1937 προσάρτησαν τὴν Ἀλεξανδρέττα (Χατάι) ἀπὸ τὴν Συρία. γ. Ἀπὸ τὸ 1974 κατέχουν τὴν βόρεια περιοχὴ τῆς Κύπρου, παράνομα. δ. Κατήργησαν τὴν αὐτονομία τῆς Ἰμβρου καὶ τῆς Τενέδου. ε. Ἐδιώξαν τὸ ἐλληνικὸ στοιχεῖο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολη, Ἰμβρο καὶ Τένεδο. στ. Θέτουν θέμα ἐναέριου χώρου καὶ αἰγιαλίτιδας ζώνης στὸ Αἰγαῖο. ζ. Συνεχῶς δημιουργοῦν προβλήματα στὴ Συρία καὶ τὸ Ἰράκ. η. Τουρκοποιοῦν τὶς Μουσουλμανικὲς μειονότητες στὴν Βουλγαρία καὶ στὴν Ἑλλάδα καὶ δημιουργοῦν ἐσωτερικὰ προβλήματα. Ἐκμεταλλεζόμενοι τὸν Ἰσλαμισμό, προσπαθοῦν νὰ βάλουν πόδι στὶς ἰσλαμικὲς δημοκρατίες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως. ι. Σήμερα στὴν Τουρκία γίνεται γενοκτονία εἰς βάρος τῶν Κούρδων. 15.000.000 Κούρδοι ζοῦν τὸ δράμα ποὺ ἐζησαν οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ἀρμένιοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Ἀποτελέσματα

Ὁ παντουρκισμὸς καὶ ὁ πανισλαμισμὸς εἶναι ἡ θεωρία ποὺ πιστεῦει τὸ ἐκάστοτε τουρκικὸ καθεστῶς, ἡ δὲ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ εἶναι οἱ γενοκτονίες, οἱ καταλήψεις καὶ ἡ κατοχὴ ξένων ἐδαφῶν.

Σημαίνει γιὰ μᾶς τίποτε;

Νεκροί: 1.500.000 Ἀρμένιοι, 1.000.000 Ἕλληνες (353.000 Πόντιοι - 650.000 οἱ ἄλλοι Ἕλληνες τῆς Μικρᾶς Ἀσίας), 500.000 Κούρδοι. Πρόσφυγες: ἑκατομμύρια. Ἐξισλαμισμένοι ἀναγκαστικά: ἑκατομμύρια.

Ἐρωτᾶμε, πέτυχε ἄραγε ἡ ἐλληνοτουρκικὴ φιλία ἢ χρειάζεται μία νέα στρατηγικὴ στὴν ἐλλαδικὴ καὶ κυπριακὴ ἐξωτερικὴ πολιτικὴ; Ὁ ἐλληνισμὸς, ὅπου γῆς, ὡς ἕνα ἔθνος ἐνιαῖον πρέπει νὰ δράσει ἀποτελεσματικά, συμμαχῶντας μὲ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου.

Κύριε διευθυντά,

Ὡς ἐλάχιστον φόρον τιμῆς στὰ θύματα τῆς γενοκτονίας τῶν Ποντίων ἀπὸ τοὺς Τούρκους, προτείνουμε: α. Τὴν ἀναγνώριση τῆς γενοκτονίας τῶν 353.000 Ποντίων ἀ-

πό την βουλή της Κύπρου και την καταδίκη της Τουρκίας. β. Την εισαγωγή της ιστορίας του ποντιακού ελληνισμού στα σχολεία, ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης της Κύπρου. γ. Την συνδρομή της Κυπριακής Δημοκρατίας στην αναγνώριση της γενοκτονίας των Ποντίων από το Συμβούλιο της Εϋρώπης, την Ε.Ο.Κ. και την γενική συνέλευση του Ο.Η.Ε. καθώς και από τα κοινοβούλια όλων των φίλων χωρών που

είναι αντίθετες στις γενοκτονίες. δ. "Άμεσα μέτρα για την αποκατάσταση των Ποντίων προσφύγων από την Σοβιετική Ένωση και την εγκατάστασή των ως άκριτων στην Κύπρο.

Μετά τιμής

Κέντρον Έρεύνης και Μελέτης

Έλληνισμού

Ο Πρόεδρος

Ο Γεν. Γραμματέας

Δημ. Ν. Πάνου Θεόδ. Μηλογιαννάκης

«Φεμινισμός και Έξ-ουσία»

Άγαπητή Αίσα,

Συμφωνώ με το «Φεμινισμός και Έξ-ουσία» και τα όσα γράφεις για την κ. Τσάντ και τις περι αυτήν φλύαρες και προπετείς τσαπερδόνες («Δαυλός», τεύχος 107, σ. 6155). Θα ήθελα και εγώ να προσθέσω κάτι ακόμα, αλλά δε βαρύνεται, δεν αξίζει τον κόπο. Μπόρα ήταν και πέρασε. Τέτοια γρήγορα περαστικά μακάρι να είχαμε και «εις άλλα».

Επίτρεψέ μου όμως να σταθώ στην τελευταία φράση, παρακάμπτοντας σε πρώτη φάση το «ήταν»: «*Η ελληνίδα γυναίκα πρώτα απ' όλα και πάνω απ' όλα ...και παραμένει μητέρα και σύζυγος*» (σελ. 6158). Ναί!.. Τόσο πολύ, ώστε σε είκοσι χρόνια θα έχουμε κατακυλήσει στα επτάμισυ εκατομμύρια, και για να γλυτώσουμε από τις «γάτες Άγκυρας», που θα έχουν αίσίως φθάσει τα εκατό εκατομμύρια (100.000.000 δλοστρόγγυλα σαν πανσέληνοι), θα τρέχουμε να κρυφτούμε στους βρώμικους υπονόμους της ΕΟΚ, που μās γράφει «δπου δει» ή μάλλον δε μās γράφει πουθενά. Για Ελλάδα ούτε άκουσε ούτε ξέρει τίποτα. Τα γνωστά. Έμεϊς όμως ξέρουμε πολύ καλά, πώς τα διαζύγια είναι στο φόρτε τους και ελάχιστοι από τους μη διαλυμένους άκομη γάμους τηρούν το λόγο το άληθές. Υπό την άποψη, βέβαια, ότι γάμος σημαίνει ουσία ζωής και όχι συμβίωση ετεροφύλων στηριζόμενη στα δεκανίκια άμοιβαίων σκοπιμοτήτων και εξυπηρετήσεων, κατάσταση που παραμένει φαινομενικά σταθερή και αμετάβλητη, «πρός το θεαθηναι τοις ανθρώποις» ή για τη γλάστρα που άναγκα-

στικά ποτίζεται για χάρη του βασιλικού. Κι έχει τους λόγους του ο συνονόματός μου τραγουδιστής, που στέλνει χαιρετίσματα στην έξουσία, κρατάει, λέει, την ουσία, μα δεν παντρεύεται. Τί συμβαίνει και τί σχέση έχει ο γάμος με την έξουσία; Μήπως η ουσία «τα στήλωσε» και έμεινε εκτός γάμου; Όποτε τί γίνεται; Μπερδεμένα και δύσκολα τα πράγματα.

Εγώ που τα λέω αυτά «*παραμένω πρώτα απ' όλα*» κ.τ.λ., έτσι νομίζω τουλάχιστον, κι έχω μιὰ κόρη παντρεμένη έφτά χρόνια τώρα, που έχει με τη σειρά της ένα ξανθό-μαλλο χερουβείμ, χάσμα των ματιών και της ψυχής μου. — Μά, στο ένα θα μείνεις, τη ρωτώ. Και ή απάντηση κεραυνός: — «Αν είναι να καταντήσω σαν κι έσένα, μάνα μου, ναί, στο ένα και καλό. Και προχωρεί άκάθεκτη: — Σε ποιό κόσμο να φέρω τα παιδιά μου, μάνα; Και δεν της έχω απαντήσει ακόμα.

Άλλ' άς πάμε τώρα και στο «ήταν». Ήταν πράγματι ή ελληνίδα «*πρώτα απ' όλα*» κ.τ.λ. ή έπαιζε θέατρο, σκύβοντας το κεφάλι στη μαύρη της τή μοίρα, όταν πάντα, ή έστω σχεδόν πάντα, δεν είχε άλλη επιλογή έξω από την περιφήμη «αποκατάσταση», ένα δράμα με τέσσερις-πέντε πράξεις (συνοικέσιο, παζαρέμα προίκας, έπιστροφή πολλές φορές προικοσυμφώνου για πανωπροίκι, κλείσιμο συμφωνίας ή διάλυση πάλι με άφορμη την προίκα και τέλος ή παράσταση στής εκκλησιάς τα σκαλοπάτια με τη νύφη να περπατάει στηριζόμενη στο μπράτσο του πατέρα της μέχρι ν' άκουμπήσει στο μπράτσο του γαμπρού, λές

κι ἦταν ἀνάπηρη, πὺ καταρράκωνε τὴν ἀ-
ξιοπρέπεια τῆς γυναίκας καὶ ἀπὸ λουλουδέ-
νιο κοριτσόπουλο τῇ μετέτρεπε σὲ ὑπουργό
καὶ αἰμοβόρο ζωντόβολο; Καὶ τὸ «ὁ τόπος
ἀκόμα πὺ κάθεται τὸ θηλυκὸ, θέλει ξύλο»
δὲν εἶναι πολὺ πίσω καὶ λέει πολλὰ. "Ὅπως
πολλὰ λέει καὶ τὸ φαινόμενο-μάστιγα τῆς
«κάκιᾶς πεθερᾶς», πὺ περιμένει ἀκόμα τὸν
ἐρμηνευτὴν του. Καὶ ὁ φόβος καὶ τὸ ἀδιέξο-
δο «φύλαγαν τὰ ἔρμα» καὶ τὴν τιμὴ (τρομά-
ρα τους!) πατεράδων, συζύγων καὶ ἀδερ-
φῶν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ οἱ ἑλληνικοὶ αἰῶνες ἔ-
χουν νὰ ἐπιδείξουν μητέρες μεγάλες, σεβά-
σμιες μορφές, «πότνιες», ἀπὸ τὴν Ὀμηρι-
κὴ Θέτιδα καὶ τὴν Ἑκάβη τῶν Τραγικῶν
μέχρι τὴ Μάνα τοῦ Κίτσου καὶ τὴ Μάνα
τῆς Κύπρου καὶ πάει λέγοντας, πὺ ταπει-
νώθηκαν καὶ πληγώθηκαν καὶ σύρθηκαν
«μὲ τὰ μαλλιά τραβώντας» ἀπὸ τοὺς ἰσχυ-
ροὺς τοῦ κόσμου καὶ ἐπνίξαν τὸ θηλυκὸ
καὶ ἔθωσαν τὰ στοιχειώδη ἀνθρώπινα δι-
καιώματά τους καὶ ἀναδείχθηκαν σὲ μυρο-
φόρες τῆς ζωῆς. «ἽΩ γλυκύ μου ἔαρ»...

Ἡ Μήδεια, πὺ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ κά-
νει, ἀνατράπηκε παντελῶς κι ἔσφαξε τὰ
παιδιά της μὲ τὰ ἴδια της τὰ χέρια. Καὶ τὰ
κακεντρεχῇ καὶ ἀφ' ὑψηλοῦ ἔξυπνα «κράτα
τὴν ἐστία του, κρατῶ τὴν καρδιά του» πὺ
τὰ πᾶς; Γιατί ἡ κυρία Περικλῆ ἦταν γυναι-
κα φρόνιμη, ὅπως ἦταν φρόνιμη καὶ ἡ
Ἀνδρομάχη πὺ κανάκευε τὰ ἐξώγαμα τοῦ
μεγάλου. Ἡ Κλυταιμνήστρα ὅμως, πὺ δὲν
ἦταν φρόνιμη καὶ δὲν ἐχάριζε κάστανα σὲ
κανέναν, ἔκανε τὶς Μυκῆνες μπάχαλο (μά,
νὰ σοὺ πῶ...) καὶ στὸ τέλος κατάντησε νὰ
κυνηγᾷ τὸ στερνοπούλι της μὲ τὴ τσου-
γκράνα μαζί μὲ τὶς ἄλλες ξεμαλλιασμένες
παλαβιάρες. Ἐδῶ, πάει στὴν εὐχή, τὸ πα-
ράκανε. Παιδί ἦτανε, καὶ τὰ παιδιά δὲ
φταῖνε ποτέ. Οὔτε οἱ πατεράδες φταῖνε. Γιὰ
ὅλα φταῖνε οἱ μανάδες. «Ἀπὸ τὴ μητέρα ἐ-
ξαρτῶνται τὰ πάντα», σκούζει καὶ ὁ ἱεροκή-
ρυκας ἀπὸ τὸν ἄμβωνα. Μάλιστα.

Μὰ τὴν ἔσφαξε, λέει. Ἔ, καί; Μιὰ φορὰ
τὴν ἔσφαξε. Πὺ νὰ εἶχε τὸν δικό μου τὸ
γαβριὰ νὰ τὴ σφάζει ἀπὸ λίγο κάθε ὥρα καὶ
στιγμὴ. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως οἱ γυναῖκες
στὰ κρυφὰ τῆς ἀνάβουν κερί, γιατί ἐπῆρε
ἐκδίκηση γιὰ ὅλες τους. Ἦταν γενναία καὶ

μαχητικὴ καὶ πούλησε ἀκριβὰ τὸ τομάρι
της. Τὸ ἔλεγε ἡ καρδιά της καὶ σήκωσε τὸ
σταυρὸ τῆς παλληκαρίσια μέχρι τὸ τέλος,
χωρὶς ὑποκρισιές καὶ ψευτοκαμώματα. Καὶ
μιλᾷμε γιὰ μεγάλο σταυρό! Γι' αὐτὸ κι ἐγὼ
τὴ σέβομαι βαθύτατα. Κάνω μάλιστα τὴν
πρόταση νὰ καθιερωθεῖ γιορτὴ τῆς «Ἀγίας
Κλυταιμνήστρας τῆς Μεγαλομάρτυρος»,
γιὰ νὰ ἐπισημοποιηθεῖ καὶ τὸ πρᾶγμα καὶ
νὰ μὴν κρυβόμαστε πίσω ἀπὸ τὸ δάχτυλό
μας.

Ἐπῆρχαν βέβαια καὶ οἱ προοδευτικὲς
καὶ ἀπελευθερωμένες, ὅπως ἡ Ἀντιγόνη, ἡ
Ἰφιγένεια καὶ ἡ Ἡλέκτρα, πὺ στὸ ἄκου-
σμά της πᾶ ἡ ἀριστερὴ κουλούρα λυώνει
σὰν τὸ κεράκι τῆς Λαμπρῆς, λὲς καὶ ἡ κο-
πέλα εἶχε πατέρα τὸν Λένιν καὶ θεῖο τὸν
Μάρξ. Αὐτὲς ὅμως μύριζαν τραβεστί ἀπὸ
μιὰ ὥρα δρόμο, καὶ μπορεῖ νὰ ἦσαν ἄγγε-
λοι, ἀρχάγγελοι καὶ οἱ ἄλλες προοδευτικὲς
δυνάμεις, ἀλλὰ γυναῖκες δὲν ἦσαν. Ἐδῶ,
μοῦ φαίνεται, κάπου μᾶς δουλεύουν οἱ
Τραγικοί. Ἐκτός, πᾶ, κι ἂν ὁ λόγος τους
δανείσθηκε σάρκα ἀπὸ τὴ γυναῖκα, ὅπως ἔ-
γινε μὲ τὸν Χριστιανισμό. Κι ἄντε ἐγὼ τώ-
ρα νὰ ἀποδείξω, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος ἀποδο-
κίμασε τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν. Θὰ μὲ κατη-
γορήσουν στὰ σίγουρα γιὰ φεμινίστρια.
Ὅχι τίποτα ἄλλο, ἀλλὰ θὰ πάρω στὸ λαιμό
μου καὶ τὶς φεμινίστριες καὶ θὰ μοῦ πέσουν
ἐπάνω κι αὐτὲς καὶ δὲν θὰ ἔχω πὺ νὰ στα-
θῶ. Θὰ βρεθῶ μετέωρη σὰν τὴν ταϊνία τοῦ
Ἀγγελόπουλου. Ὁ Θεὸς νὰ μὴ σοὺ τὸ
φυλάει νὰ μπλέξεις σὲ τέτοιο καυγᾶ.

Καὶ ἡ Ἑλένη, πὺ τὸ ἔπαιζε μεγάλῃ
βεντέττα (μιλᾷμε γιὰ πρῶτο ὄνομα), μπορεῖ
νὰ ἦταν κάλτσα τοῦ διαβόλου, ἀλλὰ κρῦα
καὶ ἄχρηστη, βρὲ παιδί μου! «Ἐνα πουκά-
μισο ἀδειανό», κατὰ πῶς τὴν ὀνοματίζει κι
ὁ ποιητής. Τὸ ἔπαιζε ὅμως σεξο-γατούλα
(τέτοια θέλει τὸ παζάρι) καὶ ἐπειδὴ εἶχε ἀ-
δυναμία στοὺς νεαροὺς, κατῶρθωσε νὰ
κρατήσῃ τὴ φήμη της γιὰ πολλὰ-πολλὰ
χρόνια, μέχρι πὺ ἔζησε αὐτὴ καλὰ καὶ ὁ
Μενέλαος καλύτερα. Γιὰ τὰ παιδιά τους,
πὺ τὰ εἶχαν παρατήσει, δὲν ξέρω τί ἀπέγι-
ναν. Ἐκεῖνο πὺ ξέρω, εἶναι ὅτι αὐτὴ εἶχε
σπουδάσει «Δημόσιες Ἐρωτικὲς Σχέσεις
καὶ Ψυχολογία τῶν Μαζῶν καὶ τῶν Στρα-
τευμάτων» στὸ Παρίσι καὶ τὰ ἔφερε βόλτα

μιὰ χαρά. Καί εἶχε ἀκόμα ἐντρύφῃσιν στή σοφία τοῦ λαοῦ, πού λέει: «Νά 'χα π.....ς ριζικό καί ἀκαμάτρας τύχη».

Ἀλλά, ἡ μόνη γυναῖκα πού λυπᾶμαι πραγματικά, εἶναι ἡ ἔρμητ ἡ Ξανθίππη, πού ἔμεινε στά λόγια, νά γκρινιάζει ἀπό τὸ πρῶι ὥς τὸ βράδυ, μέχρι πού ἔγινε ρεζίλι τῶν σκυλιῶν τῆς ἱστορίας. Τί νά σοῦ κάνει βέβαια... χτήματα, σπίτι, παιδιά καί νά 'χει καί τὴ Μυρτώ νά 'ναι ὅλη τὴ μέρα κούνημα καί τσαχπινιές. Ἐπρεπε νά εἶμαι ἐγὼ στή θέσιν τῆς, νά τὴν καρυδώσω μὲ τὸ σφουγγαρόπανο. Οἱ σοβαρὲς καταστάσεις δὲν ἀντιμετωπίζονται μὲ ἡμίμετρα (τὸ εἶπε καὶ ὁ κ. Καραμανλῆς) οὔτε μὲ ὑστερισμούς τῆς δεκάρας. Τέτοιο μόνολο ἦταν, γι' αὐτὸ καὶ δὲν τὴν ἔκανε κανένας θεατρικὸ ἔργο. Τί ἔργο νά κάνεις μὲ δαῦτη; Ἐνῶ γιὰ τὴν Κλυταιμνήστρα καί τὴ Μήδεια νάααα, οὐρὰ οἱ συγγραφεῖς καί ἡ ἔμπνευση σύννεφο. Γιατί καί ὁ κόσμος θέλει «ἄρτον καί θεάματα» καὶ κάπου τὸ τραβᾷ ὁ ὀργανισμός μας τὸ ξύλο. Ἐγὼ βέβαια προσπάθησα νά τὴν κάνω ἄνθρωπο καί τῆς ἔγραψα ἀπὸ τὴ Μίλητο, ὅπου βρισκόμουν γιὰ καλλιτεχνικὴ ἐνημέρωση, νά πάει στὸ BODYLINE καί νά ξοδέψει λίγα χρήματα γιὰ ἓνα φρέσκο-φρέσκο λήφτινγκ, ἀλλὰ εἶχε τέτοια ἐξάρτηση ἀπὸ τὰ παιδιά τῆς, πού δὲν εἶχε μυαλὸ γιὰ τίποτ' ἄλλο. Καί εἶχε καβαλλήσει τὸ καλάμι, ὅτι, ἐπειδὴ εἶχε ἄντρα τόσο πολὺ μορφωμένο, δὲν ἦταν τῆς θέσεώς τῆς αὐτὰ τὰ πράγματα. Τόσο κουτὴ γυναῖκα! Καὶ καλὰ νά τὰ πάθει. «Ἐκαστος τῆς ἑαυτοῦ μοίρας δημιουργός»!

Τί νά τὰ λέμε λοιπὸν τώρα, οἱ σύζυγοι καὶ μητέρες τοῦ «ἦταν» τῆς ἐλληνικῆς ἐπικράτειας ὑπῆρξαν ἀξιοθρήνητα πλάσματα, πονεμένα καὶ ἀδικημένα, «οἱ Νέγροι τῆς ζωῆς», κατὰ πῶς ἔλεγε καὶ ὁ συγχωρεμένος Μέγας Τζῶν Λέννον. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Χριστός, πού ἔκοβε τὸ μάτι του, νά λέμε καί τοῦ στραβοῦ τὸ δίκιο, δὲν ξέρω ἂν τις ἀγάπησε, ἀλλὰ τις συμπόνεσε τόσο πολὺ, πού τις ἀξίωσε, πρῶτες αὐτές, μὲ τὸ μήνυμα τῆς Ἀνάστασης. — Χαίρετε, εἶπε στὰ γυναῖκα. Ἐνῶ στοὺς μπουνταλάδες τοὺς μαθητές του κοπανοῦσε στὸ κεφάλι νύχτα-μέρα τὸ «εἰρήνη ὑμῖν», γιατί ἦσαν μαροφιλόδοξοι

καὶ τρωγόσαντε γιὰ τὰ ἀξιώματα, τὰ μεγαλεῖα καὶ τὰ πετρέλαια.

«Χαίρετε». Ἡ πιὸ εὐστοχὴ λέξη τῆς ἱστορίας, πού ἔβαλε τὰ πράγματα στή θέσιν τους. Αὐτὸ θὰ πεῖ δικαιοσύνη. Ἄλλο τώρα ἂν οἱ μεγάλοι ἐρμηνευτὲς πού ἀκολούθησαν κι ἔπесαν σὰν ἀκρίδα πάνω σὲ τοῦτον τὸν τόπο, ἰσχυρίζονται, παλαμίζοντας τὸ τετραβάγγελο, ὅτι ἡ γυναῖκα δὲν ἔχει κεφάλι, γιατί ὁ πάνσοφος τὴν ἔφτιαξε μόνον ἀπὸ τὸ πλευρὸ τοῦ Ἀδάμ, γιὰ νά μείνει κοντὴ καὶ νά νοιώθει ὁ Ἀδάμ αὐτοπεποιθισμένη. Κι ἀπὸ τότε, λέει, κάθε φορὰ πού ὁ ἄντρας κρυολογεῖ, ἡ γυναῖκα φτερνίζεται. Κι ἔτσι, ὅταν ὁ σύζυγος τῆς Ἀλκῆστης ἔπαθε πνευμονία, ἐκείνη ἐτοίμασε τὶς βαλίτσες τῆς γιὰ τὸν Ἄδῃ κι ἐκεῖνος, ἀντὶ νά πάει νά πνιγεῖ, ἄρχιζε τὰ κροκοδείλια. Ἀλλ' ἄς ὁψεται ὁ Ἡρακλῆς, πού τοῦ ἔκανε χαλάστρα καὶ «τὸν πρόλαβε στὸ τσάκ». Κατὰ τὶς πέντε λοιπὸν τὸ ἀπόγευμα νά σοῦ τὸν μὲ τὴν Ἀλκῆστη παραμύσχαλα, ἐνῶ ἐκεῖνος εἶχε κλείσει ραντεβού γιὰ τὶς ἐννιά τὸ βράδυ μὲ τὴ γραμματέα του, πού ἦταν καὶ εἴκοσι χρόνια μικρότερη ἀπὸ τὴν Ἀλκῆστη καὶ εἶχε βαρεθεῖ τοὺς διτροχοὺς νεαροὺς μὲ τὸν σκέττο ἀέρα στὰ μυαλὰ καὶ τὸν κοπανιστὸ ἀέρα στὶς τσέπες.

Ἀλλ' ἄς σοβαρευτοῦμε καὶ λιγάκι. Ἐκεῖνο πού κάνει τὶς σημερινὲς ἐλληνίδες, «*ποὺ πάνω ἀπὸ ὅλα...*» κ.τ.λ., σὰν οἱ τελευταῖοι, ναὶ «οἱ τελευταῖοι τῶν Μοϊκανῶν», πού φυλᾶνε κάποιε Θερμοπύλες, νά χάνουν τ' αὐγά καὶ τὰ πασχάλια εἶναι ἡ μαύρη ἀλήθεια ὅτι τσουλᾶνε πάνω σ' ἐτούτῃ τὴν ἐνδοξὴ γῇ τῶν ἐνδόξων προγόνων σὰν πολῖτες τῆς ἐσχάτης διαλογῆς, ἀσήμαντα ἀνθρωπάκια τοῦ περιθωρίου καὶ τῆς σκιάς, μ' ἐκεῖνο τὸ ἀτιμωτικὸ «*οἰκιακὰ*» στὴν ταυτότητα. Πληρώνουν τὴ θεία μητρότητα καὶ τὴ συζυγικὴ ἀφοσίωση μὲ τὴ ρετςινιὰ τῆς «ἀπλῆς νοικοκυρούλας», ἀφοῦ καὶ τὰ παιδιά τους ἀκόμα δὲν εἶναι διόλου περήφανα γι' αὐτές. Στὴν καλύτερη περίπτωσιν ἀντιμετωπίζονται μὲ μιὰ κάποια οἰκτίρμονα συμπάθεια καὶ συγκατάβαση. — Ἡ μάνα τοῦ Θανάση εἶναι ἐκφωνήτρια στὴν τηλεόραση, μοῦ εἶπε τὶς προάλλες ὁ μικρός. Ἐσὺ τί εἶσαι; Ἐλα ντέ... Τί εἶμαι; Ὅχι, ἂν εἶμαι κάποια, ἄς τὰ βγάλω πέρα μὲ τὴν τη-

λεόραση, τῆς ὁποίας τὰ γκέμια, ἂν ἀληθεύει, πρόκειται νὰ πάρει στὰ στιβαρά του χέρια ὁ κ. Γιανναρᾶς. Κι ἐσὺ «τέκνον Βροῦτε;». Ἔ, τότε κι ἐγὼ θὰ πάω νὰ φυλάξω σκοπιὰ στὴ Συγγροῦ. Καὶ νὰ δῶ τότε μὲ ποιὰν θὰ μιλάς γιὰ τὸν Ἅγιο Ἰωάννη τῆς Κλίμακος ἀτενίζοντας τὸ Ἄστρο τῆς Βη-θλεέμ. Θὰ πέσει στὸ κεφάλι νὰ μᾶς πλακώ-σει. Ὅχι, ὄχι. Δὲν τὸ πιστεύω. Διαδόσεις.

Καὶ ὅταν συμβαίνει, καὶ συχνὰ συμβαί-νει, ἡ «ἀπλὴ νοικοκυρούλα» νὰ ἔχει πνίξει κάποια ἰδιαίτερα χαρίσματα στὴν ἐθελού-σια ὀπισθοπορία μιᾶς ὁλόκληρης ζωῆς καὶ νὰ ἔχει ἀπομακρυνθεῖ παρασάγγες καὶ χι-λιόμετρα ἀπὸ τὴν ἀγορά, τὴν ἀμείλικτη αὐ-τὴ ἀρένα τῶν ὑποπτῶν καὶ ἀνελέητων ἀ-νταγωνισμῶν, τὰ πράγματα γίνονται ἀκόμα χειρότερα. Σὲ ἕναν κόσμον, ποὺ ἔχει σηκώ-σει μαύρη σημαία μὲ τὸ «οὐαὶ τοῖς ἡττημέ-νοις», εἶναι τελεσίδικα καὶ ἀμετάκλητα κα-ταδικασμένη, σὰν ἐντελῶς ἄοπλη.

— Καὶ οἱ μητέρες μὲ τὴν ἐπαγγελματι-κὴ καριέρα; — Μὲ πόσα παιδιά; Ἔνα, ἄ-ντε δύο τὸ πολὺ; Ἐδῶ μιλάμε γιὰ «πρῶτα

ἀπ' ὅλα» κ.τ.λ. μὲ οἰκογένεια «κύκλῳ τῆς τραπέζης σου», γιὰ νὰ κλείσει τὸ «Γηρο-κομεῖον ἢ Ἑλλάς», ποὺ ἄρχισε νὰ μυρίζει πτωμαῖν. Καὶ «οὐδεὶς δύναται δυσὶ κυ-ρίοις δουλεῦν». Ἡ κυρία Θάτσερ, γράφει περινούστατος δημοσιογράφος, *ἀφιέρωσε πέντε ὁλόκληρα χρόνια* στὸ μοναχογιό της (γιὰ φαντάσου) καὶ μετὰ κύτταξε τὴ δου-λειά της (ὄχι παίζουμε). Μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι ἄλλο Ἀγγλία κι ἄλλο τὸ σαπιοκάραβο τῶν Βαλκανίων, ποὺ μπάζει ἀπ' ὅλες τὶς μπά-ντες.

Ἄλλὰ τὸ θέμα εἶναι τεράστιο καὶ ὁ χῶ-ρος λίγος. Ἦδη ἔγραψα πολλὰ καὶ ζητῶ συγγνώμη. Καὶ δὲ θὰ ἤθελα νὰ εἶμαι δυσά-ρεστη, ἀλλὰ βλέπω τὸ ἀκέφαλο σῶμα τῆς Ἑλλάδας νὰ τὸ ἔχουν ζώσει τὰ φίδια τῆς Μήδειας, καὶ τρομάζω.

Ὁ Νόμος εἶναι ἀμετακίνητος: «Μάχαι-ραν ἔδωσες, μάχαιραν θὰ λάβεις».

Μὲ τιμὴ

Οὐρανία Πρίγκουρη-Παπακωνσταντίνου

Χολαργός, Ἀθήνα

ΣΤΑΥΡΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Οἱ οὐρανοὶ

*Κάτω ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φωτεινοὺς ἄφωνους οὐρανοὺς
ἢ πράξη σὰν προῖόν διαφάνειας ἢ ἀλλιῶς πως
τὸ ἡφαιστειακὸ βῆμα τοῦ παρόντος
ἔγινε ἡ ἀσφαλιστικὴ δικλείδα γιὰ τὴ ζωὴ,
ἀνέβασε στὴν ἔδρα τὸν πάνθεο νοῦ,
πλάτυνε τῆς γνώσης τὸ χειμέριο κῶμα.
Χάθηκε ἡ καχεξία τῆς πρόνοιας ποὺ πάλευε χρόνια
μὲ τὴ σχεδιά τῆς πρακτικῆς ἀρετῆς σὲ ναοὺς καὶ σὲ πελάγη.*

ΜΕΤΕΩΡΙΣΜΟΙ

“Ας βοηθήσουμε τὸν Ἑξουσιασμὸ νὰ ἐξαλείψῃ τὴν Ἑλλάδα!

Κάποτε ὁ Ἑξ-ουσιασμός, ὅταν (μέσω ὅλων ὅσα ἡ διανοητική διαστροφή, μισοκαλία καὶ μισανθρωπία του μηχανεύθηκε) αἰσθάνθηκε ἑαυτὸν ἄρκετὰ ἰσχυρό, κατάλαβε ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξαφανίση ἀπὸ προσώπου γῆς τὴν Ἑλλάδα, ἂν ἤθελε νὰ ἐπιβίωσῃ ὁ ἴδιος. Ἑλλάδα βέβαια ὡς κράτος ἐπὶ Ρωμαιοκρατίας καὶ μετὰ εἶχε παύσει νὰ ὑπάρχῃ. Προσπάθησε λοιπὸν νὰ καταλάβῃ ποιά εἶναι ἡ Ἑλλάδα, ποιὸς ἀκριβῶς δηλαδὴ εἶναι ὁ ἐχθρὸς ποὺ ἔπρεπε νὰ ἐξοντώσῃ. Σήμερα μπορούμε νὰ ἀντιληφθοῦμε τί ὁ Ἑξουσιασμὸς θεώρησε τότε Ἑλλάδα, ἂν ἀνακαλύψουμε μέσω τῆς Ἱστορίας τί ἐλληνικὸ ἐξώντωσε καὶ ἐξαφάνισε.

Βλέπουμε λοιπόν, ὅτι συνέτριψε καὶ ἐξάλειψε:

1) Τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπιστήμη (μὲ ἐπακόλουθο τὸν χιλιόχρονο Μεσαίωνα).

2) Τὴν Ἑλληνικὴ Φιλοσοφία (μὲ τὴν ἐξόντωση τῶν ἐλεύθερα φιλοσοφούντων, σφάζοντας κατὰ ἐκατοντάδες ἀκόμη καὶ τοὺς «τρίβωνι χρωμένους», ὅπως γράφει ὁ Σωζομενός, κλείνοντας τίς φιλοσοφικὲς σχολές καὶ ἀπελαύνοντας τοὺς καθηγητές τους στὴν Περσία).

3) Τὴν Ἑλληνικὴ πανάρχαια ὀντογονική-ἀνθρωπογονικὴ παράδοση (ποὺ δὲν ἦταν «θρησκεία» μὲ τὴν σημερινὴ ἐξουσιαστικὴ ἐννοια, ἀφοῦ δὲν εἶχε δόγμα οὔτε ἐπαγγελματικὸ κλῆρο οὔτε «ἱερὸ βιβλίον») κλείνοντας τοὺς ναοὺς,

τὰ ἱερὰ καὶ τὰ μαντεῖα καὶ καταδιώκοντας ἢ σφάζοντας τοὺς ...«εἰδωλολάτρες», τοὺς «ἐθνικοὺς» καὶ τοὺς «ἐλλήνες».

4) Τὴν Ἑλληνικὴ Τέχνη. (Δὲν θὰ δῆτε σήμερα σχεδὸν πουθενὰ κανένα ἀπὸ τὰ ἐλάχιστα σωζόμενα, ἀπὸ ἓνα τεράστιο καλλιτεχνικὸ πλοῦτο, ἀγάλματα, ἀρχιτεκτονήματα, βωμοὺς κ.λπ. ἐλληνικὰ αἰσθητικὰ μνημεῖα, ποὺ νὰ μὴ φέρῃ τὰ ἴχνη καὶ τίς κακώσεις τοῦ ἐξουσιαστικοῦ βανδαλικοῦ φθόνου, μίσους καὶ φανατισμοῦ).

5) Τίς διαφορὲς ἐλληνικὲς μορφὲς πολιτισμοῦ (π.χ. τραγωδία, κωμωδία, ἀθλητισμὸς καὶ πλεῖστα ἄλλα).

6) Τὸ μέγιστο καὶ πιθανῶς τὸ σημαντικώτατο μέρος τῶν ἐλληνικῶν ἐπιστημονικῶν, φιλοσοφικῶν, φιλολογικῶν καὶ ἱστορικῶν συγγραμμάτων. (Μόνο στὴν Βιβλιοθήκη Ἀλεξανδρείας ἐκάησαν 750.000 ἔργα, στὴν Βιβλιοθήκη τῆς Περγάμου 250.000 ἔργα καὶ σὲ ἄλλες Βιβλιοθήκες πολλὲς μυριάδες ἔργα).

Ἐκτελώντας τὸ ὡς ἄνω «θεάρεστο» ἔργο του ὁ Ἑξ-ουσιασμὸς αἰσθάνθηκε τότε ἡσυχος, θεωρώντας ὅτι τὸ «Ἑλληνικὸ» ἔσβησε διὰ παντός.

★ ★ ★

Ὁ ἴδιος ὁ Ἑξ-ουσιασμὸς ἀργότερα καταλαβαίνει ἔκπληκτος, ὅτι τὸ «Ἑλληνικὸ» δὲν ἦταν αὐτὸ ποὺ ἐξαφάνισε, ἀλλὰ ὑπάρχει ὁλοζώντανο καὶ παντοδύναμο. Τὴν ἐκπληξή του αὐτὴ μπορούμε μὲ βεβαιότητα καὶ ἀκρίβεια νὰ γνωρί-

ζουμε, ἂν παρακολουθοῦμε τίς νέες σὲ παγκόσμια κλίμακα «Ἐπιχειρήσεις Ἐξαφανίσεως Παντὸς Ἑλληνικοῦ», πού διεξάγει χωρὶς καμμιὰ ἀναστολή, μὲ ἀπίστευτη ζετισπωσιὰ καὶ μὲ ὅλα τὰ ἀθέμιτα μέσα. Κάποιες πληροφορίες ἀπὸ τίς «ἐπιχειρήσεις» αὐτὲς φθάνουν στὴν δημοσιότητα. Ἀλλες φθάνουν μὲν, ἀλλὰ «μεταμφιεσμένες», ὥστε μόνον ὁ ἔμπειρος παρατηρητὴς ὁ ἔχων ἀσκημένη αἰσθησιὴ τῆς ἱστορίας νὰ καταλαβαίνει τί σημαίνουν καὶ νὰ μπορεῖ νὰ τίς ἀξιολογήσῃ. Τέλος τὰ λοιπὰ —καὶ τὰ πλεῖστα— βυρσοδομοῦνται καὶ διαπράττονται ἐν κρυπτῷ καὶ παραβύστῳ. Καὶ βέβαια δὲν θὰ σταθῶ ἐδῶ —καὶ οἱ νοοῦντες νοεῖτωσαν.

★ ★ ★

Ἀς βοηθήσουμε τὸν Ἐξουσιασμό νὰ μὴν κἀνὴ πάλι λάθος ὡς πρὸς τὸ τί ἀκριβῶς εἶναι ἡ Ἑλλάδα πού θέλει νὰ εξαφανίση!

Τοῦ λέμε λοιπόν: Ἑλλάδα δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, αὐτὴν πού στίς παλαιῆς ἐκεῖνες «ἐπιχειρήσεις» σου δὲν εξαφάνισες, γιατί εἴχες τὴν ἀπόλυτη ἀνάγκη τῆς γιὰ νὰ ἐπιβληθῆς καὶ νὰ ἐπιβιώσῃς. Αὐτὴ, ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, εἶναι ὁλος κι ὁλος ὁ ἐχθρός. Ἄν τὴν ἐξαλείψῃς, θὰ μπορῇς πὰ νὰ κοιμᾶσαι πραγματικὰ ἡσυχος. Τίποτε δὲν θὰ εἶναι ἰκανὸ μέσα σ' ἕναν Κόσμο, ὅπου δὲν ὑπάρχει ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα, νὰ σὲ ἀμφισβητήσῃ, τίποτε νὰ σὲ ἐνοχλήσῃ, τίποτε νὰ σὲ φθείρῃ, τίποτε νὰ σὲ κλονίσῃ, τίποτε νὰ σὲ «ξεσκεπάσῃ», τίποτε νὰ σὲ ἀνατρέψῃ. Ἄν δὲν τὸ ἔχῃς ἀκόμη καταλάβει ὁ ἴδιος, σοῦ τὸ λέμε ἐμεῖς: Ἐπικέντρωσε ὅλες τίς «ἐπιχειρήσεις» σου ἐναντίον μόνο

τῆς Ἑλληνικῆς Γλῶσσας, καὶ τώρα πὰ θὰ ἐξασφαλίσῃς αὐτὸ πού δὲν μπόρεσες τότε νὰ πετύχῃς.

Καταλαβαίνεις βέβαια, πόσο φοβερὸ καὶ ἀκατόρθωτο εἶναι τὸ νέο «θεάρεστο» ἔργο σου: Ἀπαραίτητες καὶ ὀλοφάνερες προϋποθέσεις γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ στόχου σου εἶναι:

1) νὰ εξαφανισθοῦν ἀπὸ τὰ λεξιλόγια ὅλων τῶν λαῶν οἱ μυριάδες ἑλληνικὲς λέξεις -ἐννοίες θεωρητικῆς-ἀφηρημένης ὕφης, πού ἔδωσαν τὰ γλωσσικὰ ὄργανα τῆς Ἐπιστήμης, Τεχνολογίας καὶ Στοχασμοῦ, δηλαδή

2) νὰ εξαφανισθοῦν ἀπὸ προσώπου γῆς ὅλα τὰ ἔργα πού στηρίζονται στὴν ἑλληνικὴ ἐπιστημονικὴ-θεωρητικὴ ἐννοιολογία-λεξιλογία, δηλαδή

3) νὰ εξαφανισθῇ ἀπὸ προσώπου γῆς ἡ δυνατότητα ὑπάρξεως καὶ συνεχίσεως τῆς Ἐπιστήμης, Ἑρευνας, Θεωρίας, δηλαδή

4) νὰ μείνῃς, ἐσὺ ὁ ἴδιος ὁ Ἐξουσιασμός, (καὶ νὰ μπορῇς νὰ ἐπιβιώσῃς!) χωρὶς τὴν Ἐπιστήμη, τὴν Ἑρευνα καὶ τὴν Θεωρία, δηλαδή

5) νὰ εξαφανίξῃς μέσα στοὺς κόλπους σου κάθε στοιχεῖο πού θὰ λογικεύεται καὶ θὰ ἐρευνᾷ, τρώγοντας ἔτσι τίς σάρκες σου, δηλαδή

6) ...

Ἔ, τί ἄλλο νὰ πῶ! Μπήκα στὸν χώρο τοῦ Παραλόγου, τῆς Ἐξουσιαστικῆς Παράνοιας, δηλαδή τοῦ τρόπου ἀκριβῶς μὲ τὸν ὁποῖο σκέπτεται, σχεδιάζει καὶ ἐνεργεῖ ὁ Ἐξουσιασμός —καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ», μὲ τὸ δίκιο τους, θὰ μὲ πάρουν στὸν μεζέ!

Μετέωρος

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Ἡ πολιτικὴ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τὸ ἀγαθὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος

1. Παρομοιάζοντας τὴν ἔννοια πόλις-κράτος τῶν πανάρχαιων ἐλληνικῶν χρόνων μὲ τὴν ἔννοια ποὺ σήμερα ἔχουμε σχηματίσει περὶ τῶν κρατῶν, θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ ἐπαναλάβω τὴν Ἀριστοτελικὴ γνώμη γιὰ τοὺς σκοποὺς τόσο τῶν κρατῶν ὅσο καὶ τοῦ ἐξέχοντος κράτους μεταξὺ τῶν ἄλλων κρατῶν (Ἀριστοτέλης «Πολιτικά» 1252 α): «Ἐπειδὴ δὲ κάθε πόλις, παρατηροῦμε, ὅτι ἔχει προέλθει ἐκ φυσικῆς ἐξελιξέως τῆς ἀρχικῆς οἰκογένειας καὶ τῆς ἐνώσεως περισσοτέρων οἰκογενειῶν σὲ κοινὸ ὡρὸ περιλαμβάνοντα τοὺς οἴκους τῶν καὶ ὅτι αὐτὴ ἡ κοινότης συνεστήθη πρὸς χάριν τοῦ συμφέροντος ὧν (διότι τοῦτο θεωροῦν ὅλοι ἀγαθὸ καὶ χάριν αὐτοῦ πράττουν τὰ πάντα ὅλοι), εἶναι φανερὸ ὅτι ὅλες (οἱ πόλεις-κράτη πρέπει νὰ) ἀποβλέπουν σὲ κάποιο ἀγαθὸ καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ κοινὸ συμφέρον, τὸ πλεον οὐσιῶδες ἀπὸ ὅλα τὰ ἀγαθὰ, τὸ ὁποῖο μάλιστα ἢ ἐξέχουσα, ἢ κυριωτάτη ὧν τῶν ἄλλων πόλεων ὡς ἔχουσα καὶ αὐτὴ ὡς ἀγαθὸ τὸ κοινὸ συμφέρον περιλαμβάνει (αὐτομάτως) καὶ τῶν ἄλλων πόλεων τὰ ἀγαθὰ. Αὐτὴ δὲ ἡ πόλις καὶ ἡ ἔνωση ἀποκαλεῖται «πολιτικὴ», διότι ἀκριβῶς ἐκφράζει τὸ κοινὸ συμφέρον». Ὁ προσδιορισμὸς τῆς «πολιτικῆς», ὅπως τὴν συνοψίζει ὁ Ἀριστοτέλης, ἀποτελεῖ σήμερα ὄχι βεβαίως τὸ ἐπιδιωκόμενον ἀγαθόν. Ἀλλὰ θὰ πρέπει, ἐὰν ἡ ἐπιδίωξις εἶναι ἡ προσφορὰ λύσεων τῶν ἀνθρώπινων προβλημάτων, νὰ γίνῃ τὸ πρῶτιστο καθήκον ὧν τῶν ἡγεσιῶν καὶ μάλιστα τῆς ἐξέχουσας ἔναντι ὧν τῶν ἄλλων.

2. Γράφουμε διαρκῶς περὶ τῆς ἀνάγκης νὰ εὑρεθῇ διέξοδος στὰ συσσωρευμένα προβλήματα τῶν λαῶν, τὰ ὁποῖα δὲν ἐδημιουργήθησαν τυχαίως, ἀλλὰ εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς κακῆς ἀσκήσεως τῆς ἐξουσίας ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε διαχειριστῶν τῆς. Ἡ «ἀσκησις» βεβαίως αὐτὴ ἀπέιχε καὶ ἀπέχει τῆς «πολιτικῆς», κατὰ τὸν Ἀριστοτελικὸ ὀρισμό, δηλαδὴ τῆς ἐφαρμογῆς στὴν οἰκουμένη τοῦ κοινοῦ (πανανθρώπινου) συμφέροντος. Γιὰ νὰ μπορέσουμε ὅμως νὰ προωθήσουμε ὅλοι ἐμεῖς τὶς διαδικασίες ποὺ θ' ἀπαιτηθοῦν, ὥστε ν' ἀρχίσῃ σταδιακὰ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς πολιτικῆς τοῦ οἰκουμενικοῦ συμφέροντος, πρέπει νὰ ἐρμηνεύσουμε κατὰ τὸν πρέποντα τρόπο τὶς ἀδυναμίες τῶν ἡγεσιῶν, ὥστε ἐκ τῶν διαπιστώσεων αὐτῶν νὰ ὀδηγηθοῦμε στὴν δύσκολη αὐτὴ πορεία, δηλαδὴ στὴν ἐπάνοδο ἐκ τοῦ ἐξουσιαστικοῦ παραλογισμοῦ στὸν ὀρθὸ λόγον, ὁ ὁποῖος ταυτίζεται μὲ τὴν λειτουργία τῶν φυσικῶν νόμων ποὺ διέπουν τὰ πάντα στὸν κόσμον. Ἔχουμε λοιπὸν ἀνάγκη, κατ' ἀρχάς, νὰ θέσουμε πρὸς ἐξέτασιν τὸ κατὰ πόσον ἡ ἐξουσία θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς «πολιτικῆς», τελικὸς σκοπὸς τῆς ὁποίας θὰ εἶναι τὸ οἰκουμενικὸ συμφέρον.

Ἡ ἀπάντησι στὸ θέμα αὐτὸ εἶναι, ὅτι ἡ ἀνάγκη ἐπιλύσεως προβλημάτων οἰ-

κουμενικοῦ χαρακτηῖρος μὲ τὴν ταυτόχρονη ἀποφυγὴ ἑνὸς πολέμου πυρηνικοῦ καθιστᾷ ὑποχρεωτικὴ τὴν προσφυγὴ τῶν ἐξουσιαστικῶν δογμάτων σὲ ἓνα διάλογο μακροχρόνιο ἀλλὰ μὲ προσανατολισμὸ τὸ οἰκουμενικὸ συμφέρον. Τὰ προβλήματα ποὺ ἀναμένουν λύσεις εἶναι ὄντως οἰκουμενικά, π.χ. ἡ ρύπανσι τῆς ἀτμοσφαίρας, τῶν θαλασσῶν καὶ τῆς Γῆς, ἡ ἐξάντλησι τῶν ἐνεργειακῶν ἀποθεμάτων τοῦ πλανήτη (δὲν ἔχει σημασίαν σὲ πόσα ἔτη θὰ συντελεσθῇ αὐτὴ ἡ ἐξάντλησι), ἡ πληθυσμιακὴ ἀνοδος (μὲ τὴν γνωστὴ ἔξαρσι στοὺς πληθυσμούς τῶν πενεστέρων λαῶν), ἡ φτώχεια καὶ ἡ ἀρρώστια, ποὺ μαστίζουσιν τὰ 3/5 τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς, τὸ συνεχῶς ὑποβαθμιζόμενον ἐπίπεδο τῶν ἡθῶν ὅπως καὶ αὐτὸ τῆς αἰδοῦς καὶ νεμέσεως, μὲ συνέπεια τὴν ἔξαρσι τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, τὴν μισαλλοδοξίαν, τὰ πάθη, τὴν βία καὶ ἐν γένει τὴν ἐπιδεινῶσι τοῦ παραλογισμοῦ τόσο στίς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἴδιου κοινωνικοῦ συνόλου ὅσο καὶ στίς σχέσεις μεταξὺ τῶν κυβερνήσεων τῶν λαῶν, τέλος δὲ τὸ φαινόμενο τῆς ἀχαλίνωτης στρεβλώσεως τῆς ἱστορίας τῶν λαῶν ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποβαθμίσεως τῆς γλώσσας, ποὺ ὀδηγοῦν ἀμέσως στὴν ἀνικανότητα, ὅχι μόνο τῶν λαῶν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξεχόντων τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ πολιτικοῦ χώρου, νὰ σχηματίσουν ὀρθὴ πρόβλεψι, ἐφ' ὅσον στεροῦνται, λαοὶ καὶ κυβερνήσεις, τοῦ δικαιώματος ἀλλὰ καὶ τοῦ καθήκοντος νὰ ἐξετάζουν τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν ὡς συναρτημένα καὶ ἀλληλεξαρτημένα τόσο ἀπὸ τὸ παρελθόν ὅσο καὶ ἀπὸ τὸ παρόν. Αὐτὸς ἄλλωστε ὑπῆρξε καὶ κατὰ τὴν πανάρχαια ἐποχὴ ὁ «μαντικὸς τρίπους» (*«τά τε ὄντα, τὰ τ' ἐσσόμενα, πρὸ τ' ἐόντα»* = παρόν, μέλλον, παρελθόν). Ἡ ὑποβάθμισι δὲ τῆς γλώσσας εἶναι στὴν οὐσία ὑποβάθμισι τῆς νοήσεως, διότι αὐτὴ στερεῖται τοῦ ἐργαλείου αὐτῆς, ποὺ ἐσφυρηλατήθη διὰ τῶν γνώσεων ποὺ ἡ ἀνθρωπότης συγκέντρωσε διὰ τῆς παρόδου τῶν χιλιετιῶν καὶ ἐναπέθεσε στὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ λεξιλογίου ὄλων τῶν λαῶν. Ἐδῶ θὰ τονίσω τὴν τεράστια γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα συμβολὴ τῆς ἐλληνικῆς γλώσσας καὶ τοῦ προϊόντος αὐτῆς, τοῦ οἰκουμενικοῦ πολιτισμοῦ, πρᾶγμα ποὺ τὴν ἔφερε, καὶ μάλιστα κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ἐκ νέου στὸ στόχαστρο τῶν στρεβλωτῶν τῆς ἱστορίας τῶν πολιτισμῶν καὶ βεβαίως καὶ στὸ στόχαστρο τῶν δογματικῶν ἐξουσιαστῶν πάσης μορφῆς καὶ προελεύσεως (ρατσισμὸς - ἐθνικισμὸς - μαρξισμὸς - καπιταλισμὸς κ.λπ.).

3. Ὑπάρχει μία σχέσι μεγάλης σημασίας μεταξὺ τῆς ἐνσυνείδητης ἐξουσίας, ἡ ὁποία γνωρίζει τίς ἀδυναμίες της, καὶ μάλιστα σήμερον τίς ἔχει ἤδη ἐπαληθεύσει, καὶ τῶν ὑποχειρίων αὐτῆς κλασματικῶν ἡγετῶν τόσο ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ γίγνεσθαι ὅσο καὶ τῶν εἰς τὴν εὐρύτατη περιφέρεια ἀναπτυσσομένων, οἱ ὅποιοι καὶ διατηροῦνται, διότι προσφέρουν τὴν κάλυψι στὴν ὑπόθεσι τῶν ἐξουσιαστικῶν συμφερόντων ἀνὰ τὸν πλανήτην. Τὰ κέντρα ἀναπτύξεως αὐτῶν τῶν κλασματικῶν ἡγετῶν, ποὺ διὰ τῆς σύγχρονης τεχνολογίας εἶναι δυνατόν νὰ ἀπειλήσουν καὶ αὐτὴ τὴ ζωὴ τοῦ πλανήτη, εἶναι εἰς μὲν τὸ κοινωνικὸ γίγνεσθαι τὰ κόμματα καὶ ὁ συνδικαλισμὸς, εἰς δὲ τὴν εὐρύτατη περιφέρεια ὅλα τὰ ἀφορῶντα τοὺς λαοὺς προβλήματα μὲ τίς ἐθνικὲς τῶν «ἐνδυμασίες» ἢ αὐτὲς μὲ τίς ὁποῖες οἱ κλασματικοὶ ἡγέτες τὰ ἐνδύουν.

Σ' αὐτὰ τὰ περιφερειακὰ προβλήματα ἐντάσσονται καὶ τὰ λεγόμενα μειονοτικά, θρησκευτικά, γλωσσικά, εκπαιδευτικά καὶ πολλὰ ἄλλα, τὰ ὁποῖα βεβαίως χρησιμοποιοῦνται καὶ ὡς προπέτασμα καπνοῦ, προκειμένου νὰ καλυφθοῦν οἱ κινήσεις ἄλλων ἐνδιαφερομένων καὶ ὑποκρυπτομένων ἐντὸς τῶν κινήσεων αὐτῶν

ἀρπάγων καὶ ἐκμεταλλευτῶν τῆς ἐξουσίας. Εἶναι σήμερα τόσο φανερὴ πλέον ἡ κίνησι αὐτῇ, ὥστε ἔπαυσε νὰ ἔχῃ ἀνάγκη καὶ τῆς τηρήσεως τῶν προσχημάτων (π.χ. «Σλαβομακεδονικὸ» μειονοτικὸ θέμα στὴ Μακεδονία ἢ Τουρκικὸ στὴν Θράκη κ.λπ.). Εἶναι δὲ τόσο «ἀποδεδειγμένοι» οἱ χρηματοδότες, ὥστε νὰ μὴν χρειάζεται νὰ μᾶς ἀποδείξουν οἱ... μισθοφόροι κουρελῆδες ποὺ βρίσκουν τὰ ὄπλα ἢ τὰ μέσα νὰ ἐπιζοῦν. Πρέπει νὰ τονίσω ἐδῶ, ὅτι τὰ «ἐθνικὰ κινήματα» εἶναι τὰ μόνα ποὺ πρέπει νὰ ληφθοῦν σοβαρὰ ὑπ' ὄψιν, ὅταν ἱστορικοὶ λόγοι ἐρμηνεύουν τὴν ὑπαρξί τῶν λαῶν. Ἡ ἐλάχιστη καὶ συνοπτικὴ αὐτὴ παρουσίασις, ἡ ὁποία δὲν ἐξαντλεῖ τὸ θέμα, σκοπεύει νὰ δείξῃ στὸν ἀναγνώστη ἅψ' ἐνὸς τὴν πολυμορφία τοῦ προβλήματος καὶ ἅψ' ἐτέρου τὴν μεγάλῃ δυσκολία ποὺ θὰ ἔχῃ μία σφαιρικὴ ἀντιμετώπισι αὐτῶν τῶν προβλημάτων.

4. Καὶ θὰ ἔλθω ἀμέσως στὴν ὑποβολὴ μερικῶν σκέψεων, ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ βοηθήσουν τὴν προώθησι ἀρχικῶς ἐνὸς πνεύματος ποὺ νὰ ἀφορᾷ τὰ ἀτομικὰ καὶ ὁμαδικὰ συμφέροντα, ὥστε ν' ἀρχίσῃ ἀμέσως ἡ ἐξέτασι ἀπὸ «μηδενικῆς βάσεως» τῆς θέσεως τῶν προβλημάτων — τοποθετουμένων ὅμως ἐντὸς τοῦ «κοινωνικοῦ συμφέροντος», ἐναρμονιζομένου ὅμως καὶ αὐτοῦ μὲ τὸ εὐρύτερο διακρατικὸ συμφέρον ἀλλὰ καὶ αὐτὸ μὲ τὸ εὐρύτατο οἰκουμενικόν. Εἶναι φανερό, ὅτι **τώρα** (τονίζω αὐτὸ τὸ τώρα) εἶναι δυνατόν νὰ ἐμφανισθῇ ἓνα κοινὸ Εὐρωπαϊκὸ ὄργανο (ὄχι βεβαίως «ἀνατολικόν» ἢ «δυτικόν» καὶ οὔτε δογματικόν), κάτι ποὺ θὰ ὁμοιάζῃ μὲ μιὰ κυβέρνησι προελθοῦσα ἐξ ἐνὸς εὐρωκοινοβουλίου χωρὶς τοὺς διαχωρισμοὺς τῶν α ἢ β κομματικῶν θέσεων· καὶ αὐτὸ τὸ ὄργανο τῶν λαῶν (γιά τὴν Εὐρώπη), ὡς ἓνας νέος Ἀμφικτιονικὸς θεσμός, νὰ ἀποτελεσθῇ ἀπὸ ἀντιπροσώπους (*πυλαγόρας*) ὄχι κατ' ἀναλογίαν τοῦ μεγέθους κάθε χώρας ἀλλὰ ἀναλόγως τῆς συμβολῆς τῆς στὸν πολιτισμό.

Ἐὰν δηλαδὴ δὲν παύσουμε νὰ βλέπουμε τὴν δύναμι ὡς ὑλικὴ ἰσχὺ (*power as force*) καὶ δὲν τὴν δοῦμε ὡς δύναμι πολιτισμοῦ (*power as civilisation*), δὲν θὰ ἀρχίσουμε ποτὲ νὰ ἐπεξεργαζώμεθα τίς διαδικασίες γιὰ τὴν ἀνάδειξι νεωτέρων πολιτισμῶν, ποὺ πράγματι θὰ δύνανται νὰ ἐρμηνεύσουν τὰ προϊόντα τῆς τεχνολογίας ποὺ ἔχουν ἤδη τεθῇ σήμερα στὴν διάθεσί μας, καὶ πρὸ παντὸς νὰ κατευθύνουν. Αὐτὸ βεβαίως τὸ ὄργανο καὶ οἱ διαδικασίες, ποὺ θὰ πρέπει νὰ προηγηθοῦν, γιὰ νὰ τὸ σχηματίσουν, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ τεθῇ σὲ ὑπερκομματικὴ βάσι καὶ μάλιστα γιὰ πολλὰ ἔτη ἀνανεούμενο ἐν μέρει ἢ στὸ σύνολο ἀπὸ τὴν ψήφο τῶν πολιτῶν, χάριν τῆς εἰσόδου σ' αὐτὸ ὑψηλότερης στάθμης διανοητῶν ἐκ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ ἱκανῶν νὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ εὐρύτερα προβλήματα. Ἐδῶ δηλαδὴ δὲν πρέπει νὰ ἰσχύσῃ τὸ «ἀρκετὰ κάθισες», διότι δὲν θὰ πρόκειται περὶ... καθισιοῦ, θὰ πρέπει νὰ ἰσχύσῃ τὸ «ἔκανα ὅ,τι μπόρεσα, ἄς ἔλθῃ καὶ ἄλλος». Ἐν ὀλίγοις πρέπει νὰ καταλάβουμε, ὅτι, ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ ἀλλαγὴ στὴν νοοτροπία τῆς ἡγεσίας, δὲν θὰ προχωρήσουμε ἔστω καὶ ἀργὰ πρὸς τὸ εὐρύτερο καὶ εὐρύτατο οἰκουμενικὸ συμφέρον καὶ δὲν θὰ ἔλθουν ποτὲ οἱ χάριτες οἱ κομίζουσες τὴν εὐτυχία στὸν πλανήτη μας.

5. Ὡς δοῦμε ὅμως καὶ τὸν ρόλο τῆς «κυριωτάτης πασῶν καὶ πάσας περιεχοῦσης πόλεως», ὅπως τὴν ἀπεκάλεσε ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφερόμενος στὴν ἐξέχουσα πόλι καὶ ἐν προκειμένῳ ἐδῶ στὸ ἐξέχον κράτος, δηλ. τὴν Ἀμερικὴ. Διότι εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι σήμερα «τὸ πάντων κυριώτατον» κράτος εἶναι οἱ Ἡνωμένες

Πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς. Πράγματι μὲ τὴν λῆξι τοῦ Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου καὶ τὴν ἔναρξι τῆς πυρηνικῆς ἐποχῆς ἀνεδύθησαν ὡς πρώτη δύναμι μὲ βάσι τὰ μέχρι ἐκείνης τῆς ἐποχῆς ἐξουσιαστικὰ δεδομένα. Σήμερα ἡ λῆξι τῶν μαρξιστικῶν ὑβριστικῶν γιὰ τὴν ἀνθρώπινη φύσι πειραμάτων δὲν μᾶς ἔδωσε τὴν ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους «ισμούς», ἀλλὰ κατέστησε τὶς ΗΠΑ τὴν πλέον ὑπεύθυνη χώρα γιὰ τὴν ἔναρξι τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ «κυριωτάτου πάντων τῶν ἀγαθῶν», πού, ὅπως ἐτοποθέτησεν αὐτὸ ὁ ἐλληνικὸς λόγος, εἶναι τὸ οἰκουμενικὸ κοινὸ συμφέρον. Εἶναι λοιπὸν ὑποχρέωσι τῆς Ἀμερικῆς νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν κατεύθυνσι αὐτὴ ἀπορρίπτουσα τὰ στενὰ κρατικά της συμφέροντα χάριν τῆς ἱστορικῆς της εὐθύνης ἀπέναντι ὅλων τῶν λαῶν τῆς γῆς. Εἶναι φανερό, ὅτι, γιὰ νὰ φθάσῃ στὸ ὕψος τοῦ ρόλου της, θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν σαγήνη τοῦ «ἀφέντη» καὶ νὰ μεταπηδήσῃ σ' αὐτὸ πού ἀποτελοῦσε, ὅπως ὁ Ἡσίοδος λέγει, τὸ γέρας τῶν «φυλάκων τῶν λαῶν»:

«ἐσθλοὶ ἐπιχθόνιοι φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων...

πλουτοδόται· καὶ τοῦτο γέρας βασιλῆιον ἔσχον»

(«Ἔργ. Ἡμ.» στίχ. 123, 126).

Ἦταν δηλαδὴ ἔπαθλο (γέρας) ἐκείνων πού φύλαγαν τοὺς κοινούς ἀνθρώπους τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα. Τὸ «βασιλίκι», ὅπως βλέπουμε, ἦταν συνδεδεμένο μὲ τὴν προσφορὰ τῆς εὐτυχίας στοὺς λαοὺς καὶ ἐν γένει στοὺς θνητοὺς ἀνθρώπους καὶ δὲν ἦταν οὔτε γονυκλισία οὔτε χειροφιλήματα καὶ τόσα ἄλλα ἐξευτελιστικά, πού συμβαίνουν ἀκόμη καὶ σήμερα στὴν ζωὴ τῶν λαῶν, ἐπιβαλλόμενα μάλιστα ἀπὸ τοὺς κλασματικούς ἡγέτες στοὺς ὁμοεθνεῖς τους.

Εἶναι λοιπὸν ὑποχρεωμένη ἡ Ἀμερικὴ τοῦ κ. Μπους νὰ προχωρήσῃ στὸν δρόμο τῆς ἐπιλύσεως τῶν προβλημάτων ἀρχίζοντας ἀπὸ τὴν «μηδενικὴ βάσι» καὶ ἐξετάζοντας πλέον ὅλα τὰ προβλήματα διὰ τοῦ λόγου, δηλαδὴ διὰ τῆς λογικῆς, ἢ ὅποια πηγάζει ἀπὸ τὴν ὀρθὴ ἐρμηνεία τῶν συμβάντων. Εἶναι ὑποχρέωσι τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς ἡνωμένης Εὐρώπης, δυτικῆς καὶ ἀνατολικῆς, νὰ ἐνισχύσουν αὐτήν, τὴν λογικὴ, ὥστε νὰ ἐπιλύσῃ τὰ προβλήματα τῶν λαῶν. Ταυτοχρόνως οἱ κλασματικοὶ ἡγέτες πρέπει νὰ αἰσθανθοῦν, ὅπως τὸ ἀντελήφθη ἀργὰ καὶ ὁ Ἰρακινὸς δικτάτωρ, ὅτι: ὁ ΟΗΕ μπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ ἓνα ὄργανο ἐπιβολῆς μιᾶς «Νέας Τάξεως». Νέας Τάξεως, πού δὲν πρέπει νὰ θυμίζῃ τὴν ἀποικιοκρατικὴ περίοδο οὔτε νὰ στρατεύῃ μισθοφόρους γιὰ τὴν ἐπικράτησι τῶν ὑλικῶν συμφερόντων τῶν ἀφεντικῶν, ἀλλὰ μιᾶς Τάξεως ὁδεύουσας στὴν λύσι τῶν ἀνθρώπινων καὶ κρατικῶν ἢ ἐθνικῶν προβλημάτων μὲ πολικὸν ἀστέρα τὸ οἰκουμενικὸ συμφέρον.

6. Τίθεται τέλος ἓνα ἐρώτημα (καὶ τὴν ἀπάντησι εἴτ' ἐρώτημα αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὴν δώσῃ μόνο ὁ Ἀμερικανὸς Πρόεδρος): Θὰ κατορθώσῃ ἡ Ἀμερικὴ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὸν θανατηφόρο ἐναγκαλισμὸ τοῦ παρασκηνίου της, πού θὰ ἐπιμένῃ νὰ θέτῃ ὑπεράνω τῶν οἰκουμενικῶν συμφερόντων τὰ συμφέροντα μερικῶν λαῶν, πού ἔχοντας τὴν πληρέστερη ὀργάνωσι ἐντὸς τῆς ἀμερικανικῆς ἡγεσίας δύναται νὰ ἀνατρέπῃ πρὸς ὄφελος ἄλλοτε τοῦ κεφαλαίου καὶ ἄλλοτε τῶν μισαλλόδοξων θρησκευτικῶν ρατσισμῶν τὰ «κοινὰ συμφέροντα» τῶν λαῶν μετατρέποντας τὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ ἡγέτιδα χώρα σὲ χώρα ὑποχείριο τῶν πλέον εἰδεχθῶν συμφερόντων; Ὁ καιρὸς θὰ τὸ δείξῃ.

7. Ἐμεῖς πάντως, οἱ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι μὲ τὸν ταχύτερο δυνατό ρυθμὸ νὰ ἀρχίσουμε τὶς διαδικασίες τῆς ἐνώσεως. Ὅφειλουμε νὰ πάψουμε ἐπὶ τέλους νὰ παίζουμε τὸ παιχνίδι μερικῶν ἀνόητων δικτατορίσκων καλυπτομένων κάτω ἀπὸ διάφορους παραπλανητικοὺς μανδύες (δημοκρατίες σοσιαλιστικές ἢ λαϊκὲς κ.λπ.) καὶ νὰ προχωρήσουμε πρῶτοι στὴν ἀποτίναξι τῶν δογμάτων μεταβάλλοντας ἀκόμη καὶ τὸν τρόπο λειτουργίας καὶ ἐκλογῆς τῶν πολιτικῶν μας ἐκπροσώπων. Πρέπει βεβαίως νὰ γίνουν πολλὰ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀρχίσουν νὰ γίνονται, χρειάζεται νὰ γίνη ἡ ἀρχή. Ἡ ΕΟΚ καὶ οἱ πρωθυπουργοὶ τῆς ΕΟΚ εἶναι ἓνα ὄργανο ἱκανὸ ν' ἀρχίσῃ τὸν διάλογο. Τὸ μόνο ποὺ πρέπει νὰ μὴ χαθῇ εἶναι ὁ χρόνος. Οἱ λαοὶ ἀδημονοῦν καὶ ὁ ἐξουσιασμός δὲν πέθανε, ἔστω κι ἂν σφαδάξῃ. Ὁ ἐξουσιασμός μὲ τὴν μόλυνσι ποὺ ἐπέτυχε τῆς κατ' Ἀριστοτέλη «πολιτικῆς» εὐρίσκεται ὡς ἰὸς ἐντὸς ὄλων μας, ἡ ἐξόντωσι τοῦ ὁποίου ἀπαιτεῖ τὴν βαθμιαία ἀφαίρεσι τῶν ἐστιῶν ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπωάζονται τὰ παραλογικὰ ἐγκεφαλικά κύτταρα. Τὸ ἔργο εἶναι δύσκολο, διότι, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ, πρέπει νὰ ὑπάρξῃ αὐτοχειρουργία. Διότι τότε μόνον εἶναι δυνατόν, ἡ ἀντίδρασι τοῦ κοινωνικοῦ ὁργανισμοῦ νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν ὑγεία, δηλαδὴ τὴν λογικὴ, στὴν συμπεριφορὰ ὄλων μας ἔναντι τοῦ κοινοῦ συμφέροντος. Τότε μόνο θὰ κατανοηθῇ καὶ ἡ ἐκτροπή, ποὺ συντηρεῖται διὰ τῶν κομμάτων καὶ τοῦ συνδικαλισμοῦ. Ἐὰν δὲν ὑπάρξῃ αὐτοχειρουργία, κάθε ἐπιβολὴ ἐξωθεν θὰ διασυρθῇ ἀπὸ τὰ ἀρπακτικά, ποὺ συνετηροῦντο ἀπὸ τὸν ἐξουσιασμό, ὡς «φασισμός» καὶ ἄλλα τέτοια βεγγαλικά, ποὺ θὰ ρίπτονται ἀπὸ τοὺς ἐκμεταλλευτὲς τῶν λαῶν, ποὺ ἐλπίζουν στὴν παραμονή των ·· στὴν παραμονὴ δηλαδὴ στὴν ἐξουσία τῶν τρωκτικῶν. Χρειαζόμεθα λοιπὸν τὴν ἰσχυρὴ Ἀμερικὴ, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐφαρμοστὴ καὶ ὑπηρετὴ τοῦ «κοινοῦ συμφέροντος».

ΘΕΟΠΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Οἱ νόμοι

*Ποιὸς εἶσαι καὶ ἀπὸ ποῦθε ἔρχεσαι,
μὲ ρωτοῦν βασανιστικά οἱ αἰσθήσεις μου
κάθε φορὰ π' ἀγγίζουν τὰ πράγματα*

*Τὸ μοιρολόι τῶν ἀθάντων τύψεων
ἀνελέητα δονεῖ τὴν ἄχρωμη ἀκοή μου.*

*Ποιὸς εἶναι ὁ ἐγκληματίας ποὺ σκοτώνει
τὴν ἐξήγησι, πρὶν νὰ προλάβει
νὰ φιλήσῃ τὴν ὑπαρξιν;*

*Ξέχασα νὰ μετρῶ
τὴ σιωπὴ τοῦ χρόνου.*

*Γιατὶ μεγαλώνουν καθορισμένα τὰ μέλη μου
ἀπὸ τὸ ἐγκλωβισμένο μέτρο;*

Ἡ ἡλικία τῶν πραγμάτων ἀπροσπέλαστη.

ΜΟΛΙΣ ΕΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ:

Η.Λ. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Ἀπὸ τὸν ἔλλοπα-θηρευτὴ μέχρι τὴν Ἑποχὴ τοῦ Διὸς

Ἡ ἀποκρυπτογράφησι τῶν σημασιῶν
τῶν 24 γραμμάτων τοῦ Ἀλφαβήτου

Φιλολογικὴ ἐπιμέλεια: ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΔΑΥΛΟΣ 1991

Τὸ σημαντικώτερο καὶ ριζοσπαστικώτερο ἔργο ποὺ
δημοσιεύθηκε ποτὲ στὴ Νεώτερη Ἑλλάδα.

- Μάθετε πῶς γεννήθηκε ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα.
- Μάθετε πῶς γεννήθηκε ἡ ἴδια ἡ Ἑλλάδα μας.

Ἕνα ρηξικέλευθο μέγα ἔργο,
 ἔργο μόχθου, ἀγῶνος καὶ ἀλήθειας,
 ποὺ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ λείπη
 ἀπὸ καμμιὰ βιβλιοθήκη κανενὸς ἐλληνικοῦ σπιτιοῦ.

- Ἕλληνα διανοούμενε, ἐπιστήμονα, συγγραφέα, ἐκ-
 παιδευτικέ, λογοτέχνη,
- Ἕλληνα ἀπλὲ, ἀγνώστε, κληρονόμῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ
 μας Μεγαλείου,
 συνειδητοποίησε τὴν γιγαντιαία δύναμη τῆς γλώσ-
 σας σου, ποὺ εἶναι ἡ ἴδια ἡ φύση σου, ἡ ἴδια ἡ ὑπό-
 στασή σου, ἡ ἴδια ἡ μοῖρα σου, τὸ ἴδιο τὸ μέλλον
 σου, διαβάζοντας τὴν

ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Διατίθεται:

- Στὰ σοβαρὰ βιβλιοπωλεῖα ὁλόκληρης τῆς Ἑλλάδος.
- Στὰ Γραφεῖα τοῦ «Δαυλοῦ».

Ἀποστέλλεται ταχυδρομικῶς κατόπιν τηλεφωνήματος στὰ τηλέφωνα
 3223957, 9841655.

A.N. ΖΟΥΜΠΟΣ

(ἀ.μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν)

Ὁ χαρακτήρ τῆς ἐννοίας «Ἔρως» κατὰ Πλωτῖνον

Ὁ Πλωτῖνος (204-269) διαχωρίζει τὴν ἐννοιαν τοῦ ἔρωτος εἰς αἰσθητὸν καὶ ὑπεραισθητὸν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον καὶ ὁ Πλάτων προηγουμένως εἶχε προδιαγράψει· στὴ συνέχεια ἡ ἐνόρασις εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία, σὰν νοητικὴ δύναμις ἀναβιβάζει τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὸν ὕλικὸν εἰς τὸν νοητὸν κόσμον· ἡ ἐννοια τοῦ κάλλους ἢ «καλόν», ὅπως ἀρέσκεται νὰ ὀνομάζῃ ὁ Πλωτῖνος τὴν ἐννοιαν τοῦ ὡραίου, ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς βασικὰς ἀρχὰς τῆς φιλοσοφίας του. Ὁ Πλάτων θεωρεῖ τὸν ἔρωτα σὰν στέρηση, ποὺ ἐπακόλουθό της εἶναι ἡ ἄμεσος πλήρωσή της· ὁ ὕλικὸς κόσμος στὸν ὁποῖον ἡ ψυχὴ ἀναγκάζεται νὰ διαμένῃ καὶ ποὺ ἀναμιμνήσκει τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, ποὺ πρότερον ζοῦσε, ἐπιζητεῖ τὴν «φυγὴν» καὶ τὴν ἐνωσὴν της μὲ τὸν κόσμον τῆς καταγωγῆς της· ὁ Πλωτῖνος θεωρεῖ, ὅτι ὁ ἔρως εἶναι ὄρασις ὡραίων εἰκόνων καὶ ἀγαθῶν πράξεων, καὶ ἐπ' αὐτῶν γράφει (Ἐνν. 3,5,3): «ἐξ οὗν τοῦ ἐνεργοῦντος συντόμως περὶ τὸ ὀρώμενον καὶ ἐκ τοῦ οἶον ἀπορρέοντος ἀπὸ τοῦ ὀρωμένου ὄμμα πληρωθέν, οἶον μετ' εἰδῶλου ὄρασις, Ἔρως ἐγένετο τάχα ποὺ καὶ τῆς προσηγορίας ἐντεῦθεν μᾶλλον αὐτῷ γεγεννημένης, ὅτι ἐξ ὀράσεως τὴν ὑπόστασιν ἔχει» (πρβ. Δημόκριτον ἀπ. 194 DK: «αἱ μεγάλαι τέρψεις ἀπὸ τοῦ θεᾶσθαι τὰ καλὰ τῶν ἔργων γίνονται»).

Ἐπέκεινα λοιπὸν τοῦ αἰσθητοῦ ἔρωτος ἡ ψυχὴ θὰ προχωρήσῃ στὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἀγαθοῦ, τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸ Ἔν, ποὺ εἶναι καὶ ἡ κοσμογόνος τοῦ ἀρχῆ. Ἡ ἔκφρασις τοῦ Πλωτίνου ὅτι «Ἔρως δὲ ἐνέργεια ψυχῆς ἀγαθοῦ ὀρεγομένη» δηλώνει, ὅτι ἡ ψυχὴ θέλει νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸν ὑπεραισθητὸν χῶρον, ἐκεῖ ὅπου διαμένει ἑσσεῖ ἡ ἐννοια τοῦ ἀγαθοῦ· καὶ συνεχίζει: «Ἔστι γὰρ ἕκαστον ὃ ἐστὶν ἐφ' αὐτοῦ· ἐφετὸν δὲ γίνεσθαι ἐπιχρῶσαντος αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ, ὥσπερ χάριτος δόντος αὐτοῖς καὶ εἰς τὰ ἐπιέμενα ἔρωτας. Καὶ τοίνυν ψυχὴ, λαβοῦσα εἰς αὐτὴν τὴν ἐκεῖθεν ἀπορροήν, κινεῖται καὶ ἀναβακχεύεται καὶ οἷστρον πίμπλαται καὶ ἔρως γίνεσθαι» (Ἐνν. 6,7,22). Ἐδῶ ἐκτίθεται ὑπεραισθητὸς ἔρως, ποὺ δὲν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ ἡ ἐνόρασις τῶν νοουμένων, ποὺ καλύπτονται ἀπὸ τὴν ἐννοιαν τοῦ ἀγαθοῦ (ἐπιχρῶσαντος αὐτὸ τοῦ ἀγαθοῦ)· εἶναι δὲ ἡ ἐνόρασις (ἰντινιτιο) ἡ θεώρησις ἐκείνη, κατὰ τὴν ὁποίαν διὰ ἀμέσου ἐποπτείας κάποιου ἀντικειμένου συλλαμβάνει κανεὶς τὴν ἀλήθειαν χωρὶς τὴν ἀνάγκην τοῦ νοῦ ἢ τῶν αἰσθητηρίων· αὕτη λοιπὸν ἡ «νοητικὴ ἐνέργεια» ἢ ἄλλως καλουμένη ἐποπτεία μᾶς βοηθεῖ νὰ βλέπωμεν διὰ τῶν «ὀμμάτων τῆς ψυχῆς» τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων· ὁ ἔρως τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον εἶναι πρωταρχικὸν καθῆκον αὐτῆς νὰ ἀποβάλλῃ βαθμηδὸν τὰ γήινα καὶ νὰ παραδοθεῖ στὴ συνέχεια εἰς τὸ ἔργον τῆς καθάρσεως. Ὁ διφυὴς χαρακτήρ τοῦ ἔρωτος κατὰ Πλωτῖνον, κατὰ τὴν ἄποψιν τῶν αἰσθητικῶν κανόνων καὶ θεωριῶν τῆς σήμερον· ὁ μὲν σωματικὸς ἢ αἰσθητὸς ἐνέχει εἰδολογικὸν χαρακτῆρα καὶ εἶναι ἀντικείμενον ὀράσεως καὶ μορφῆς (Gefühls Ästhetik), ὁ δὲ ὑπεραισθητὸς εἶναι ἡ ἐνόρασις τῶν νοουμένων, εἰς τὰ ὁποῖα μετέχει ἀπαραιτήτως ἡ ἐννοια τοῦ Ἀγαθοῦ καὶ εἶναι ἴδιον τῆς νοητικῆς καλολογίας (Intellektualistische Ästhetik) ἢ συνύπαρξις τῶν δύο ἀνωτέρω ἐννοιῶν παρέχει τὴν ἰδανικὴν εἰκόνα τοῦ «καλοῦ κάγαθοῦ».

ΑΙΣΙΜΑ ΚΑΙ ΑΔΗΡΙΤΑ

Ἐθνωφελὴς ἀρχαιοκαπηλία

Ἀρχαιοκάπηλος εἶναι ἐκεῖνος, πὺ χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ κράτος ἀνασκάπτει καὶ βρῖσκει ἀρχαῖα, τὰ ὁποῖα κατόπιν πωλεῖ. Ἡ πρᾶξι αὕτη εἶναι ποινικὸ ἀδίκημα καὶ τιμωρεῖται πολὺ αὐστηρά. Συνήθως οἱ ἀρχαιοκάπηλοι εἶναι χρησιμώτεροι στὴν προβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὸ ἴδιο τὸ κράτος. Διότι πωλοῦντες στὸ ἐξωτερικὸ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα, ἀντικείμενα κ.τ.λ. προβάλλουν τὸν Ἑλληνισμό στους ξένους, οἱ ὁποῖοι βλέπουν καὶ θαυμάζουν τὴν ἀρχαιοελληνικὴ τέχνη. Θὰ ἀντιτείνῃ κανεῖς, ὅτι οἱ ἀρχαιοκάπηλοι ἐνδιαφέρονται γιὰ τὸ κέρδος πὺ ἀποκομίζουν κι ὄχι γιὰ τὴν προβολὴ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Σὺμφωνοι. Ἀλλὰ μαζί μὲ τὸ κέρδος τους οἱ ἀρχαιοκάπηλοι ἀναγκαστικὰ διαφημίζουν τὴν Ἀρχαίαν Ἑλλάδα.

Ἀντίθετα τὸ κράτος ἀφήνει τὰ ἀρχαῖα θαμμένα ἢ καὶ τὰ καταστρέφει, ὅπως συνέβη στὸ Πλατυγιάλι Ἀστακοῦ, δίχως νὰ τιμωρῇ κανεῖς τοὺς ὑπευθύνους κρατικούς παράγοντες, οἱ ὁποῖοι συντελοῦν στὴν καταστροφὴ ἢ στὸ ὀριστικὸ θάψιμο (π.χ. θέατρο Λαρίσης) τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πολιτισμοῦ. Τουλάχιστον οἱ ἀρχαιοκάπηλοι δὲν καταστρέφουν τὰ εὐρήματά τους, ἀλλὰ τὰ προσέχουν, γιὰ νὰ τὰ πωλήσουν. Πάντως τὰ διασώζουν. Ἐνῶ τὸ κράτος εὐθύνεται γιὰ καταστροφὴ ἢ ἀπώλεια ἀρχαίων, δίχως ποινικὲς συνέπειες.

Κατὰ τὴν γνώμη μας τὸ κράτος πρέπει νὰ παροτρύνῃ Ἕλληνες καὶ ξένους νὰ ἀνασκάπτουν τὴν γῆ μας, γιὰ νὰ βρῖσκουν ἀρχαῖα. Ὅσα βρῖσκουν, ἢ τὸ κράτος νὰ τὰ ἀγοράξῃ ἢ νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν ἐλεύθερη πώλησί τους. Αὐτὰ εἶναι ὅπωςδήποτε προτιμώτερα ἀπὸ τὸ νὰ θάβωνται τὰ ἀρχαῖα ἢ νὰ καταστρέφονται, ὅπως συμβαίνει σήμερα. Ἀναμφισβητήτως οἱ ἀρχαιοκάπηλοι (μὲ κίνητρο τὸ κέρδος) συμβάλλουν περισσότερο στὴν ἀρχαιολογία ἀπὸ τίς ἀρμόδιες κρατικὲς ὑπηρεσίες. Τὰ παραδείγματα εἶναι πολλὰ καὶ πείθουν, ὅτι ὁ ἀρχαιοελληνικὸς πολιτισμὸς ἦλθε στὸ φῶς: α) ἀπὸ τὴν δρᾶσι ἰδιωτῶν φίλων τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, β) ἀπὸ τὴν δρᾶσι τῶν ἀρχαιοκαπήλων γιὰ τὸ κέρδος, γ) ἀπὸ τυχαίους λόγους π.χ. σκάψιμο θεμελίων κ.τ.λ. καὶ τέλος δ) ἀπὸ τὴν δρᾶσι τοῦ κράτους, τὸ ὁποῖο ἀποδεδειγμένως ἔθαψε καὶ κατέστρεψε πῶ πολλὰ ἀρχαῖα, ἀπ' ὅσα ἀνεῦρε.

Νομίζουμε, ὅτι ἡ νομοθεσία γιὰ τοὺς ἀρχαιοκάπηλους ἐπιβάλλεται νὰ τροποποιηθῇ. Χειρότερο ἀπὸ τοὺς κερδοσκόπους ἀρχαιοκαπήλους εἶναι τὸ κράτος-ἀρχαιοκαταστροφεὺς. Ἐπομένως χρειάζεται ἡ ἔκδοσι ἐνὸς νόμου, πὺ νὰ ὀρίζει ὅτι: «εἶναι ἐλεύθερη ἡ ἀρχαιοκαπηλία καὶ οὐδεμία ἄδεια ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν διενέργεια ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ Ἑλληνικὸ κράτος δικαιούται νὰ ἀγοράξῃ τὰ εὐρεθέντα εἰς τιμὴν πὺ θὰ ὀρίζεται ὑπὸ ἐπιτροπῆς ἐκτιμήσεως. Ἀν τὸ κράτος δὲν ἐπιθυμῇ τὴν ἀγορὰ τῶν ἀποκαλυφθέντων, τότε ὁ εὐρὼν δύναται νὰ τὰ πωλήσῃ ὅπου θέλει φορολογούμενος νομίμως ὡς πρὸς τὸ ἔσοδόν του, ἀφαιρουμένων τῶν ἐξόδων του». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ νομιμοποιηθῇ ἡ λεγόμενη ἀρχαιοκαπηλία καὶ τὸ κράτος θὰ ἔχῃ τὰ ἐξῆς ὀφέλη: α) θὰ προβάλλεται ὁ ἀρχαιοελληνικὸς πολιτισμὸς, ἂν βέβαια αὐτὸ ἐνδιαφέρῃ τὸ νεο-

ελληνικό κρατίδιο, β) θὰ ἀποκαλύπτονται εὐρήματα, τὰ ὅποια ἴσως οὐδέποτε θὰ ἤρχοντο στὸ φῶς, γ) τὸ κράτος θὰ εἰσπράττει ἔσοδα ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν εὐρημάτων, δ) τὸ κράτος θὰ μπορῇ νὰ ἀγοράζη εὐρήματα.

Ἀφοῦ τὸ κράτος εἶναι ἀνίκανο νὰ ξεθάψῃ τὸν ἀρχαιελληνικὸ πολιτισμὸ, ὥς ἀφήσῃ τοὺς ἰδιῶτες νὰ τὸ πράξουν. Τὸ νὰ μένουν θαμμένα τὰ ἀριστουργήματα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης ἢ νὰ τὰ θάβουν ἐπίτηδες (π.χ. τὸ «Δημόσιον Σῆμα») ἢ καὶ νὰ τὰ καταστρέφουν ἀκόμη μὲ κρατικὴ ἐνοχὴ εἶναι χειρότερο ἀπὸ τὸ νὰ τὰ ἐμπορεύεται κανεὶς.

Ἀπὸ τὸ μακρυνὸ Πακιστάν

Σὲ ἐφημερίδα τῶν Ἀθηνῶν ἐδημοσιεύθη ἄρθρο τῆς φιλόλογου κ. Σοφίας Κλεισούρα μὲ τίτλο «**Στὰ ἴχνη τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου**». Στὸ ἄρθρο αὐτὸ ἡ συγγραφεὺς περιγράφει τίς ἐντυπώσεις τῆς ἀπὸ πρόσφατο ταξίδι τῆς στὸ Πακιστάν. Μερικὲς διαπιστώσεις τῆς εἶναι χαρακτηριστικὲς π.χ.:

«Συχνὰ μᾶς πλησίαζαν Πακιστάνοι - σὰν ἄκουγαν πῶς εἴμαστε Ἕλληνες, Γιουνάνι, δηλαδὴ Ἴωνες - καὶ δήλωναν περήφανα πῶς εἶναι καὶ αὐτοὶ Ἕλληνες, ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ἀλέξανδρου, τοῦ περιφημοῦ Σικαντέρ ἢ Ἰσκαντέρ ἢ Σκαντέρ μπέη, ὅπως τὸν ἀποκαλοῦν. Καὶ μαρτυρία τῆς δήλωσής αὐτῆς ἦταν πῶς προέρχονταν ἀπὸ περιοχὲς ποὺ κυρίεψε ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ἐποίκισε μὲ Ἕλληνες, ἢ πῶς ἡ γνώση αὐτῆς τρέχει στίς οἰκογένειές τους ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ ἢ ἀκόμα μᾶς ἔ-

δειχναν τὰ γαλάζια μάτια ἢ τὸ ἀνοιχτὸ δέρμα τους!

»Ἕνας κύριος στόχος μας ἦταν νὰ συναντήσουμε τοὺς Καλὰς, τοὺς ἀνθρώπους ποὺ λέγεται πῶς εἶναι ἀπευθείας ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων τοῦ Ἀλέξανδρου. Οἱ Ἕλληνες κατέκτησαν ὅλη ἐκείνη τὴν περιοχὴ (Σουάτ) τὸ 327 π.Χ.

»Οἱ γυναῖκες τους θαρρετές, φοροῦν ἐπιβλητικὴ φορεσιά, μαύρη μὲ ἄπειρες σειρὲς κόκκινες χάντρες στὸ στήθος καὶ κάλυμμα στὸ κεφάλι ποὺ θυμίζει περικεφαλαία. Ἐχουν θρησκεία πο-

λυθεϊκὴ, μὲ κύριο θεὸ τὸν Ντία - Ζέο (Δία). Λατρεύουν ἀκόμα τὸν Ἀμπαλομέν (Ἀπόλλωνα) καὶ τὴ θεὰ τῆς ἀγάπης, τὴ Φροτάιτ (Ἀφροδίτη).

»Τὸ 327 π.Χ. κατέλαβαν οἱ Μακεδόνες καὶ τὴν ἀρχαία Μάσαγα (σήμερα Μονγκλὺρ), ὅπως καὶ τὴν ἀρχαία Ὠρα. Ἀπὸ κεῖ ἐπισκεφθῆκαμε τὴν Ἀορνο Πέτρα καὶ τὴν Τάξιλα, πόλεις ποὺ παραδόθηκαν καὶ τμήσαν τὸν Ἀλέξανδρο σὰν βασιλιά. Στὸ μουσεῖο εἶδαμε ἓνα ἐντυπωσιακὸ ἄγαλμα τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς.

Εἶναι θλιβερό ποὺ τὸ Ὑπουργεῖο Πολιτισμοῦ ἀντὶ νὰ χρηματοδοτῇ ἀποστολὲς σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη ποὺ ἄκμαζε ὁ Ἑλληνικὸς Πολιτισμὸς, σκορπάει χρήματα σὲ θεατρικὰ μπουλούκια.

Θέατρο Τέχνης...

Στὴν ὁδὸ Ζωοδόχου Πηγῆς καὶ Σόλωνος ὑπάρχει ἓνα παλαιὸ οἶκημα, στὸ ὁποῖο ἐντοιχίσθηκε μαρμαρίνη πινακίδα ποὺ γράφει ὅτι τὸ 1942 ὁ Κároλος Κουν ἐγκατάστησε ἐκεῖ τὸ «Θέατρο Τέχνης». Καὶ διερωτᾶται κανεὶς: τὸ 1942, τὸν χειρότερο χρόνον τῆς κατοχῆς, ὁ Κουν ἔπαιζε θέατρο, ὅταν ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς ἔκανε ἀντίστασι; Ἀλλὰ καὶ κάτι ἀκόμη: Πῶς μπορούσε στὴν γερμανοκρατούμενη Ἀθήνα ὁ ἐβραῖος καὶ κομμουνιστὴς Κουν νὰ παίξῃ θέατρο, χωρὶς νὰ φοβᾶται τοὺς Γερμανούς; Πραγματικὰ μυστήρια ὅσο καὶ ὕποπτα γεγονότα, στὰ ὅποια θὰ δοῦμε ἂν θὰ ἀπαντήσῃ κανεὶς. Πάντως ἡ προτομὴ τοῦ Κουν στήθηκε στὸ κέντρο τῆς Ἀθήνας, στὴν ὁποία δὲν ὑπάρχει ἡ προτομὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

Αἴσα

ΔΗΜ. ΧΡ. ΜΠΟΣΙΝΑΚΗΣ*

**Ἑρωτήματα σχετικά με τὴν συνάρτηση
τῆς Τέχνης με τὶς ψυχικὲς παθήσεις**

Στὸ τεῦχος 102 τοῦ «Δαυλοῦ» (Ἰούν. 1990, σελ. 5865-5870) δημοσιεύτηκε ἓνα ἀξιόλογο ἄρθρο τοῦ Μέλβιν Κόννερ σὲ μετάφραση τῆς Νίτσας Ἀργυροπούλου με τίτλο «*Ἡ τέχνη τοῦ σκούτου*» καὶ με ὑπότιτλο «*Ὑπάρχει σχέση παράνοιας καὶ δημιουργίας;*» Δὲν σημειώνει ἡ μεταφράστρια ἀπὸ ποῦ πῆρε τὸ κείμενο. Δὲν ἔχω μπροστά μου τὸ πρωτότυπο, γιὰ νὰ μελετήσω τὴν ἀκρίβεια τῆς ἀπόδοσης, κυρίως τῶν ὄρων. Τὸ δέχομαι λοιπὸν ὅπως τὸ μεταφέρει ἡ μεταφράστρια. Ἀναφέρομαι στὴν οὐσία τοῦ κειμένου. Τὸ θέμα δὲν εἶναι καινούργιο. Ἀναφέρεται ἄλλωστε καὶ στὸ κείμενο. Ἀνέκαθεν προβληματίζε τοὺς ἀνθρώπους, κυρίως τοὺς στοχαστές, κατὰ πόσο δηλαδὴ ὑπάρχει σχέση ἀνάμεσα στὴ δημιουργία, τὴ δημιουργικὴ ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ψυχικὴ ἀρρώστια. Ἐβλεπαν δηλαδὴ, ὅτι ἓνα μέρος ἀπὸ τοὺς δημιουργοὺς ἦταν διαφορετικὸ ἢ καὶ ἀποκλίνον ἀπὸ «τὸν συνήθη, τὸν μέσο, τὸν κανονικὸ ἄνθρωπο», παρὰ πᾶσα προσδοκία τους. Κι αὐτὲς οἱ σκέψεις-ἐρωτήματα συνεχίζονται καὶ στίς μέρες μας. Ἀνέκαθεν ὑπῆρχε σύγχυση ἐννοιῶν καὶ ὄρων. Τὸ περιεχόμενο τῶν ὄρων ποὺ ἐχρησιμοποιεῖτο δὲν ἦταν τὸ αὐτό, κοινό, ἡ ὁρολογία δὲν ἦταν ἡ αὐτή.

Μὲ τὶς γραμμὲς ποὺ ἀκολουθοῦν δὲν σκοπεύω νὰ δώσω, σ' αὐτὴ τὴ φάση τοῦλάχιστον, ἄμεση ἀπάντηση στὸ ἐρώτημα, ἀλλὰ κυρίως προσπαθῶ νὰ ὀριοθετήσω τὸ θέμα, νὰ διευκρινίσω ὄρους, νὰ συμπληρώσω ἀπόψεις, ἀκολουθώντας βασικὰ τὸ ἄρθρο τοῦ Μέλβιν Κόννερ.

Α) Ἀναφορὰ στὴν ὁρολογία. Θεωρῶ ἀναγκαῖο νὰ διευκρινίσουμε τοὺς ὄρους, τί ἐννοοῦμε με τὸν καθένα, γιὰ νὰ δοῦμε γιὰ ποιοὺ πράγμα μιλάμε, ἂν χρησιμοποιοῦμε τὴν ἴδια ἐπιστημονικὴ γλῶσσα, τὴν ἴδια ὁρολογία.

Ι. Καὶ πρῶτα: Εἶναι παρακινδυνευμένο νὰ μιλάει κανεὶς γιὰ «τέχνη τοῦ σκούτου», ποὺ μᾶλλον ὑπονοεῖ τὴν τέχνη τοῦ «σκοτισμένου», τοῦ «σκοτωμένου» νοῦ. Τότε ὅμως βρισκόμαστε ἴσως μπροστὰ σὲ μία ψυχωτικὴ κατάσταση (σχιζοφρενικὴ κυρίως, ἀλλὰ καὶ μανιοκαταθλιπτικὴ), ὅποτε ὁ δημιουργὸς ὑφίσταται μετὴν πάροδο τοῦ χρόνου μιὰ προοδευτικὴ ἀποδιοργάνωση τῆς προσωπικότητάς του καὶ φυσικὰ ἀπώλεια τῆς ἱκανότητάς του νὰ δημιουργεῖ. Παρατηροῦμε κάποτε καὶ μερικὴ ἀποκατάσταση ἢ «κοινωνικὴ ἴαση», σὲ ὑπολειμματικὴ κατάσταση, ὅποτε μπορεῖ μερικῶς νὰ δημιουργήσῃ, π.χ. περίπτωση Γιαννούλη Χαλεπᾶ, ἢ τὰ «φωτεινὰ διαλείμματα» (*lumina intervallia*)· ὅποτε πάλι παρατηροῦμε καὶ δημιουργικὲς ἐπιτεύξεις π.χ. περίπτωση Γεωργίου Βιζυηνοῦ, στίχοι γραμμένοι στὸ φρενοκομεῖο:

* Ὁ κ. Δ.Χ. Μπ. εἶναι κλινικὸς ψυχολόγος.

*Καὶ ἀπὸ τότε ποὺ θρηνῶ
τὸ ξανθὸ καὶ γαλανὸ
καὶ οὐράνιο φῶς μου,
μετεβλήθη ἐντός μου
καὶ ὁ ρυθμὸς τοῦ κόσμου.*

Αὐτὴ ἡ ἐσωτερικὴ μεταβολή, ποὺ ἔρχονται «τὰ πάνω κάτω», ποὺ ἔπαψε «ὁ κόσμος νὰ ἔχει κάποιο νόημα», εἶναι ἀπὸ τὰ βασικὰ χαρακτηριστικὰ σημεῖα μιᾶς ψυχωτικῆς συνδρομῆς.

Σὲ ἄλλες ψυχικὲς καταστάσεις, ἢ καὶ διαταραχές, αὐτὴ ἡ «σκοτεινὴ κατάσταση» δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην καὶ ἀποδιοργανωτικὴ καὶ σὲ μερικὲς περιπτώσεις μπορεῖ νὰ ἀποτελέσει ἀφετηρία ἐκκίνησης γιὰ δημιουργία, ὁπότε ἡ τέχνη εἶναι δυνατό νὰ διαδραματίσει τὸν «καθαριστικὸ» τῆς ρόλου.

II. Στὴ συνέχεια: ὁ ὅρος «*παράνοια*» ἀπαιτεῖ διευκρίνιση. Ἐννοοῦμε μ' αὐτὴ μιὰ ξεχωριστὴ κλινικὴ ὄντοτητα (ὅπως τὴν κατέτασσε ὁ Κραίπελιν) ἢ τὴν παρερμηνευτικὴ τάση ἐνὸς συναισθηματικὰ διαταραγμένου (νευρωτικοῦ ἢ ψυχοπαθητικοῦ) ἀτόμου ἢ τὴν παρανοϊκὴ ψύχωση; Κάθε ἓνας ἀπ' αὐτοὺς τοὺς ὅρους εἶναι γνωστό, πῶς ἔχει διαφορετικὸ περιεχόμενο. Καὶ εἶναι ἤδη σαφὲς σὲ ὅποιον ἔχει κλινικὴ πεῖρα, πῶς, ἐνῶ ἓνα ἄτομο «*παρανοϊκὸ*» (κατάταξη Κραίπελιν) ἢ «*παρερμηνευτικὸ*» (νευρωτικὸ ἢ ψυχοπαθητικὸ) ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ δημιουργεῖ ὥς ἓνα σημεῖο, κι' αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ βαθμὸ τῆς διαταραχῆς, ὁ ψυχωτικὸς παρανοϊκὸς ὄχι μόνον δὲν δημιουργεῖ, ἀλλὰ ὑφίσταται προοδευτικὴ ἐπιδείνωση, ἀποδιοργάνωση (π.χ. περίπτωσις Χαίλντερλιν' ἀπὸ τοὺς "Ἑλληνες μνημονεύουμε τὸν Ρῶμο Φιλύρα).

III. Ὁ ὅρος «*διανοητικὲς διαταραχές*» ἀναφέρεται σὲ πολλὰς καταστάσεις καὶ σχετίζεται συχνὰ μὲ τὴν αἰτία τῶν διαταραχῶν, εἶναι δηλαδὴ ὀργανικῆς αἰτιολογίας, εἶναι συνέπεια χρήσης τοξικῶν οὐσιῶν, ὑπολειμματικῶν ἢ ἐκφυλιστικῶν καταστάσεων, συναισθηματικῶν καταστάσεων ἢ «*σοβαρῶν ψυχικῶν διαταραχῶν*». Καὶ ἐπιμένουμε σ' αὐτό, γιατί σχετίζεται μὲ τὸ βαθμὸ ἀπώλειας τῆς δημιουργικῆς ικανότητος. Φυσικὰ δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ λόγος, ὅτι μποροῦν νὰ σταθοῦν αἰτίες γιὰ δημιουργία. Ἄν ὅμως ἀναφερόμεθα σὲ «*ἀποκλίσεις*» συμπεριφορᾶς ἢ «*ἐλεγχόμενες διαταραχές*», τότε εἶναι δυνατό νὰ προσδιορίσουν τὴν πορεία τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ποτὲ ὅμως δὲν μποροῦν νὰ γίνουν αἰτία γιὰ τὴν γένεση καὶ ἀνάπτυξή τους, ποὺ εἶναι «*δωρεὰ*» ἢ ὀρίζεται γενετικά.

IV. Σχετικὰ μὲ τίς «*μεταπτώσεις τῆς ψυχικῆς διάθεσης*» παρατηροῦμε, ὅτι αὐτὲς μπορεῖ νὰ εἶναι ἀπλὲς ψυχικὲς καταστάσεις, ποὺ τίς συναντᾶμε στὸ πλεῖστο τῶν ἀνθρώπων ἢ καταστάσεις μιᾶς κυκλοθυμικῆς προσωπικότητος. Μπορεῖ ὅμως νὰ ἀναφερόμεθα μ' αὐτὲς στὴν «*μανιοκαταθλιπτικὴ ψύχωση*». Κι' ἡ ἐπιστημονικὴ πεῖρα μᾶς λέει, πῶς ὁ «*μανιοκαταθλιπτικὸς*» δὲν δημιουργεῖ. Ἀλλὰ ἄς προσέξουμε: Ὁ «*ὑπομανιακὸς*» κάλλιστα μπορεῖ νὰ δημιουργεῖ. Μιλᾶμε ὅμως γιὰ διαφορετικὰς καταστάσεις. Στὴν πρώτη περίπτωσι μιλάμε γιὰ ψυχικὴ νόσο, ἐνῶ στὴ δευτέρῃ ἀναφερόμεθα στὴ Χαρακτηρολογία καὶ Ψυχοσωματικὴ Τυπολογία (*Psychologische Typen*, C.G. Jung. — *Charakterkunde*, Kretschmer) ἢ σὲ μορφὰς ζωῆς (*Lebensformen*, Ed. Spranger).

V. Κλειδὶ στὴ μελέτῃ τῆς ὁρολογίας μας ἀποτελεῖ ὁ ὅρος «*τρέλλα*», γιατί γι'

αὐτὸ ἀκριβῶς πρόκειται, ἂν δηλαδὴ ἀνάμεσα στὴν «τρέλλα» καὶ στὴ «μεγαλοφυΐα» δὲν ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ καὶ κυρίως ἂν ἡ δημιουργία καὶ μάλιστα ἡ καλλιτεχνικὴ δημιουργία σχετίζεται μὲ τὴν «τρέλλα». Ἀλλὰ μὲ τὸν ὅρον αὐτὸν ἐννοοῦμε τὸν ψυχωτικό, τὸν σχιζοφρενῆ ἢ δίνουμε σ' αὐτὸν τὴν κοινὴ ἐννοια τοῦ παράξενου, τοῦ ιδιότυπου καὶ αὐτοῦ ποὺ εἶναι ὑπερβολικός, ἀπόλυτος, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ «μανία» μὲ κάτι, ποὺ εἶναι «ἀφοσιωμένος», «αὐτὸς ποὺ σπάει τὰ φράγματα, ὁ πρωτοποριακὸς καὶ γι' αὐτὸ δύσκολα κατανοεῖται ἀπὸ τοὺς ἄλλους, τοὺς πολλοὺς; Ἀς μὴν ξεχνᾶμε καὶ τὴν κοινὴ χρῆση τῆς λέξης: «τρελλὸς ἀπὸ χαρά», «ξετρελλαμένος». Κι' ἀκόμη τὴν ἰδιαίτερη χρῆση τῆς στὴ λογοτεχνία καὶ στὸ τραγούδι. Τὸ γνωστὸ τραγούδι τοῦ Βασίλη Τσιτσάνη: «Δὲν ρώτησες τόσο καιρὸ γιὰ μένα, πῶς πέρασα, τρελλή, στὴν ξενιτειά».

Γιὰ τὴν «ἱστορία» ἀναφέρουμε πῶς στὴν ἐκκλησιαστικὴ παράδοση συναντᾶμε τοὺς «διὰ Χριστὸν σαλοὺς», αὐτοὺς ποὺ ἀπὸ «ἄκρα ταπείνωση» προσποιοῦνται τοὺς «τρελλοὺς» (Ἅγιος Ἀνδρέας ὁ διὰ Χριστὸν Σαλός, Ἅγιος Φραγκίσκος τῆς Ἀσισίης): «Ὑπάγω εἰς τὸν κόσμον τοῦ ἐμπαίζειν αὐτόν»· καὶ ἄξια ἐμπαιγμοῦ θεωροῦσαν τὴν ἐξεζητημένη κοσμικὴ εὐπρέπεια, τὴν ματαιὰ γνώση τοῦ κόσμου, τὴν ἐπιτηδευμένη φιλολογία, τὸν μόχθο τῆς πλεονεξίας, τὸ κυνήγημα τῶν ἡδονῶν, τὸ κυνήγημα τῶν ἐπαίνων, τὰ φανταχτερὰ ἀξιώματα, τὴν ἀπάτη τῆς πολιτικῆς-διπλωματίας. Ὅταν τονίζουν μερικοὶ «τὴν ἀνάγκη γιὰ μιὰ δόση τρέλλας», πιθανῶς νὰ ἀναφέρονται στὴν ἀνάγκη νὰ μὴ «κανονίζουμε» τὴ συμπεριφορὰ μας σύμφωνα μὲ τοὺς ὀρισμένους «λογικοὺς» κανόνες ἢ λαμβάνοντας σοβαρὰ ὑπόψη τίς «κοινωνικὲς ἐπιταγές» (ἐγὼ καὶ ὑπὲρ-ἐγὼ), ἀλλὰ νὰ ἀφήνουμε τὸν «ἐαυτὸ μας ἐλεύθερο» νὰ ἀκολουθήσει τίς ἰδιαίτερες παρορμήσεις του, τίς προσωπικὲς συναισθηματικὲς ἐκφράσεις του καὶ τὴν δυνατότητα νὰ θέλει καὶ νὰ ἐπιχειρεῖ κάτι, ποὺ γιὰ τοὺς ἄλλους ἴσως εἶναι *terra incognita*. Νὰ μαθαίνουν ἀπὸ τὰ παθήματά τους (Αἰσχύλος, «Ἀγαμέμνων»: «τὸν πάθει μάθος θέντα»). Βέβαια, τὸ θέμα εἶναι λεπτὸ καὶ σχετίζεται μὲ τὸν βαθμὸ ἐπίτευξης ψυχικῆς ὑγείας.

VI. Μὲ τὸν ὅρο «μεγαλοφυΐα» ἐννοοῦμε τὸν ἄνθρωπο μὲ τὴν ἰδιαίτερη «φυή», τὴν μεγάλη, τὸν προικισμένο. Ἀλλὰ μὲ τί; Μὲ νοητικὲς βασικὰ δυνατότητες. Καὶ πῶς, πότε ἔγινε ἡ καταμέτρησή τους, κυρίως στὴν ἡλικία τῶν 16-17 ἐτῶν, ὁπότε ὁλοκληρώνεται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ νευρικοῦ του συστήματος; Κι εἶναι δυνατό ὁ ἄνθρωπος νὰ μπεῖ σὲ καλούπια ποσοτικά, μετρήσεις, στατιστικὲς; Γνωρίζουμε ὅμως, ὅτι πολλοὶ διακριθέντες ὑστερότερα στὴν ἐπιστῆμη κυρίως ἀλλὰ καὶ στὴν Τέχνη κάποτε δὲν εἶχαν ἐνῶρις ἐκδηλώσει τέτοια σημεία. Μήπως ἐννοοῦμε μιὰ ἰδιαίτερη κλίση, ἓνα ἰδιαίτερο προικισμό καὶ ἓνα ξεχωριστὸ ταλέντο;

Β) Στὸ ἄρθρο τοῦ Μέλβιν Κόννερ ἀναφέρεται: «Θὰ μπορούσαμε νὰ ἐπαναλάβουμε μιὰ φράση κλισέ, ποὺ ἔχει ἀποδεχθεῖ ἐπιστημονικῶς κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅτι δηλαδὴ μετὰ τῆς μεγαλοφυΐας καὶ τῆς τρέλλας ὑπάρχει μόνο μιὰ λεπτὴ διαχωριστικὴ γραμμὴ». Θ' ἄξιζε τὸν κόπο νὰ ξέραμε σὲ ποιὲς ἔρευνες ἀναφέρεται. Θὰ μᾶς ἀπάλασσε ἀπὸ πολλοὺς κόπους, θὰ ἀπαντοῦσε ἐργαστηριακὰ στὸ πρόβλημα. Πάντως ἴσαμε τώρα συναντᾶμε μόνο «ἱστορικὲς ἀναφορές». Ἀλλοτε αὐτὲς οἱ ἀναφορὲς παίρνουν τὸ χαρακτῆρα τοῦ «αὐτονόητου» ἢ ἐκφέρονται ὡς καταστάλαγμα ἱστορικῆς πείρας ἢ λαϊκῆς σοφίας, ποὺ ὅπωςδήποτε ἔχουν κάποια ἀξία, αὐτὸ ὅμως εἶναι δυνατό νὰ ἐμποδίσει τὴν διαλεύκανση τοῦ ὅλου θέματος.

«Μπούστο γυναίκας»: Έργο του Enrico Baj (1970).

Γ) Ἐχει παρατηρηθεῖ, πὼς μερικὲς φορές δὲν ἀποδίδουμε πλήρως τὸ νόημα τῶν λόγων σημαντικῶν προσώπων ἢ παραθεωροῦμε τοὺς στόχους τους. Πράγματι ὁ Ἀριστοτέλης ἀναφέρει, ὅτι οἱ σημαντικοὶ ἄνθρωποι στὴ φιλοσοφία, τὴν πολιτική, τὴν τέχνη εἶναι μελαγχολικοί, ἀπαισιόδοξοι. Αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια γιὰ ξένα ποσοστὸ καὶ γι' αὐτὸ ἐπισημαίνεται. Ἔτσι πρὶν ἀπ' αὐτὸν εἶχεν ὁ Ἡράκλειτος παρόμοια πεῖ. Κι' ὁ ἴδιος ἦταν μελαγχολικὸς ἀπὸ τὸ γεγονὸς ὅτι γνώριζε τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν διάψευσίν της ἀπὸ τὴν πραγματικότητα, ὅπως ἐπίσης ἐνίωθε ἔντονα τὴν μοναξιά τοῦ σοφοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ ἀνυποψίαστο, τὸ ἀπληροφόρητο, τὸ «παχυλὸ» τοῦ χυδῆν ὄχλου, γι' αὐτὸ καὶ τοῦ ἀπέδιδε ἀρνητικὰ χαρακτηριστικά. Εἶπε: *«Κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὤτα βαρβάρους ψυχὰς ἔχόντων»*. Ἐχει λεχθεῖ καὶ κατὰ κόρον ἐπαναλαμβάνεται, πὼς «ὁ στοχαστὴς εἶναι τουλάχιστον ἀξιολύπητος».

Δ) Κι ἂς προσέξουμε τοῦτο: Ὁ Ἄντον Τσέχωφ, γιατρὸς ὁ ἴδιος, φυσικὰ δὲν ἀναφέρεται στὴν «τρέλλα» ὡς ψυχικὴ νόσο, ἀλλὰ ὡς ἱερὴ μανία, ὡς μεράκι, ὡς θυσία καὶ λειτούργημα. Ὁ καλλιτέχνης ἔχει κι αὐτὸς μέσα του τὸ «δαιμόνιό» του. Ἀπὸ τὰ παλιὰ κιόλας χρόνια ὁ δημιουργὸς κι ἰδιαίτερα ὁ ποιητὴς σχετιζόταν μὲ τὸν μάντη, τὸν προφήτη, ἦταν «ὑποφήτης» καὶ γι' αὐτὸ τὸ δημιουργικὸ του ἔργο εἶχε χαρακτῆρα προφητείας, ἦταν ὁ «βλέπων». (Ἐδῶ πρέπει νὰ σημειώσουμε τὴν ἐνδιαφέρουσα κριτικὴ μελέτη τοῦ Βάσου Η. Βογιατζόγλου: *«Τὰ πρόσωπα τοῦ Ἰανου. — Θεία καὶ ἀνθρώπινη ἐκδοχὴ στὴν Τέχνη»*, Ἀθήνα 1990).

Εἶναι χαρακτηριστικὸς κι ὁ σχετικὸς προβληματισμὸς τοῦ Φρόνυτ, ὁ ὁποῖος παραδέχεται τὶς μεταφυσικὲς καὶ θεολογικὲς προϋποθέσεις αὐτῶν τῶν δημιουργῶν. *«Οἱ ποιητὲς καὶ οἱ πεζογράφοι γνωρίζουν, μεταξὺ οὐρανοῦ καὶ γῆς, πολλὰ πράγματα, ποὺ ἡ ἐπιστημονικὴ μας σοφία δὲν μπορεῖ ἀκόμη οὔτε νὰ ὀνειρευτεῖ. Εἶναι, ὅσον ἀφορᾷ τὴ γνώση τῆς ψυχῆς, δάσκαλοι γιὰ μᾶς τοὺς κοινούς ἀνθρώπους, ἐπειδὴ ἀντλοῦν ἀπὸ πηγὲς τὶς ὁποῖες ἐμεῖς δὲν ἔχουμε κατορθώσει νὰ κάνουμε προσιτὲς στὴν ἐπιστήμη...»* (Ζ.-Λ. Μπωντρώ, *«Ὁ Φρόνυτ καὶ ἡ λογοτεχνικὴ δημιουργία»* στὸν τόμο «Λογοτεχνία καὶ Ψυχανάλυση», ἐκδ. «Ἐξάντας», Ἀθήνα 1990, σελ. 59). Γιὰ νὰ στηρίξουμε περισσότερο αὐτὴ τὴν ἄποψη, ὑπενθυμίζουμε αὐτὸ ποὺ εἶναι πολὺ γνωστὸ, πὼς ἡ ψυχολογία τοῦ βάθους ἔχει τὶς ἀρχές της στοὺς Νηπτικούς Πατέρες καὶ ὠθήθηκε σημαντικὰ ἀπὸ τὸν Σ. Κιρκεγκάαρντ, τὸν Φρ. Νίτσε καὶ τὸν Φ. Ντοστογιέφσκυ ἀρκετὰ πρὶν ἀπὸ τὴν ψυχαναλυτικὴ ἔρευνα καὶ ἐρμηνεία τοῦ Φρόνυτ. Τολμῶ ἀκόμη νὰ ἀναφέρω τὰ γνωστά, πὼς ὁ Κιρκεγκάαρντ ἦταν ἀγχώδης, ὁ Νίτσε προοδευτικὸς παραλυτικὸς καὶ ὁ Ντοστογιέφσκυ ἐπιληπτικὸς, ἂν καὶ τελευταῖα ὑπάρχουν μελέτες ποὺ ἀμφισβητοῦν τὴν νόσο τοῦ συγγραφέα τῶν *«Ἀδελφῶν Καραμάζωφ»*. Τονίζουμε ἀκόμη αὐτὸ ποὺ ἔχει ἤδη μελετηθεῖ, ὅτι στὸ *«Τάδε ἔφη Ζαρατούστρα»* παρατηροῦμε προοδευτικὴ χάλαση ὕψους καὶ συνειρμοῦ, ποὺ συμβαδίζει μὲ τὴν προοδευτικὴ ἐπιδείνωση τῆς νόσου τοῦ Φ. Νίτσε.

Εἶναι γνωστὴ ἡ μεγάλη προσπάθεια τῆς ψυχανάλυσης καὶ προσωπικὰ τοῦ ἴδιου τοῦ Φρόνυτ νὰ ἐρμηνεύσει τὸ καλλιτεχνικὸ δημιούργημα καὶ τὸν δημιουργὸ του. Ἡ Ἀναλυτικὴ ὅμως Ψυχολογία μὲ τὸν Κ. Γιούγκ διαφοροποιεῖται καὶ στέκεται θετικότερα ἀπέναντι στὴν καλλιτεχνικὴ δημιουργία, ἀφοῦ συντάσσεται μὲ τὴν γνώμη τοῦ Γκ. Χάουπτμαν ὅτι: *«Ἡ ποίηση παράγει μέσα ἀπὸ τὶς λέξεις τὸν ἀντίλαλο τοῦ ἀρχέγονου λόγου»* καὶ τὸν ἀπασχολεῖ νὰ βρεῖ *«ποιὰ εἰκόνα βρίσκει-*

ται πίσω ἀπὸ τὶς εἰκόνες τῆς τέχνης» καὶ ὀριοθετεῖ τὸ ρόλο του ὡς ἐξῆς: «Θὰ ἀσχοληθοῦμε μόνο μὲ ἐκείνη τὴν πλευρὰ τῆς τέχνης ποὺ μπορεῖ νὰ ὑποβληθεῖ σὲ ψυχολογικὴ διερεῦνση, χωρὶς νὰ παραβιάζεται ἡ φύση τῆς. Ὅτιδήποτε ἔχει νὰ πεῖ ὁ ψυχολόγος γι' αὐτήν, πρέπει νὰ περιορίζεται στὴ διαδικασία τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας καὶ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴν ἐσώτερή της οὐσία. Ὁ ψυχολόγος δὲν μπορεῖ νὰ ἐξηγήσει αὐτὴ τὴν οὐσία, ὅπως ἡ διανόηση δὲν μπορεῖ νὰ περιγράψει ἢ ἀκόμη καὶ νὰ καταλάβει τὴ φύση τῶν συναισθημάτων. Πραγματικά ἡ τέχνη καὶ ἡ ἐπιστήμη δὲν θὰ ὑπῆρχαν σὰν διαφορετικὲς ὀντότητες, ἂν ἡ διαφορὰ μεταξὺ τους δὲν εἶχε γίνε ἐδῶ καὶ πολὺ καιρὸ ἔντονα ἀντιληπτὴ στὸ ἄνθρωπινον νοῦ». («Γιὰ τὴ σχέση τῆς Ἀναλυτικῆς Ψυχολογίας μὲ τὴν ποίηση», στὸν τόμο «Τὸ Πνεῦμα στὸν ἄνθρωπο, τὴν Τέχνη καὶ τὴ Λογοτεχνία», ἔκδ. «Ἰάμβλικος», Ἀθήνα χ.χ., σελ. 12-13· βλέπε ἐπίσης τὴν μελέτη τοῦ Κ. Γιούγκ «Ψυχολογία καὶ Λογοτεχνία» στὸν ἴδιο τόμο, σελ. 42-80).

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ θυμηθοῦμε, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἐρευνητὲς ποὺ προαναφέραμε, καὶ συγγραφεῖς, ὅπως ὁ Ντανιέλ Ρόντς, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πιερ-Λουί Φλουκὲ στὴν «Ἐφημερίδα τῶν Ποιητῶν» τῶν Βρυξελλῶν, συσχετίζει τὴν «ποίηση μὲ τὴν προφητεία» καὶ ἀναφέρει τοὺς Μπλέικ, Ρεμπώ, Κάφκα. Κι ἐμεῖς, ἂν θελήσουμε νὰ ἐπιμείνουμε περισσότερο στὸν πρῶτο, βρίσκουμε ὠραῖες ἐπιστημάνσεις στὸ ἔργο τοῦ Ζ. Μπαταῖν «Ἡ λογοτεχνία καὶ τὸ Κακὸ» (μετ. Ἑλ. Βαρίκα, ἔκδ. «Πλέθρον», Ἀθήνα 1979, σελ. 56-57): «Τὶς περισσότερες φορὲς χρειάστηκε νὰ τὸν ἀπομακρύνουν: Εἶναι τρελλός, ἔλεγαν... Ὁ Μπλέικ, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε ὁραματιστής, δὲν ἔδωσε ὥστόσο ποτὲ πραγματικὴ ἀξία στὰ ὁράματά του. Δὲν ἦταν τρελλός, τὰ θεωροῦσε ἀπλῶς ἀνθρώπινα, ἔβλεπε σ' αὐτὰ τὶς δημιουργίες τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος». Καὶ στὴν ἴδια μελέτη τοῦ ὁ Ζ. Μπαταῖν ἀναφέρει τὴ σχετικὴ ἀποψη τοῦ Γουίτκατ («*Blake, a psychological study*», Λονδῖνο, Hollis and Carter, 1946, σελ. 18). «Κι ἄλλοι πολλοὶ κατέβηκαν τόσο βαθιὰ στὴν ἄβυσσο τοῦ ἀσυνείδητου, ἀλλὰ δὲν ξαναγύρισαν. Τὰ φρενοκομεῖα εἶναι γεμᾶτα ἀπὸ παρόμοιους ἀνθρώπους, γιατί σύμφωνα μὲ τὴ σύγχρονη ἐπιστήμη τρελλὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἔχει κατακυριευθεῖ ἀπὸ τὰ σύμβολα τοῦ ἀσυνείδητου. Ὁ Μπλέικ εἶναι ὁ μόνος ποὺ διακινδύνευσε νὰ περιπλανηθεῖ τόσο μακριὰ ὅσο καὶ κεῖνοι, καὶ ὁ ὁποῖος, παρ' ὅλα αὐτά, διατήρησε τὰ λογικά του». Μὴν ξεχνᾶμε πὼς ὁ Μπαταῖν ἦταν ψυχαναλυτικῆς κατεύθυνσης.

Ὑστερα ἀπὸ τὴν πιὸ πάνω περιδιάβαση σὲ σχετικὸς χώρους, ἡ γνώμη μου, ἡ ὁποία, ὅπως κάθε γνώμη, ἐπιδέχεται κριτικὸ ἔλεγχο, εἶναι ἡ ἐξῆς:

1. Ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, καὶ οἱ ἄνθρωποι τῆς τέχνης, οἱ δημιουργοί, ἀρρωσταίνουν καὶ «ψυχικά».

2. Ἡ συχνότητα τῆς «ψυχικῆς νόσου» δὲν εἶναι μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι στίς ἄλλες κατηγορίες, ὁμάδες ἀνθρώπων, δημιουργῶν, χειρωνακτῶν ἢ πνευματικῶν.

3. Οἱ ἀναφερόμενες στίς μελέτες «ψυχικὲς διαταραχὲς» δὲν ἐμφανίζονται ἰδιαίτερα ἢ συχνότερα σὲ δημιουργοὺς.

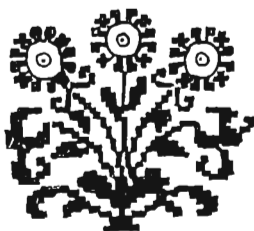
4. Μπορεῖ νὰ συναντᾶμε ψυχικὲς δυσκολίες ἢ καὶ διαταραχὲς σ' ἓνα δημιουργὸ κι' αὐτὸς νὰ ἐξακολουθεῖ νὰ δημιουργεῖ. Κι ὄχι μόνο αὐτό: στὴν περίπτωση τοῦ ἄγχους ὁ δημιουργὸς νὰ τὸ ἔχει μετατρέψει σὲ «δημιουργικὸ ἄγχος». Εἶναι χαρακτηριστικὴ μιὰ συνέντευξη-συνομιλία μὲ τὸν Σάμιουελ Μπέκετ (τὸν

συγγραφέα του «*Περιμένοντας τὸν Γκοντό*») τοῦ Τζὼν Γκρὺν ποὺ δημοσιεῖτηκε στὸ «*Βῆμα*» (2-7-66) μὲ τίτλο «*Δημιουργία καὶ Ἄγχος*». Ὁ Μπέκετ δὲν ἀγωνιᾷ γιὰ τὴ δημιουργία του, τὸ ἔργο του, ὁπότε βοηθιέται, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ὁπότε ἐπιδιώκει κάθαρση. Ἄς θυμηθοῦμε ἐδῶ τὴ μελέτη τοῦ Γεωργίου Δεστούνη «*Νεύρωση καὶ μεγαλοφυΐα*». Στὴν περίπτωση τῆς «*νεύρωσης τοῦ δημιουργοῦ*» πρέπει νὰ ποῦμε ὅτι ὑπάρχει μιὰ κλιμάκωση. Καθ' ὅσον μέρος π.χ. τὸ ἄγχος ἐλέγχεται, δὲν εἶναι ἐπιπολάζον, δὲν τὸν κατακλείει, δὲν τὸν παραλύει, ἀλλ' εἶναι ἥπιας μορφῆς, εἶναι ἡ ἀγωνία, τὸ ἄγχος γιὰ τὴ δημιουργία κι ἐπομένως ἐλέγχεται, τότε ἂν δὲν ὠφελεῖ, τουλάχιστον δὲν βλάπτει, δὲν γίνεται ἀνασταλτικὸς παράγοντας. Τότε ἡ τέχνη μπορεῖ νὰ παίξει «καθαριστικὸ» ρόλο. Νομίζω, πὼς εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἡ ἀγωνία, τὸ ἄγχος, ἡ ἰδιοτυπία, ἡ ἰδιαιτερότητα παρατηροῦνται συχνότερα στοὺς δημιουργοὺς. Ἀπὸ δῶ ξεπηδάει ἴσως καὶ ἡ μελέτη-συσχέτιση τῆς προσωπικότητος τοῦ συγγραφέα καὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ ἔργου του, ἡ συσχέτιση τῆς ψυχολογίας τῶν ἡρώων του καὶ τῆς ψυχολογίας τοῦ συγγραφέα.

5. Ἐκεῖνο ὅμως στὸ ὁποῖο ἰδιαίτερα ἐπιμένουμε καὶ γιὰ τὸ ὁποῖο κυρίως γράφονται αὐτὲς οἱ γραμμές, εἶναι ὅτι, ὅταν κάνουμε λόγο γιὰ «τρέλλα» μὲ τὴν ἔννοια τῆς ψύχωσης, τότε δὲν ὑπάρχει, νομίζουμε, καμμιά σχέση ἀνάμεσα στὴ δημιουργία καὶ στὴν «τρέλλα» μὲ τὴν ἔννοια τῆς ψύχωσης (ὅπως ἐπίσης καὶ στὰ ζεύγη: δημιουργία καὶ παράνοια, τέχνη καὶ ψυχοπάθεια, ἂν μερικοί, κακῶς, τὰ θεωροῦν συνώνυμα ἢ παρεμφερῆ). Τοῦτο, γιατί τότε ἔχομε «πάντα» ἀποδιοργάνωση τῆς προσωπικότητας κι ἐπομένως ἀδυναμία γιὰ δημιουργία. Ἀναφέραμε πρὶν ἀπάνω τὴν προοδευτικὴ χάλαση ὅφους-συνειρμοῦ στὸ «*Τάδε ἔφη Ζαρατούστρα*» τοῦ Φ. Νίτσε μὲ τὴν ἐπιδείνωση τῆς ψυχικῆς του νόσου.

6. Ὑναφέρω καὶ τὸ ἐξῆς, ἐπειδὴ κι αὐτὸ τὸ συναντᾶμε, ὅτι δηλαδὴ μιὰ «ψυχικὴ νόσος» ἢ «ὀριακὴ κατάσταση» ἢ «ἀποκλίνουσα συμπεριφορὰ» βοηθεῖ ἢ ὀριοθετεῖ ἓνα δημιουργὸ στὸ ἔργο του, ὅτι στάθηκεν αἰτία, πηγὴ, ἀφετηρία δημιουργίας. Αὐτὸ ἐλέγχεται καὶ χρονικά. Ὁ δημιουργὸς κουβαλᾷ τὴν «ὠρεάν» του, ἔχει τὸ ταλέντο του, τὴν «ἰδιαιτέραν φύσιν» του καὶ στὴ συνέχεια, ὅπως κάθε κοινὸς ἄνθρωπος, ἀρρωσταίνει ἢ διαταράσσεται ἢ ἀποκλίνει ἢ ὑγεία του καὶ ἡ συμπεριφορὰ του. Παραδεχόμεθα ὅμως, πῶς ἡ τέχνη του διαμορφώνεται, ἀλλάζει, παίρνει ἄλλο χρῶμα μὲ τὴν τροποποίηση τῆς συμπεριφορᾶς του. Π.χ. ὁ τάδε ποιητὴς μὲ ταλέντο («*nomina sund odiosa*») ὅπωςδῆποτε θὰ ἦταν ποιητῆς ἴσως, δὲν ἦταν ὅμως «αὐτὸς ὁ ποιητῆς». Ὁ ἀποκλίνουσα συμπεριφορὰ δὲν γεννᾷ ποιητὴς.

Αὐτὲς ἦταν μερικὲς σκέψεις, ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀρθροῦ τοῦ Μέλβιν Κόννερ. Μό-
νον ἀπλὲς σκέψεις. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπανέλθουμε συστηματικότερα.

Καὶ πάλι περὶ Χανααναίων...

Βρὲ μελᾶ πού βάλαμε μὲ τοὺς Χανααναίους! Ποῦ πήγανε καὶ τοὺς ξεθάψανε; Αὐτοὶ οὔτε σὰν ὑποσημείωση στὴν παγκόσμια ἀρχαία ἱστορία δὲν ἀπαντῶνται. Φυλετικά ἀγνωστοὶ καὶ ἱστορικὰ ἀφανέστατοι. Καὶ νὰ πού τώρα ὁ κύριος Μπερνάλ μᾶς τοὺς ξεφουρνίζει ὡς γεννήτορας τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ! Καὶ δυστυχῶς, οὔτε πού τὸν κρᾶζουν διεθνῶς.

Εἶχα τὴν ψευδαίσθηση ὅτι ξεμπερδεψα μιὰ κι ἔξω μὲ τοὺς Χανααναίους, ὅταν ἀπευθυνόμενος στὸν κύριο Μεγαλομμάτη ἔγραφα τὸ σχόλιο **«Χανααναῖοι καὶ Μεγαλοοικονόμοι»**. Δυστυχῶς, ὅμως, διαψεύσθηκα οἰκτρά, καθὼς ὁ κύριος Μπερνάλ, βελτιωμένη καὶ ἐπηυξημένη ἔκδοση τοῦ ἡμετέρου, ἔρχεται νὰ μᾶς θυμίση τὸν μακάριο αὐτὸν λαό, στὸν ὁποῖο ἀποδίδει πράγματα καὶ θαύματα πού δὲν τὰ εἶχε δεῖ οὔτε στὰ πιὸ τολμηρά του ὄνειρα· ὅπως λ.χ. τὴν γέννηση τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς γλώσσας καὶ τὴν συνακόλουθη διάδοσή τους στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο... Ποιός; Οἱ Χανααναῖοι, πού ἄντε καὶ παραδεχθήκαμε ὅτι ὑπῆρξαν (κανένας ἀρχαῖος Ἕλληνας ἢ Λατίνος συγγραφεὺς τῶν προχριστιανικῶν χρόνων δὲν τοὺς ἀναφέρει), δὲν μπορούμε νὰ τοὺς φανταστοῦμε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ νομάδες καὶ τροφосуλλέκτες, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι λαοί, ἀφοῦ δὲν βρέθηκε ἔχνος τοῦ πολιτισμοῦ τους.

Ὅμως ὁ ἀβροδίαιτος ἱστοριοδίφης τῆς διαστρεβλώσεως καὶ τοῦ σκοταδισμού συνεπικουρούμενος ἀπὸ ὀλόκληρον ἔσμο «ἱστορικῶν» (ἐβραϊκῆς βεβαιῶς καταγωγῆς) ἄλλα κελεύει. Καὶ οὔτε λίγο οὔτε πολὺ μᾶς διαβεβαιώνει ὅτι ἡ ἀρχαία Ἑλλάς δὲν ὑπῆρξε ποτὲ παρὰ μόνον στὴν φαντασία τῶν Εὐρωπαίων κλασικιστῶν τοῦ 18ου αἰῶνος (!) καὶ ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς εἶναι δάνειος. Καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸ ἀποδείξη σὲ τέσσερες τόμους. Μόνο πού μᾶς τὸ φέρνει πιὸ κομψά. Προσθέτει χωρὶς νὰ ἀναιρῇ! Θαυμάστε τὸν νεόκοπο ὅρο «πρῶτο-Αἴγυπτο-Ἀφρο-Ἀσιατικο-Ἑβραιο-Ἰνδο-Εὐρωπαϊκὴ» γλῶσσα! Δηλαδή βαστάμε κάποια πισινὴ γιὰ τοὺς «Ἰνδοευρωπαίους» (μὴ τοὺς καταργήσουμε, ἀφοῦ πληρώσαμε γιὰ νὰ τοὺς φτιάξουμε...) καὶ ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα περνᾶμε τὴν γραμμὴ μας γιὰ τοὺς Ἀφρο-ασιάτες. Βέβαια, εἶναι φανερόν ὅτι ὁ κύριος Μπερνάλ οὐδεμίαν ἔχει σκασίλα γιὰ τοὺς Ἀφρικανούς καὶ τοὺς Ἀσιᾶτες καὶ ὅτι ὅλο του τὸ ἐνδιαφέρον ἐπικεντρώνεται σ' ὅ,τι ἀκούει στὸ μαγικὸ ὄνομα «Χανααναῖοι». Ἴσως ἐπειδὴ οἱ αὐτόκλητοι ἐπίγονοί τους πληρώνουν ἀδρά καὶ σὲ σκληρὸ νόμισμα...

Ὅμως ὅσο κι ἂν ἀγωνίζεται ὁ συγγραφεὺς τῆς διαβόητης **“Black Athena”** νὰ βελτιώσῃ τὸ ἀτομικὸ του εἰσόδημα, κρατᾶ κρυφούς μὲ θρησκευτικὴ εὐλάβεια τοὺς Χαναανικοὺς Παρθενῶνες καὶ τὰ πάσης φύσεως γραπτὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλοσοφικὰ ἐπιτεύγματα τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ λαοῦ· ἂν καὶ εἶναι φανερό, ὅτι οὔτε οἱ Ἀφρικανοὶ οὔτε βέβαια οἱ Χανααναῖοι ἔδειξαν ἰδιαίτερη πρεμούρα νὰ φιλοσοφήσουν, νὰ γράψουν τραγωδία, νὰ κάνουν ἐπιστῆμη καὶ γενικὰ νὰ καλλιεργηθοῦν. Πολιτισμικὰ ἀνύπαρκτοι ὑπῆρξαν καὶ στὴ συνέχεια σφετεριστὲς τοῦ πολιτισμοῦ ἄλλων λαῶν. Ὅσο δὲ γι' αὐτοὺς πού μᾶς ἐπληξαν μὲ τὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος, ἂν βροῦν ἔστω καὶ ἓνα (!) λιθάρι, ἃς μοῦ τηλεγραφήσουν. Τί στὸν κόρακα! Τόσοι βάρβαροι κατακτητὲς πέρασαν ἀπὸ τὴν χώρα μας καὶ χιλιάδες ἐσθλὰ ἐρείπια ἀκόμη σώζουν τὸ ἀρχαῖο κλέος. Τὴν πολιτισμικὴ μας ἰδιαιτερότητα. Τὰ ὁποῖα μόνον ὁ κύριος Μπερνάλ, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἀδυνατοῦν νὰ ἐννοήσουν ἢ ἔστω νὰ τὰ δοῦν ἀπλῶς μὲ τὰ μάτια τους...

Γιῶργος Πετρόπουλος

ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ «ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ» ΧΩΡΙΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

‘Ο έθνικιστής

‘Ο όρος «έθνικιστής» είναι νεότευκτος, μετάφραση του ξενικού (nationalist) και δέν άπαντάται στα λεξικά της έλληνικής, της έλληνιστικής και της βυζαντινής άκόμη περιόδου. Σημαίνει δέ τον προσηλωμένο στις άρχές του «έθνικισμού» (nationalism), τον πατριδοφύλακα, που άγρυπνεί για τά έθνικά ιδεώδη, τά έθνικά σύμβολα, την έθνική παράδοση κι όσα άλλα θεωρεί ότι συνθέτουν την έθνική και πολιτιστική του ταυτότητα.

★ ★ ★

‘Ο έθνικιστής μόνο για τή χώρα του ενδιαφέρεται, την όποία όραματίζεται μεγάλη, ισχυρή και υπεράνω όλων τών άλλων, ίκανή νά παίξει πρωτεύοντα ρόλο στις διεθνείς πολιτικο-οικονομικές εξελίξεις. ‘Αποδίδει, λοιπόν, μεγάλη σημασία στην ύλική δύναμη, την οίκονομική άνθιση και την τεχνολογική πρόοδο της χώρας του.

★ ★ ★

‘Ο έθνικιστής του συνήθους («κλασσικού») τύπου πιστεύει στο δόγμα της καθάρότητας του αίματος της φυλής, στην άνωτερότητα τών ιδεωδών του έθνους του, στη μοναδικότητα τών λαϊκο-θρησκευτικών παραδόσεων και στην εξαιρετική σημασία και ώραιότητα τών διαφορών έθνικών, θρησκευτικών και κοινωνικών έορτών, πανηγύρεων και έκδηλώσεων γενικά. Οί παρελάσεις για παράδειγμα ένθουσιάζουν και συγκινούν βαθύτατα τον τύπον αυτό, που την τελική του ιδεολογική φυσιογνωμία απέκτησε μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, ταυτόχρονα με τον διεθνιστή.

★ ★ ★

‘Ο έθνικιστής είναι συντηρητικός, τυπικός στις σχέσεις του, μετρημένος στα λόγια του και συνεπής στην εκτέλεση τών καθηκόντων του. ‘Η αυστηρή τήρηση του πρωτοκόλλου, ή διατήρηση τών έθίμων και του παραδοσιακού τρόπου ζωής, ή διάσωση της πολιτιστικής κληρονομιάς και προπαντός τών έργων λαϊκής τέχνης άπασχολούν τον τύπο μας ζωτικά. Στις διάφορες έθνικές έκδηλώσεις, τις όποιες παρακολουθεί με θρησκευτική ευλάβεια, φροντίζει νά καταλάβη περίβλεπτον θέση και, άν καταστή δυνατόν, λαμβάνει μέρος στα δρώμενα. Με περηφάνεια φέρει τά έθνικά σύμβολα και με συγκίνηση έκφωνεί τον πανηγυρικό της ημέρας.

★ ★ ★

‘Ο έθνικιστής με καχυποψία παρακολουθεί κάθε εξέλικτική διαδικασία και κάθε πρωτοποριακή δημιουργία και κίνηση. ‘Η παράδοση άποτελεί γι’ αυτόν την μόνη άσφαλή και όρθή όδό, ένω κάθε νέο τον τρομάζει. Μιά νέα ιδέα, για παράδειγμα, ή μια νέα έφεύρεση, ένα νέο περιοδικό ή μια νέα έφημερίδα προκαλούν άνησυχία στον τύπο μας, που σπεύδει νά τά χαρακτηρίση επικίνδυνα για την όμαλή πορεία του έθνους.

★ ★ ★

Ὁ ἐθνικιστὴς ὄντας ἐξ ὀρισμοῦ «αγιδευμένος ἀπὸ τὸν ἐξουσιαστικὸ δογματισμὸ ἀδυνατεῖ νὰ σκεφθῇ ὀρθὰ καὶ νηφάλια, μ' ἀποτέλεσμα νὰ γίνεται συχνὰ παίγνιο τῶν ἐξουσιαστῶν τοῦ διεθνισμοῦ, οἱ ὅποιοι τὸν ἐξαπατοῦν ἄλλοτε κρούοντας τὸν κώδωνα τῶν ἐθνικῶν κινδύνων, ἄλλοτε κηρύττοντας σταυροφορίες ἐθνικῆς σωτηρίας, ἄλλοτε στρέφοντάς τον ἐναντίον τοῦ τάδε κι ἄλλοτε ἐναντίον τοῦ δεῖνα. Ὁ τύπος μας, προσηλωμένος ἀδιάκοπα στὸν κατὰ τὴν κρίση τοῦ ἱεροῦ σκοποῦ, ἀδυνατεῖ νὰ συλλάβῃ τὰ λογοκρατικὰ τεχνάσματα καί, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει, μεταβάλλεται σὲ «κουρδισμένο πορτοκάλι» στὰ χέρια τῶν ἐξουσιαστῶν, πού τὸν χρησιμοποιοῦν σύμφωνα μὲ τὶς ἀνάγκες τους.

Ὁ ἐθνικιστὴς, πού διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὸν «φιλόπατρι», ἀποτελεῖ ἀναμφίβολα τὸ ἀντίπαρο τοῦ διεθνιστοῦ· κι οἱ δύο ὅμως μαζὶ εἶναι πλάσματα τῆς ἐξουσίας. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι καὶ οἱ δύο τύποι ἀντλοῦν τὸ ὄνομά τους ἀπ' τὸ ἔθνος, ἐν τούτοις σχετίζονται μ' αὐτὸ (θετικὰ ἢ ἀρνητικὰ) κατὰ τρόπο δογματικόν. Κι ὅπως ἡ ἐξουσία μισεῖ τὸ ἔθνος καὶ τὰ ὑψηλὰ πολιτιστικὰ δημιουργήματά του, ἔτσι κι οἱ τύποι αὐτοὶ ὄχι σπάνια ἀπορρίπτουν τὴν ἀληθινὴ ἐπιστήμη, τὴ φιλοσοφία καὶ τὶς τέχνες, πού ἀποτελοῦν φυσικὲς δημιουργίες τῶν ἐθνῶν.

Ὁ ἐθνικιστὴς, ὅπως κι ὁ ἀντίποδός του ὁ διεθνιστὴς, ἀποτελοῦν ἀσυμβίβαστους τύπους μὲ τὸν Ἕλληνα. Ὁ δογματισμὸς, ὁ τοπικισμὸς, ὁ συντηρητισμὸς κι ἡ τυπολατρεία, ὁ φανατισμὸς δὲν ἐπιτρέπουν στὸν ἐθνικιστὴ νὰ ἀντιληφθῇ τί πράγματι σημαίνει Ἕλληνα καὶ τὸν τοποθετοῦν στὴν ἀντίπερα ὄχθη. Ὑπ' αὐτὴν τὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἂν μεταξὺ τῶν λαῶν, πού ἀποτελοῦν τοὺς «ἐργάτας καὶ ξυνεργούς» καθ' Ἡράκλειτον τῶν ἐξουσιαστῶν, ἔχει κάποια θέση, μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ξένο σῶμα, δεδομένου ὅτι οἱ Ἕλληνες εἶναι ἐλευθεροὶ δημιουργοὶ διαρκῶς νέου πολιτισμοῦ καὶ νέων μορφῶν ἀτομικῆς καὶ ὁμαδικῆς ζωῆς. Τὰ κρατικὰ ὅρια τῆς λογοκρατίας εἶναι δηλαδὴ πολὺ στενά, γιὰ νὰ χωρέσουν, γιὰ παράδειγμα, τὸν πολίτη τῆς οἰκουμένης Σωκράτη.

Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τῆς ὁποίας ὁ πολιτισμὸς ἔχει ἀπὸ αἰῶνες ξεφύγει ἀπὸ κάθε ἐθνικὸ πλαίσιο, ἔχει διαχυθῇ σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη καὶ ἔχει γονιμοποιήσῃ τοὺς πολιτισμοὺς ὅλων τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, ὁ ἐθνικιστὴς ἐκτὸς τῶν ἄλλων διέπεται ἀπὸ μιὰ ἰδεολογία πού στὴν πρᾶξι γίνεται ἀσύμφορη καὶ μειονεκτικὴ ἀπὸ πολιτικὴ πλευρά: Ἐξομοιώνεται καὶ ἐξισώνεται μὲ τὸν ὁμόλογό του ἐθνικιστὴ τῶν ἐθνῶν πού δὲν ἔχουν τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὴ στενὴ ἐθνικὴ τους παράδοση. Ἄν ὁ Βούλγαρος, ὁ Τοῦρκος, ὁ Ἀλβανὸς κ.λπ. δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ ἐθνικιστὴς, (ἢ τὸ «ἀντίπαλο δέος»: διεθνιστὴς), ὁ Ἕλληνας δὲν τὸ δικαιούται. Ὁ ἐθνικισμὸς καὶ ὁ διεθνισμὸς εἶναι ξένα ἐξουσιαστικὰ φροῦτα, ὄχι ἑλληνικά. Ἡ ἑλληνικὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὸν κόσμον εἶναι ἡ οἰκουμενικότης. Ὁ πραγματικὸς Ἕλληνας εἶναι οἰκουμενικὸς ἄνθρωπος — ιδιότητα πού τὸν καθιστᾷ ξένο καὶ πρὸς τὸν διεθνιστὴ καὶ πρὸς τὸν ἐθνικιστὴ.

Σαράντος Πὰν

Η.Α. ΤΣΑΤΣΟΜΟΙΡΟΣ

Ἡ χρονολόγησι τῆς ἑλληνικῆς προϊστορίας μὲ βάσι τὶς ἀστρονομικὲς πληροφορίες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Ἡ σιωπὴ τῶν «δεινῶν», ὅπως ἀπεκάλεσε ὁ Πλάτων τοὺς «εἰδικούς» οἱ ὁποῖοι εἶναι ἔτοιμοι νὰ κατασπαράξουν ὅλους ὅσοι ἐρευνοῦν ἄνευ τῆς ἀδείας των τὰ φοβερά ἐρωτήματα ποὺ ἀνακύπτουν ἀπὸ τὴν ἔρευνα τῆς ἱστορίας καὶ τῆς γλώσσας τῶν προγόνων τους, κατοίκων τοῦ πανάρχαιου ἑλληνικοῦ χώρου, μᾶς ἀνάγκασε παρὰ τὶς δυσκολίες ποὺ παρουσιάζουν τὰ θέματα χρονολογήσεως τῶν περιόδων τῆς πανάρχαιας Ἑλληνικῆς Ἱστορίας νὰ προβάλουμε μὲ θάρρος τὰ νέα συμπεράσματα, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ἢ νὰ φωτίσουμε τὶς ἐξ ἀδιαφορίας ἢ σκοπιμότητος ἢ ἀγραμματοσύνης παραμένουσες στὸ σκότος, παρὰ τὶς λογικὲς ἀπορίες, ἱστορικὲς μας περιόδους, ἢ τουλάχιστον ν' ἀσκήσουμε πίεσι πρὸς πᾶσαν κατεύθυνσιν ἐπὶ τῶν λεγομένων «ἀρμοδίων» ἢ «εἰδικῶν», ὥστε νὰ συρθοῦν σὲ διάλογο, τὸν ὁποῖο ἀποφεύγουν, ὅπως μέχρι στιγμῆς καταμαρτυρεῖ καὶ ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας Ἑλλήνων Φιλολόγων κ. Π.Κ. Γεωργιούτζος («Δαυλὸς» τεύχη 107 καὶ 108).

2. Σὲ προηγούμενα ἄρθρα μου ὠμίλησα γιὰ τὴν χρονολόγησι τῶν πινακίδων τῆς Κνωσοῦ καὶ τῆς Πύλου καὶ ἀκόμη γιὰ τὴν μέθοδο χρονολογήσεως τῆς ἑλληνικῆς προϊστορίας τοῦ συγγραφέως Κ.Β. Κουτρουβέλη ἐπὶ τῇ βάσει τοπογραφικῶν στοιχείων. Ἐξήχθησαν δὲ ἰσχυρὰ συμπεράσματα καὶ τὸ πλεόν ἐντυπωσιακὸ, ὅτι διὰ τῆς μεθόδου συγκρίσεως τῶν τοπογραφικῶν στοιχείων τῆς αὐτῆς περιοχῆς, (α) τῶν διαλαμβανομένων στὰ πανάρχαια κείμενα τῆς Ἑλληνικῆς γραμματείας καὶ (β) τῶν δεδομένων τῆς σημερινῆς των γεωλογικῆς εἰκόνας, ὅπως π.χ. τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νεῖλου ποταμοῦ, ἀποδεικνύεται ὅτι: Οἱ ἐκβολὲς τοῦ Αἰγυπτου ἢ Νεῖλου ποταμοῦ εὐρίσκοντο, κατὰ τὶς περιγραφὰς τοῦ Ὀμήρου, ὀγδόντα πέντε χιλιόμετρα νοτίως τῆς Ἀλεξανδρείας, τὴν θέσι τῆς ὁποίας τότε, πρὸ δηλαδὴ τῶν προσχώσεων, εἶχε ἡ νῆσος Φάρος. Αὐτὴ ἡ διὰ τῶν φερτῶν ὑλῶν ἐπαύξησι τῆς χέρσου γῆς ὅπως καὶ ἡ ἐξαφάνισι τοῦ μεταξὺ τῆς ἡΐσου Φάρου καὶ τῶν τότε ἐκβολῶν τοῦ Αἰγυπτου ποταμοῦ «πόντου» (Ὁδύς. Δ 354-359), ἐξακριβώθηκε διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν, ὅτι συνετελέσθη ἐντὸς τῶν ἐπομένων τῆς περιγραφῆς τριῶν χιλιάδων ὀκτακισίων εἴκοσι ἔξη (3826) ἐτῶν πρὸ βεβαίως τῆς γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ ἔχει τεράστια σημασία χρονολογική.

3. Στὸ σημερινὸ ἄρθρο θὰ ἐπιχειρήσω νὰ χρονολογήσω μερικὲς ἀστρονομικὲς ἀναφορὲς τῶν παναρχαίων κειμένων («Θεογονίας», Ὀμήρου, Ἡσιόδου) μὲ τὴν βοήθεια καὶ πάλι τῆς ἔρευνας τοῦ Κ.Β. Κουτρουβέλη ἀλλὰ καὶ ἄλλων εἰδικῶν, ὅπως εἶναι π.χ. ἡ ἔρευνα τοῦ ἀειμνήστου ἀστρονόμου Κ.Σ. Χασάπη, δημοσιευθεῖσα στὸ λῆμμα «ΟΡΦΙΚΑ» (ΚΔ' τόμον τοῦ Ν.Ε. Λεξικοῦ «Ἡλιος») ὡς μελέτη ἐπὶ τῆς μεθόδου χρονολογήσεως. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ θεωρήσω, ὅτι τὶς δυσκολίες ποὺ ἀντιμετώπισα, γιὰ νὰ κατανοήσω τὸν τρόπο χρονολογήσεως τῆς ἐπιστήμης τῆς ἀστρονομίας, εἶναι βέβαιοι ὅτι καὶ οἱ ἀναγνώστες τοῦ «Δαυλοῦ» κατὰ πλειονότητα θ' ἀντιμετωπίσουν. Προκειμένου λοιπὸν νὰ ἐλαττωθοῦν οἱ ἀπορίες ὅχι τόσο σχετικὰ μὲ τὴν ἐρμηνεία τῶν κειμένων ἀλλὰ κατὰ τὸν συσχετισμὸν αὐτῶν μὲ τὶς μεθόδους χρονολογήσεως τῆς ἀστρονομίας, ἔλαβα ὡς βοήθημα, γιὰ τὴν κατατόπισί μου, ἀφ' ἑνὸς τοὺς προαναφερθέντες καὶ ἀκόμη τὸν πρῶτον τόμον τῆς σύγχρονης «Ἐγκυκλοπαιδείας Ἑπιστημῶν» γιὰ τὴν Ἀστρονομία, Ἀστροναυτική, Ραδιοαστρονομία καὶ Κοσμολογία, ὑπὸ τὴν γενικὴν ἐποπτεία τοῦ ἀειμνήστου Ι.Ν. Θεοδωρακοπούλου καὶ τῶν συνεργατῶν του Σέργιου Πρωτοπαπᾶ, Σόλωνος Γρηγοριάδου καὶ Στεφάνου Κεφαλλονίτου (ἐκδόσεις Χρ. Γιοβάνη). Ἡ χρησιμοποίησι τῶν ἀνωτέρω βοηθημάτων γίνεται μὲ τὸν δικό μου τρόπον, ὥστε τὰ συμπεράσματα τοῦ ἀναγνώστη νὰ διευκολυνθοῦν καὶ συλλάβῃ τὴν σημασία τοῦ ἀναπτυσσομένου ἐδῶ θέματος. Κατὰ πόσον ἐπέτυχα τοῦ στόχου μου, θὰ κριθῇ.

Η.Α.Τ.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΗΣΙΟΔΟΥ

1. Ξεκινῶ αὐτὴν τὴν πορεία πρὸς τὸ χθὲς ἐκ τοῦ Ἑσιόδου· καὶ θὰ ἀναφερθῶ ἀμέσως σ' ἐκεῖνα μόνον ἐκ τῶν ἀστρονομικῶν στοιχείων πού μᾶς βοηθοῦν στὸ θέμα μας καὶ τὰ ὁποῖα ἔλαβε ἐκ τοῦ Μουσείου τοῦ Ἑλικῶνος, γιὰ νὰ τὰ περιλάβῃ στὸ διδακτικὸ τοῦ ἔπος «Ἔργα καὶ Ἡμέραι». Θὰ παραθέσω τὶς ἀναφορὲς τοῦ Ἑσιόδου καὶ θὰ δώσω κατ' ἀρχὰς τὴν ἐρμηνεία τους καθ' ὁμάδας, ὥστε νὰ γίνῃ ἀμέσως ἀντιληπτὸς ἐν συνεχείᾳ καὶ ὁ σχολιασμός τους:

*«Πλειάδων Ἀτλαγενέων ἐπιτελλομένων
ἄρχεσθαι ἀμήτου, ἀρότροιο δὲ δυσσομενάων
αἱ δὴ, τοι νύκτας τε καὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα
κεκρύφεται, αὗτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ
φαίνονται τὰ πρῶτα χαρασσομένοιο σιδήρου».*

(«Ἔργ. Ἡμ.» στίχ. 383-387)

[Μὲ τὴν ἀνατολὴ τῶν Πλειάδων, οἱ ὁποῖες φαίνονται ὥς νὰ γεννῶνται (ἀνέρχονται) ἐκ τῆς χώρας τοῦ Ἀτλαντος, ἀρχίσατε τὸ θέρισμα, τὸ δὲ ὄργωμα μὲ τὴν δύσι αὐτῶν. Αὐτὲς λοιπὸν (οἱ Πλειάδες) μένουν κρυμμένες (δὲν φαίνονται στὸν Οὐρανὸ) ἐπὶ σαράντα ἡμερονύχτια, ἀλλὰ καθὼς κυκλογυρνᾷ ὁ χρόνος (μὲ τὴν πάροδο τοῦ ἔτους) ξαναφαίνονται (ἀνατέλλουν ἐκ νέου). (Τότε) εἶναι ἡ ὥρα, κανεῖς ν' ἀκονίσῃ τὸ δρεπάνι].

*«...Αὐτὰρ ἐπὶν δὴ
Πλειάδες θ' Ὑάδες τό τε σθένος Ὠρίωνος
δύνωσιν, τότε ἔπειτ' ἀρότου μεμνημένος εἶναι
ῥαίου· πλείων δὲ κατὰ χθονὸς ἄρμενος εἴη».*

(«Ἔργ. Ἡμ.» στίχ. 614-617)

[Καὶ ὅταν πιά δῆς νὰ δύουν οἱ Πλειάδες καὶ οἱ Ὑάδες καὶ ὁ γίγας Ὠρίων, τότε καιρὸς εἶναι νὰ θυμηθῇς πὼς ἦρθε πάλι ἡ ἐποχὴ τοῦ ὄργωματος καὶ πὼς ὁ σπόρος κάτω ἀπὸ τὸ χῶμα πρέπει νὰ βρῇ πιά θέσι].

Στοὺς στίχους αὐτοὺς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης τὰ ἐξῆς ἀξιοπρόσεκτα: (α) Ἡ περίοδος τοῦ θερίσματος καὶ τοῦ ὄργωματος τῶν ἀγρῶν συνέπιπτε μὲ τὴν ἀνατολὴ καὶ δύσι τῶν ἀστεριῶν τῶν ὀνομαζομένων Πλειάδων (Πούλια) καὶ Ὑάδων. (β) Ἀποκαλοῦνται οἱ Πλειάδες «Ἀτλαγενεῖς». (γ) Γίνεται ἀναφορὰ (στίχ. 386) στὸ «κυκλογύρισμα» τοῦ χρόνου μὲ τὸ ῥῆμα «περι-πέλομαι» («αὗτις δὲ περιπλομένου ἐνιαυτοῦ»), πού σημαίνει κινεῖσθαι πέριξ ἢ ἐν προκειμένῳ ἀνατέλλω καὶ δύω κινούμενος πέριξ τῆς γῆς. (δ) Οἱ Πλειάδες καὶ Ὑάδες δύουν ταυτοχρόνως μὲ τὸν Ὠρίωνα, τὸν ὁποῖο καὶ ἀκολουθοῦν. Τότε εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ ὄργωματος καὶ τῆς σπορᾶς.

Εἶναι ἀξιοπαρατήρητα τὰ ἀκόλουθα:

(α) Ὁ Ἑσιόδος, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἐταξίδευσε πέρα τῆς Χαλκίδος, ὅπως λέγει («Ἔργ. Ἡμ.» στίχ. 655), πὼς γνωρίζει τὰ περὶ «Ἀτλαγενέων»; Καὶ ποιά ἦταν αὐτὴ ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος, πού ἐνεφανίζοντο ὑπεράνω τῆς οἱ Πλειάδες; Εἶναι φανερό, ὅτι καὶ οἱ πληροφορίες αὐτὲς προῆλθαν ἐκ τοῦ Ἑλικῶνιου Μουσείου, ὅπως καὶ τὰ ἀναφερόμενα στὶς περιόδους θερίσματος καὶ ὄργωματος - σπορᾶς, διότι οἱ παρατηρήσεις αὐτὲς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνουν οὔτε ἀπὸ ἀγρότες οὔτε ἀπὸ μὴ εἰδικούς, δοθέντος ὅτι ἐκφράζουν ἀκριβεῖς ἡμερολογιακὲς περιόδους («ἀρχίστε τὸ θέρισμα, καὶ τὴν ἄροσι κατὰ τὴν δύσι τους») καὶ ἀκόμη τὸν ἰ-

διαίτερο τρόπο προσδιορισμοῦ τοῦ Οὐράνιου χώρου ἐκ τοῦ ἐπιγείου ὅπως καὶ τὸ ἀντίθετο. Στὴν *Θεογονία* π.χ. στὸν στίχο 517 λέγεται: «*Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν ἔχει*». Ὁ Στράβων [*Γεωγραφικά* Β, C 111] ὁμιλῶν περὶ τοῦ Οὐρανοῦ ὡς διηρημένου σὲ πέντε ζῶνες θεωρεῖ ὡς ἀντιστοίχως διηρημένη καὶ τὴν γῆ σὲ πέντε ζῶνες· λέγει: «*Ὑποπίπτει δ' ἐκάστω τῶν οὐρανίων κύκλων ὁ ἐπὶ γῆς ὁμώνυμος αὐτῶν*». Μὲ ποιόν ἄλλο τρόπο, λογικὸ καὶ ὄχι παραμυθολογικόν, θὰ ἦταν δυνατόν νὰ ἐρμηνεύσῃ κανεὶς τὸ «*Ἀτλαγενέων*» παρ' ἐκτὸς ὡς τὸν οὐράνιο ἡὼρον ὅπου ἀνατέλλουν οἱ Πλειάδες, ὁμώνυμος τοῦ ὁποίου εὐρίσκετο καὶ ἐπὶ τῆς γῆς; Καὶ ἐὰν ἡ ἀπάντησι εἶναι ναί, τότε ποῦ τοποθετεῖται αὐτὸς ὁ ὁμώνυμος κύκλος ἐπὶ τῆς γῆς; Ἡ «*Θεογονία*» ἀπαντᾷ: «*πρόπαρ Ἑσπερίδων*» (στίχ. 518), δηλαδή πρὸ τῶν εἰς τὴν δύσιν εὐρισκομένων νήσων ἑνὸς τεράστιου νησιωτικοῦ συμπλέγματος (στίχ. 364-366) «*τριῶν χιλιάδων νησιῶν διάσπαρτων καὶ καλορριζωμένων*», ὅπου ρέουν «*ἄλλοι τόσοι ποταμοί*». Ποῦ σήμερα εὐρίσκονται αὐτὰ τὰ νησιά, ὑπεράνω τῶν ὁποίων ἀνέτελλαν τότε οἱ Πλειάδες; Σὲ ποιά περίοδο χρονολογικῆς τῆς Γῆς ἀνήκει αὕτη ἡ ἀναφορὰ τῆς «*Θεογονίας*»;... Καὶ θὰ μπορούσα νὰ συνεχίσω νὰ ἐρωτῶ. Ἀλλὰ ἄς ἐπανέλθουμε στὸ θέμα μας.

(β) Ὁ Ὑσιόδος ἐγνώριζε, ἴσως ἐκ τῆς ἰδίας πηγῆς (Ἑλικώνειο Μουσεῖο), ὅτι ὁ χρόνος ποῦ «περιστρέφεται» εἶναι ὑπεύθυνος τῶν ἐποχῶν.

(γ) Τέλος ἐγνώριζε ὅτι οἱ ἀστερισμοὶ Πλειάδες καὶ Ὑάδες δύνουν μαζὶ μὲ τὸν Ὠρίωνα.

Συνοψίζοντας θέτομε τὸ ἐρώτημα: Θὰ ἦταν δυνατόν ἐκ τῶν στοιχείων αὐτῶν νὰ προκύψῃ κάτι χρήσιμο γιὰ τὴν ἱστορικὴ χρονολόγησι τῆς ἐποχῆς αὐτῶν τῶν ἀναφορῶν; Ἄς δοῦμε ὅμως πρὸ οἰοῦδήποτε ἀστρονομικοῦ συσχετισμοῦ καὶ ἄλλα στοιχεῖα, ποῦ εἶναι δυνατόν νὰ συμπληρώσουν τὴν εἰκόνα.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ

1. Τὰ ἀποσπάσματα ποῦ ἀκολουθοῦν μὲ ὠρισμένες συμπληρώσεις δικές μου ἀνήκουν στὸν μελετητὴ συγγραφέα Κ.Β. Κουτρουβέλη καὶ ἔχουν ληφθῇ ἐκ τοῦ βιβλίου του «*Ἡ χρονολόγησι τῆς ἑλληνικῆς προϊστορίας*», γιὰ τὸ ὁποῖο ὠμίλησα στὸ προηγούμενο ἄρθρο μου στὸν «*Δαυλὸς*» (τ. 110), ὅπως στὴν εἰσαγωγὴ μου λέγω: «*Οἱ βασικὲς ἀστρονομικὲς γνώσεις τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὁμήρου προκύπτουν ἀπὸ μερικὰ ἀπλᾶ στοιχεῖα καὶ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα περιγράφει καὶ τὰ ὁποῖα ἀνήκουν στὰ δεδομένα ἀστρονομικὰ στοιχεῖα ποῦ συνδέονται μὲ τὸν ἀδιατάρακτο ρυθμὸ τῆς λειτουργίας (κινήσεως τῶν ἄστρον) τοῦ Οὐρανοῦ τότε, τώρα καὶ μετὰ τὸ τώρα. Κατόπιν αὐτοῦ ἡ ἀναζήτησι καὶ ἡ ἀνάλυσή τους ἔχει μεγάλο ἐνδιαφέρον, ὅπως θὰ γίνῃ ἀντιληπτὸ πῶς κάτω*».

Ἄς δοῦμε, ὅπως ἔκανα καὶ γιὰ τὸν Ὑσιόδο, τὰ στοιχεῖα ποῦ ἐνδιαφέρουν τὸ θέμα τῆς χρονολόγησεως καὶ τὰ ὁποῖα ἀναφέρει ὁ συγγραφεὺς:

Ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια: Ραγωδίες Χ (στίχ. 301) καὶ Κ (στίχ. 469-470): (α) «*ὦρῃ ἐν εἰαρινῇ, ὅτε τ' ἤματα μακρὰ πέλονται*» [κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς ἀνοιξέως, ὅταν οἱ μέρες μεγαλώνουν]. (β) «*ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐνιαυτὸς ἔην, περὶ δ' ἔτραπον ὦραι μηνῶν φθινόντων, περὶ δ' ἤματα μακρὰ τελέσθη*» [ἀλλ' ὅταν λοιπὸν ἐν συνεχείᾳ ἡ μακρὰ περίοδος τοῦ ἔτους εἶχε τελειώσει καὶ οἱ ἐποχὲς ξανάρχισαν νὰ στρέφονται καὶ οἱ μῆνες νὰ ἐλαττώνονται καὶ νὰ τελειώνῃ τὸ μέγαλωμα τῶν ἡμερῶν].

Ἡ πρώτη παρατήρησι τοῦ συγγραφέως εἶναι, ὅτι ὁ Ὅμηρος στοὺς στίχους αὐτοὺς ἀναφέρεται στὸ φαινόμενο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἡ ὁποία σήμερα, ὅπως

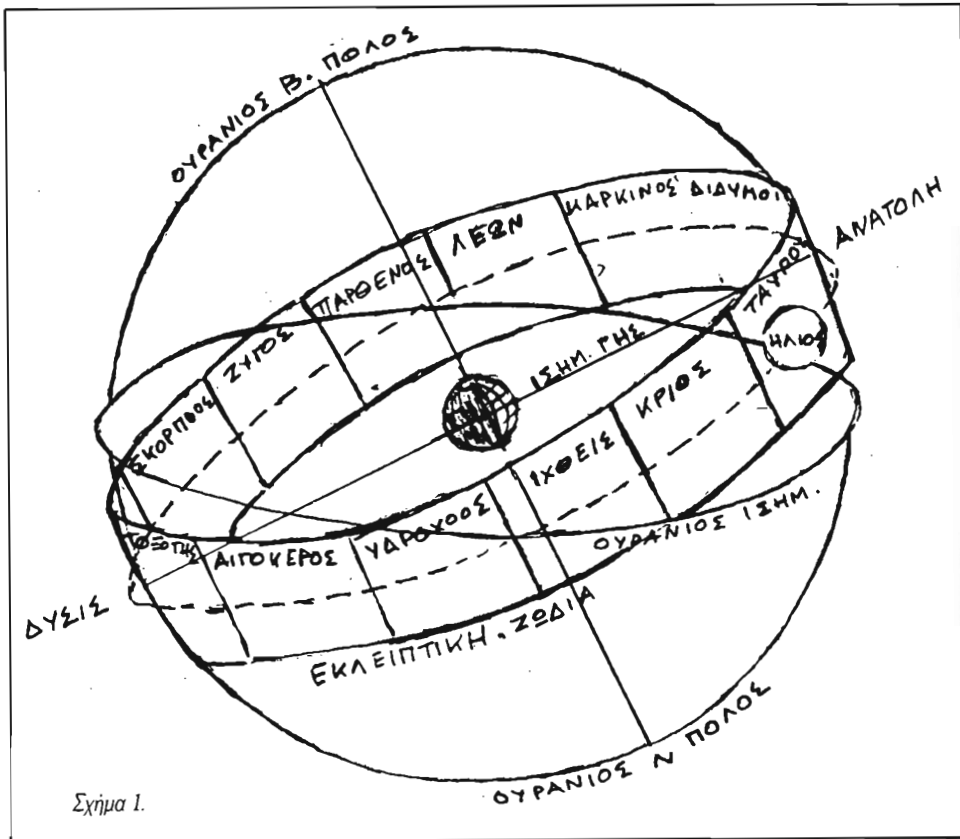
καὶ πάντοτε, ἐγίνετο τὴν 21 Μαρτίου, ὅπως καὶ τὸ τελείωμα τοῦ μεγάλωματος τῶν ἡμερῶν, δηλαδὴ στὶς 22 Ἰουνίου, ὅταν ὁ ἥλιος φθάνῃ στὸ θερινὸ ἡλιοστάσιο ἢ στὴ θερινὴ τροπῇ. Ὁ Ὀμηρος προσδιώριζε τὴν 23 Ἰουνίου ὡς ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους. Πόσο ἦταν τὸ διάστημα τοῦ ἔτους, δὲν τὸ ἀναφέρει πουθενά, ἀλλ' εἶναι φανερό ὅτι ὁμιλεῖ γιὰ 365, 24 ἡμέρες, διότι τόσες μεσολαβοῦν μεταξὺ τῶν δύο θερινῶν τροπῶν. Ὁ Ὀμηρος ὁμιλεῖ ἐπίσης περὶ τῶν Πλειάδων καὶ Ὑάδων, ὅπως καὶ γιὰ τὸν λαμπρὸν Ὠρίωνα, πέριξ τοῦ ὁποίου μάλιστα καταδοκεῖ ἡ Ἀρκτος, τὴν ὁποία ἀποκαλεῖ καὶ Ἀμαξαν. Γιὰ τὸν ἀστερισμὸν αὐτὸν λέγει, ὅτι δὲν βυθίζεται στὰ νερά τοῦ Ὠκεανοῦ (δὲν δύει). Ἀς δοῦμε τοὺς στίχους αὐτοὺς τῆς Ἰλιάδος (Σ 485-489):

*«ἐν δὲ τὰ τεῖρεα πάντα, τὰ τ' οὐρανὸς ἐστεφάνωται,
Πλειάδας θ' Ὑάδας τε, τό τε σθένος Ὠρίωνος
Ἀρκτον θ' ἦν καὶ ἄμαξαν ἐπὶ κλησιν
ἦ τ' αὐτοῦ στρέφεται καὶ τ' Ὠρίωνα δοκεύει
οἷη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν Ὠκεανοῖο».*

Γιὰ τὴν περίπτωσι τῆς Μεγάλης Ἀρκτου μεταφέρω ἐδῶ ὅσα λέγει περὶ αὐτῆς σχολιάζων τοὺς ἴδιους Ὀμηρικοὺς στίχους ὁ Σ. Πρωτοπαπᾶς στὴν ἀναφερθεῖσα «Ἀστρονομία»: «Σήμερα ὁ Οὐρανὸς φαίνεται ὡς νὰ περιστρέφεται περὶ ἓν σημεῖον κείμενον πλησίον τοῦ ἀστέρος α τῆς μικρᾶς Ἀρκτου, ὁ ὁποῖος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὠνομάσθη «Πολικός», τὸ ἴδιο ὅμως δὲν συνέβαινε διὰ τοὺς Μινωικοὺς θαλασσοπόρους, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς νυκτερινούς των πλόας καθωδηγοῦντο ἀπὸ τὸν ἀστέρα α τοῦ Δράκοντος, πού ἐθεωρεῖτο ἀπὸ αὐτοὺς ὡς Πολικός... Ἡ τοιαύτη μετατόπισις τῶν πόλων τοῦ Οὐρανοῦ —δηλαδὴ τῆς Γῆς— ἔχει μεταβάλει αἰσθητῶς τὰς θέσεις τῶν ἀστερισμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ἔτσι π.χ. ἡ μεγάλη Ἀρκτος διὰ τὸν Ὀμηρον «δὲν ἐγνώριζε τὰ λουτρά τοῦ Ὠκεανοῦ», δηλαδὴ δὲν ἔδυε ποτὲ εἰς τὰ πλάτη τῆς Ἑλλάδος. Σήμερα ὁμοῦς ὁ ἀστερισμὸς αὐτὸς δὲν εἶναι ἀειφανὴς καὶ ἡ δορὰ τοῦ μυθικοῦ τούτου ζώου καταδύεται ἐξαφανιζομένη εἰς τὸν ὀρίζοντα· ὕστερα ἀπὸ μερικὰς χιλιάδας ἐτῶν καὶ ὁ λαμπρὸς Ὠρίων θὰ ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸν Οὐρανόν».

Ἡ κίνησι αὐτὴ τῶν πόλεων τῆς γῆς στρέφει καὶ τὸν ἄξονά της πρὸς ἄλλους ἀστέρες. Αὐτὴ δὲ ἡ αἰτία ὑποχρεώνει τοὺς ἀστρονόμους νὰ ὑπολογίζουσιν ἐκ νέου κάθε τόσο τὶς θέσεις τῶν ἀστέρων. Συνεχίζει ὁ Σ. Πρωτοπαπᾶς (ἐνθ' ἂν. σ. 204-5): «Ἡ κίνησις βεβαίως τῶν πόλεων συνεπάγεται καὶ τὴν μετατόπισιν τοῦ ἰσημερινοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ εἰς τὸν Οὐρανόν —βραδύτατα, βέβαια— τὴν ἰδίαν περίπου κίνησιν μὲ ἓνα νόμισμα πού ἐρρίφθη ἐπὶ ἐπιπέδου ἐπιφανείας καὶ «σβουρίζει» πρὶν ἡρεμῆσῃ ἐπ' αὐτῆς. Ἡ κίνησις τέλος αὐτὴ ἐπιφέρει καὶ τὴν μετατόπισιν τῶν σημείων τομῆς τοῦ ἰσημερινοῦ μὲ τὴν ἐκλειπτικὴν, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἐν σημείον, τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ἔχει ἐπιλεγῇ ὡς ἀφετηρία τῶν μετρήσεων τῆς ὀρθῆς ἀναφορᾶς τῶν ἀστέρων. Αὐτὴ ἡ μετάπτωσις τοῦ σημείου τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας παρασύρει καὶ τὰ ἄλλα σημεῖα πού ὀρίζουσιν τοὺς ἀντιστοίχους ἄξονας, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ μετατοπίζεται ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἐκάστης ἐποχῆς τοῦ χρόνου ἐν σχέσει μὲ τ' ἀπλανῆ ἄστρα καὶ τοὺς Ζωδιακοὺς ἀστερισμούς» (σχῆμα Ι).

Τί ὅμως σημαίνουν ὅλα αὐτὰ γιὰ τοὺς ἀμύητους; Εἶναι ἀναγκαῖο πρὸ πάσης ἀστρονομικῆς συσχετίσεως τῶν πανάρχαιων στοιχείων νὰ ἐνημερωθῇ ὁ ἀναγνώστης ἐπὶ τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖο θ' ἀναζητηθῇ ἡ χρονολόγησι. Τὸ πλεόν ση-

μαντικό, λοιπόν, στοιχείο σ' αὐτὴν τὴν ἔρευνα εἶναι: ἡ μεταβολὴ τῆς θέσεως ὠρισμένων ἀστερισμῶν κατὰ τὴν διάρκειά μιᾶς μεγάλης χρονικῆς περιόδου, ἀπὸ τὴν ἰδίᾳ ὅμως πάντοτε θέσιν μας ἐπὶ τῆς Γῆς. Ἐν προκειμένῳ ἡ θέσις ἐκ τῆς ὁποίας θὰ ἐξετασθῇ ἡ μεταβολὴ εἶναι ὁ ἐλληνικὸς χώρος. Ὅπως δηλαδὴ ἐξετάσαμε τὴν μεταβολὴ τοῦ γεωφυσικοῦ χάρτη τῆς περιοχῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου ποταμοῦ συγκρίνοντας τὴν εἰκόνα ποὺ ἀναφέρει ὁ Ὅμηρος μὲ αὐτὴν ποὺ βλέπουμε σήμερα καὶ ἡ ὁποία ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης τῆς Φυσικῆς Γεωλογίας (*"Physical Geology"*, ἐκδ. MIR-1977 τῶν G. Gorshkov καὶ Yakushova) ὑπελογίσθη ὅτι συνετελέσθη ἐντὸς 3.826 ἐτῶν πρὸ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ τώρα θὰ συγκρίνωμε τὶς θέσεις τῶν ἀστερισμῶν ἀπ' τὴν σταθερὰ θέσιν τοῦ παρατηρητοῦ τοῦ εὐρισκόμενου στὸν ἐλληνικὸν ὅπως τὶς περιέγραψαν τότε ὁ Ἡσίοδος καὶ ὁ Ὅμηρος καὶ ὅπως τὶς βλέπουμε ἡμεῖς σήμερα.

Τὸ ἐρώτημα ποὺ πρέπει νὰ θέσῃ ἀμέσως ὁ ἀμύητος ἀναγνώστης εἶναι: Μὰ ὑπάρχει διαφορὰ εἰκόνας τοῦ Οὐρανοῦ καὶ πῶς προκύπτει αὐτὴ ἡ διαφορὰ; Ἡ ἀπάντησις θὰ δοθῇ τώρα ἀπὸ τὴν ἐπιστήμην τῆς ἀστρονομίας. Ἐνῶ λοιπὸν ἡ Γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της (αὐτὴν τὴν περιστροφὴν δὲ ὁ ἄνθρωπος τὴν ἐννοεῖ μὲ τὴν ἐναλλαγὴν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς καὶ λέγει ὅτι ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καὶ δύει), ἐκτελεῖ παραλλήλως ἐντὸς ἐνὸς ἔτους μία περιφορὰ περὶ τὸν ἥλιον ἐπὶ μιᾶς τροχίᾳ ποὺ ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως (αὐτὴν τὴν περιφορὰν περὶ τὸν ἥλιον ὁ

ἄνθρωπος τὴν ἐννοεῖ ἐκ τῆς ἐναλλαγῆς τῶν ἐποχῶν καὶ βεβαίως ὡς αἰτία θεωρεῖ τὴν μεγάλη ἡμέρα —ἥλιος-θερμότης— ἢ τὴν μεγάλη νύκτα —ἀντιθέτως—. Ἐπειδὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο τὸ σημαντικώτερο φαινόμενο ποὺ συνεπάγεται ἡ περιστροφή αὐτὴ εἶναι ἡ ἐναλλαγή τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους (καὶ τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν φαινομενικὴ κίνησι τοῦ ἡλίου), ἔχει ληφθῇ ὡς ἀρχὴ τῆς κινήσεως αὐτῆς τὸ σημεῖο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Τὴν ἰσημερία, δηλαδὴ τὴν στιγμή ποὺ ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύκτα εἶναι ἴσες μεταξὺ τους, ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ τὴν ὑπελόγισε μὲ βᾶσι τὴν ἀνατολή καὶ τὴ δύσι τοῦ ἡλίου. Διεπίστωσε ὅμως, ὅτι αὐτὴ συντελεῖται σταθερὰ κατὰ μίαν ἡμέρα καὶ κατὰ τὴν ἴδια πάντοτε ἐποχὴ. Αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέρα τὴν θεώρησε ὡς τὴν ἀρχὴ τοῦ ἔτους, δηλαδὴ τῆς ἀνακυκλήσεως τῶν ἐποχῶν (*«περὶ δ' ἔτραπον ὥραι»*).

Ἀλλὰ οἱ δύο αὐτὲς κινήσεις τῆς Γῆς περὶ τὸν ἄξονά της καὶ περὶ τὸν Ἥλιο δὲν εἶναι οἱ μόνες ποὺ κάνει ἡ Γῆ· ὑπάρχει καὶ μία τρίτη μὴ ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τῆς ὁποίας μάλιστα δὲν ἀντιλαμβάνονται οἱ ἀμύητοι τὴν πρακτικὴ σημασία. Αὐτὴν τὴν κίνησι ἡ ἀστρονομία ἀποκαλεῖ *«μετάπτωσιν τῶν ἰσημεριῶν»*. Ἡ λέξι «μετάπτωσις» σημαίνει ἐν προκειμένῳ μεταβολὴ θέσεως. Δὲν πρόκειται ὅμως ἐδῶ περὶ τῆς ἡμερολογιακῆς θέσεως τῆς ἰσημερίας, ἡ ὁποία εἶναι σταθερὰ (21 Μαρτίου ἐκάστου ἔτους) πάντοτε καὶ ἀνὰ τίς χιλιετίες. Ἡ μεταβολὴ ἢ μετάπτωσι γίνεται, ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ πλανήτου, ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου. Δηλαδὴ ἐὰν σήμερα ὁ ἄξων τοῦ πλανήτου ἀρχίσῃ νὰ στρέφεται στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ὑδροχόου, θεωροῦμε ὅτι καὶ ἡ ἰσημερία συντελεῖται σ' αὐτὴν τὴν περίοδο. Τὸ ἴδιο θὰ ἐλέγαμε καὶ γιὰ τὸν ἀστερισμὸ τῶν Ἰχθύων, ὅπου εὕρισκόμεθα τώρα, ὅπως καὶ γιὰ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ Κριοῦ, ὅπου εὕρισκόμεθα πρὸ χιλιετιῶν καὶ ἀκόμη γιὰ τὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ταύρου, ὁ ὁποῖος προηγῆθη τοῦ Κριοῦ καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο ὁμιλοῦν ὁ Ἡσίοδος καὶ ὁ Ὀμηρος. Ἡ βραδύτατη αὐτὴ στροφή τοῦ ἄξονος τῆς γῆς περὶ τὸν Ζωδιακὸ Κύκλον εἶναι σημαντικὴ γιὰ τοὺς ἀστρονομικοὺς ὑπολογισμοὺς. Κυρία δὲ αἰτία αὐτῆς τῆς διελεύσεως, ἀπὸ τοὺς ἀστερισμοὺς τῶν ζωδίων, τῆς Γῆς εἶναι ἡ ἑκκεντρὴ περιστροφή τοῦ πλανήτου, τὸ «σβούρισμα», ὅπως τὴν ἀποκαλεῖ ὁ Σ. Πρωτοπαπᾶς.

Ὑπάρχει ἐπομένως κάποια, ἔστω καὶ ἐὰν εἶναι βραδεῖα, μεταβολὴ τοῦ Οὐρανίου χάρτου, ἐκ τῆς ὁποίας δυνάμεθα τώρα νὰ ὑπολογίσουμε τὴν χρονικὴ διάρκεια ποὺ ἐπέρασε ἀπὸ τότε ποὺ ἴσχυε ὁ Οὐράνιος χάρτης ποὺ περιγράφουν ὁ Ἡσίοδος καὶ ὁ Ὀμηρος; Ἡ ἀπάντησι στὸ αἰτούμενο αὐτὸ εἶναι: Ναί, ὑπάρχουν καταγραφὲς ποὺ ὁμιλοῦν γιὰ τοὺς ἀστερισμοὺς τῶν Πλειάδων καὶ Ὑάδων, οἱ ὁποῖες συμπίπτουν μὲ τὴν ἀρχὴ τοῦ θέρους. [*«Πληιάδων ἐπιτελλομενάων ἀρχεσθαι ἀμῆτου»*· ἢ *«ῶρη ἐν εἰαρινῇ, ὅτε τ' ἤματα μακρὰ πέλονται»*· *«Μὲ τὴν ἀνατολὴ τῶν Πλειάδων ἀρχίστε τὸ θέρισμα»*· καὶ *«Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνοιξεως, ὅταν οἱ μέρες μεγαλύνουν»*].

Οἱ Ὀμηρος καὶ Ἡσίοδος γνωρίζουν, ὅτι οἱ Πλειάδες καὶ Ὑάδες ἀνατέλλουν ἀναγγέλλοντας τὸ θέρισμα τῶν ἀγρῶν καὶ δύνουν ὅταν πρέπει ν' ἀρχίσῃ τὸ ὄργωμα. Ὁ Ὀμηρος ὁμιλεῖ γιὰ τίς ἡμέρες ποὺ ἀρχίζουν νὰ μεγαλύνουν, πρᾶγμα ποὺ σημαίνει ὅτι κάποια ἐκ τῶν ἡμερῶν εἶναι ἴση μὲ τὴν νύκτα. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο δὲν λέγουν οἱ μεγάλοι αὐτοὶ καταγραφεῖς τοῦ ἱστορικοῦ μας παρελθόντος εἶναι, σὲ ποιὸν ἀστερισμὸ ἀνήκουν οἱ δύο αὐτὲς «συστροφές» τῶν Πλειάδων καὶ Ὑάδων. Τὸ θέμα ὅμως αὐτὸ σήμερα εἶναι γνωστὸ. Οἱ Πλειάδες καὶ Ὑάδες ἀνήκουν στὸν ἀστερισμὸ τοῦ Ταύρου.

Τί σημαίνει ὁμως αὐτό; «Ὁ ἄξων τῶν ἰσημεριῶν — γράφει ὁ Κ.Β. Κουτρουβέλης — μετατοπίζεται κάθε χρόνο κατὰ τὴν γενικὴν ἐτησίᾳ μετάπτωσι τῶν 50', 3 εἰς γωνίαν ἣ κατὰ μετάπτωσιν τῆς ὀρθῆς ἀναφορᾶς εἰς χρόνον 3,35 δ (δευτερόλεπτα). Ἡ μετατόπισις αὕτη μὲ τὴν πάροδο τῶν χιλιετιῶν μεταβάλλει σημαντικὰ τὴν ὀρθὴ ἀναφορὰ τῶν ἄστρον, ποὺ εἶναι ἡ μία τῶν συντεταγμένων προσδιορισμοῦ τῆς θέσεώς των στὸν Οὐρανό. Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ σήμερα καταχωροῦνται στὶς ἐτήσιες ἀστρονομικὲς ἐφημερίδες, οἱ ὁποῖες χρησιμοποιοῦνται πρὸς διευκόλυνσιν τῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων καὶ τῶν ἀναγκαίων ὑπολογισμῶν. Ἀπὸ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μποροῦν νὰ ὑπολογισθοῦν καὶ οἱ χρονολογίαι τοῦ παρελθόντος, ἀφοῦ ἡ ὀρθὴ ἀναφορὰ (α) ἐνὸς ἄστρου μεταβάλλεται κάθε χρόνο κατὰ τὸ μέγεθος τῆς σχετικῆς γωνίας ἡ ὁποία εἶναι ἴση μὲ τὴν μέση γενικὴ ἐτησίᾳ μετάπτωσι ἢ τὴν προήγησι τοῦ σημείου τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας. Τὰ ἀναγκαῖα ἀστρονομικὰ στοιχεῖα τῶν ἀστρονομικῶν ἐφημερίδων τοῦ 1986 ποὺ θὰ χρησιμοποιηθοῦν πρὸ κάτω (τὸ βιβλίον τοῦ Κ.Β. Κουτρουβέλη ἐκυκλοφόρησε τὸ ἔτος 1987) στοὺς διαφόρους ὑπολογισμοὺς δίδονται στὸν δημοσιευόμενον κατωτέρω πίνακα καὶ προέρχονται ἀπὸ τοὺς ἀστρονομικοὺς πίνακες τοῦ ἔτους 1980 κατάλληλα διορθωμένους». [Περιορίζω τὸν πίνακα μόνο στοὺς ἀναφερόμενους γιὰ τὸν ὑπολογισμό τῆς ἐαρινῆς ἐνάρξεως ἀστέρες ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου καὶ Ὀμήρου].

α/α	Ἀριθ. Καταλόγου «Ἀστρον. Ἐφημ.»	Ὄνομασία ἀστερισμοῦ	Ὄνομα ἢ διακριτικὸ τοῦ ἄστρου	Ὄρθῃ ἀναφορὰ (α) τοῦ ἔτους 1986	Ἐτησία μεταβολὴ (La)
1.	139	Ταῦρος Πλειάδες	Ἀλκυόνη (η)	3ω 46λ 39δ	+3,57 δ
2.	159	Ταῦρος Ὑάδες	(γ)	4ω 19λ 00δ	+3,42 δ
3.	168	Ταῦρος Ὑάδες	Ἀλτεμπαράν (α)	4ω 35λ 06δ	+3,45 δ
4.	174	Ταῦρος Ὑάδες	(Τ)	4ω 41λ 24δ	+3,61δ
5.	211	Ταῦρος	Ἑλ. Ναθ (Ζ)	5ω 36λ 45δ	+3,59δ

»Ἡ ὀρθὴ ἀναφορὰ τοῦ ἄστρου ζ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ Ταύρου —συνεχίζει ὁ συγγραφεὺς— τὸ ὁποῖο εἶναι τὸ πρὸ δυτικὸ σὲ σχέσιν μὲ τὰ ὑπόλοιπα τούτου, ἔχει ὀρθὴ ἀναφορὰ γιὰ τὸ ἔτος 1986 μετὰ Χριστὸν α= 5ω, 36λ, 45δ, ἡ ὁποία σήμερα μετρίεται ἀπὸ τὸ ἐκάστοτε σημεῖο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, ποὺ ἔχει ὀρθὴ ἀναφορὰ α= 00ω, 00λ, 00δ. Μεταφέροντας τὸ σημεῖο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας στὸ ἄστρο ζ τοῦ Ταύρου τοῦτο θὰ εἶχε ὀρθὴ ἀναφορὰ α= 00ω, 00λ, 00δ. Ὅποτε ἐκτελῶντας τοὺς παραπάνω ὑπολογισμοὺς ἔχουμε:

$$5\omega \times 60\lambda - 300\lambda + 36\lambda = 336\lambda \times 60\delta = 20160\delta + 45\delta = 20205 \delta$$

$$20205\delta : 3.35\delta = 6031 \text{ χρόνια.}$$

$$6031 \text{ χρόνια} - 1986 \text{ χρ. μ. Χρ.} = 4045 \text{ π.Χ.}$$

Ἄρα τὸ σημεῖο τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας γ συνέπιπτε στὸ ἄστρο ζ τοῦ Ταύρου τὸ ἔτος 4045 π.Χ.

»Τὸ ἄστρο τῶν Ὑάδων τ. ποὺ εἶναι τὸ πρὸ δυτικὸ τῆς ομάδος, σήμερα ἔχει ὀρθὴ ἀναφορὰ α= 4ω 41λ 24δ ὁπότε:

$$4\omega \times 60\lambda = 240\lambda + 41\lambda = 281\lambda \times 60\delta = 16860\delta + 24\delta = 16884\delta$$

$$16884\delta : 3.35\delta = 5040 \text{ χρόνια.}$$

5040 χρόνια - 1986 χρ. μ. Χρ. = 3054 πρὸ Χριστοῦ.

» Ἄρα κατὰ τὸ ἔτος 3054 π.Χ. τὸ σημεῖο τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας γ συνέπιπτε στὸ ἄστρο *T* τῶν Ὑάδων τοῦ Ταύρου. Οἱ Πλειάδες (Πούλια) καὶ μάλιστα τὸ ἄστρο η τοῦτων ποὺ λέγεται Ἀλκυόνη σήμερα ἔχει ὀρθὴ ἀναφορὰ $\alpha = 3\omega$ 46λ 39δ καὶ παρουσιάζει μία διαφορὰ ὀρθῆς ἀναφορᾶς ἀπὸ τ' ἄστρα γ καὶ α τῶν Ὑάδων ἴσην μὲ 00 ω, 32λ, 21δ καὶ 00ω, 48λ, 27δ ἀντίστοιχα. Κατὰ συνέπεια οἱ Πλειάδες τότε ἀνέτελλαν 8 ἢ 12 ἡμέρες ἐνωρίτερα τῆς 21/3. [Οἱ μῆνες βεβαίως (ἐναρξί-λῃ-ξι) καὶ τὸ ὄνομα διέφεραν καὶ εἶχαν ἄλλη ὀνομασία]. Ἄρα ἀνέτελλαν στίς 13/3 ἢ στίς 9/3, ὁπότε προηγούντο τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας καὶ ἀποτελοῦσαν σημάδι ἐρχομοῦ τῆς ἀνοιξῆς, ἡ ὁποία ἄρχιζε ὅταν ὁ ἥλιος συναντοῦσε τίς Ὑάδες».

Ἄρα κατὰ τὴν ἐποχὴ τὴν ἀναφερόμενη ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Ὀμήρου ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία συντελεῖτο στὸν ἀστερισμὸ τῶν Ὑάδων καὶ στὸν σχηματισμὸ τοῦ Ταύρου. Ἀπὸ δὲ τοῦ 4045 καὶ μέχρι τοῦ 3054, δηλαδὴ τοῦ *T* τῶν Ὑάδων ἢ τοῦ α τοῦ Ἀλτεμπαράν (Ὑάδων) (2796 π.Χ.) ἢ τοῦ γ τῶν Ὑάδων (2680 π.Χ.), ἐφ' ὅσον δὲν ἀναφέρεται κάποιο ἰδιαίτερο ἄστρο τοῦ σχηματισμοῦ, ἡ ἑαρινὴ παρουσία τῶν ἀστερισμῶν αὐτῶν στὸν Ἑλληνικὸ Οὐρανὸ συντελεῖται πάντοτε μὲν στὴν σταθερὰ θέσι τῆς 21/3, ἀλλὰ ἐὰν θέλουμε νὰ τὴν συσχετίσουμε μὲ τὴν σημερινὴν θέσι τῶν ἀστερισμῶν αὐτῶν, σήμερα οἱ Ὑάδες (τοῦ Ταύρου) δὲν ἀποτελοῦν πλέον τὸ σημεῖο τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας. Σήμερα ἡ ἑαρινὴ ἰσημερία σημειώνεται μεταξὺ τῶν ἄστρον ω-33 τῶν Ἰχθύων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τί συμπεράσματα ἐξ αὐτῶν τῶν στοιχείων μποροῦν κατ' ἀκολουθίαν νὰ ἐξαχθοῦν; Εἶναι φανερό ὅτι ἡ μεταβολὴ τοῦ Οὐρανίου χάρτου καὶ ἡ «μετάπτωση τῶν ἰσημεριῶν» ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου ἀπὸ τὸν Ταῦρο στοὺς Ἰχθεῖς (ω-33) δημιουργεῖ ἓνα ἀνοιγμα, τὸ ὁποῖο δηλώνει τὴν μετάπτωσι τῆς περιστροφῆς τοῦ ἄξονος τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ζωδίου στὸ ἄλλο. Ἐν ἀδυναμία νὰ ὀρίσουμε τίς ἀκριβεῖς θέσεις τῶν περιγραφομένων ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου καὶ τοῦ Ὀμήρου ἀστερισμῶν τῶν Πλειάδων καὶ Ὑάδων ἐπὶ τοῦ Οὐρανίου χάρτου, δεχθήκαμε ὅτι ἡ ἀναφορὰ (Ἡσιόδου καὶ Ὀμήρου) δυνατόν νὰ διευπλώθῃ ἀπὸ τὸ ἔτος 4045 π.Χ. ἕως τὸ ἔτος 2680 π.Χ., δηλαδὴ τῆς ἰσημερίας ἐπὶ τοῦ *T* τῶν Ὑάδων.

Καὶ διὰ τῆς μεθόδου ἐπομένως τῶν μεταβολῶν τῶν ἰσημεριῶν ἐπὶ τοῦ Ζωδιακοῦ Κύκλου δυνάμεθα νὰ καθορίσουμε τὴν χρονικὴ περίοδο τῆς πρώτης συντάξεως ἢ καταγραφῆς αὐτῶν τῶν πληροφοριῶν. Αὐτὴ ὅμως ἡ καταγραφὴ ἀνατρέπει τίς θέσεις τῶν ἱστορικῶν, ἀρχαιολόγων, γλωσσολόγων κ.ἄ., οἱ ὁποῖοι θέλουν τὰ Τρωικὰ στὸ 1.500 π.Χ. περίπου, τοὺς δὲ κατοίκους τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου ἀνευγραφῆς ἱκανῆς νὰ ἀποδίδῃ φιλολογικὰ κείμενα· καὶ πολλὰ ἄλλα, ποὺ στὸ προηγούμενο ἄρθρο μου ἐξέθεσα. Καλοῦνται λοιπὸν ν' ἀπαντήσουν, ἐδῶ καὶ τώρα, ποιά θέσι παίρνουν. Διότι ἐπὶ τέλους κανεῖς στὸν τόπον αὐτὸ ἐκ τῶν ἀσκούντων ἐξουσία ἢ τῶν ἐμφανιζομένων ὡς πνευματικῶν ταγῶν δὲν θὰ ἀναλάβῃ τίς εὐθύνες τοῦ ἐναντι τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τοῦ τόπου καὶ τῆς γλώσσας του; Ἀναμένουμε.

NORA ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Οί Έλληνες Πόντιοι στὴν ΕΣΣΔ

Ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις καλύπτει τὸ 1/6 τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς (22 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα). Ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ σύνορα μὲ τὴν Πολωνία ὡς τὴ θάλασσα τῆς Ἰαπωνίας. Ἐξαιτίας τῆς ἀπεραντοσύνης της ἔχει 11 ζῶνες διαφορετικῆς ὥρας. Ὁ ἥλιος ἐκεῖ δὲν «βασιλεύει» ποτέ. Οἱ Ἑλληνες Πόντιοι ποὺ ζοῦν ἐκεῖ ἀποδίδουν τὴν ἔννοια τῆς ἀχανοῦς ἑκτασης μὲ τὴ φράση: «*τὸ τσὸλ ἢ Ρωσία*»¹.

Τὸ σύνολο τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. εἶναι 290 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Ἀπὸ αὐτοὺς 145 ἑκατομμύρια εἶναι Ρῶσοι. Τὸ ὑπόλοιπο διαμοιράζεται ἀνάμεσα στὶς ὑπόλοιπες 14 Δημοκρατίες. Οἱ ἐθνικὲς καὶ θρησκευτικὲς μειονότητες ὑπολογίζονται σὲ περισσότερες ἀπὸ ἑκατό. Μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἀχανῆ «χοάνη» μὲ τὴν πολυδαίδαλη διοικητικὴ ὀργάνωση, μὲ τὴν πανσπερμία τῶν ἐθνοτήτων, τὸ μωσαϊκὸ τῶν λαῶν, μὲ τ' ἀλλότρια θρησκευτικὰ, πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ πιστεύω, μὲ τὴ διαφορετικὴ κουλτούρα καὶ τὶς ἰδιαίτερες πολιτισμικὲς καταβολὲς ζοῦν Ἑλληνες ποὺ κατὰ τὴ μέγιστη πλειονότητά τους κρατοῦν τὴ ρίζα τῆς ἰδιαίτερης πατρίδας τους ἀπὸ τὸν Πόντο.

Οἱ Πόντιοι μὲ τὴν ἰδιαίτερη ροπὴ τους στὰ περιγελάσματα ἀποδίδουν τὴν εἰκόνα τῶν 15 Δημοκρατιῶν σὲ σχέση μὲ τὴ «φυλακὴ τῶν Ἐθνῶν», ὅπως χαρακτηρίζε τὴν ΕΣΣΔ ὁ Λένιν, μὲ μιὰ παρομοίωση. Ἡ Σοβιετικὴ Ἑνωσις, λένε, μοιάζει μὲ *ματρόσκα*. Ματρόσκες λένε τὶς φανταχτερὲς ρώσικες κοῦκλες, ποὺ μπαίνουν ἢ μία μέσα στὴν ἄλλη. Χαρακτηριστικὸ τους γνώρισμα ἢ ἔντονη, πολύχρωμη ἔνδυση, μὲ τὴν πολυποίκιλη μαντήλα στὸ κεφάλι. Νὰ ὑπολογίσουμε, ἀφοῦ κάνομε συσχετισμοὺς, πὼς μιὰ μικροσκοπικὴ ψηφίδα στὴν ἔνδυση τῶν 15 ματρόσκα ἀνῆκει στὴν ἑλληνικὴ ἐθνότητα; Ὁχι, γιατί τὸ σύνολο τῶν Ἑλλήνων ποὺ κατοικοῦν στὴ χώρα αὐτὴ εἶναι πολὺ μικρὸ μπροστὰ στὰ 290 ἑκατομμύρια τῶν κατοίκων της. Εἶναι τὸ 0,1% τοῦ συνόλου.

Πόσοι εἶναι οἱ Ἑλληνες πολῖτες τῆς Σοβιετικῆς Ἑνώσεως; Σύμφωνα μὲ τὴν ἀπογραφὴ τοῦ 1979 στὴ Σοβιετικὴ Ἑνωσις ζοῦν 344.000 Ἑλληνες. Ἡ ἀπογραφὴ αὐτὴ κατηγορήθηκε ὡς μεροληπτικὴ. Σὲ καταγγελία τῶν Ἑλλήνων τῆς περιοχῆς ἀναφέρεται, ὅτι οἱ ἀπογραφεῖς —ἄνθρωποι τοῦ κόμματος ἀποκλειστικὰ— ἀπέγραφαν ὑποχρεωτικὰ τοὺς Ἑλληνες (ἰδιαιτέρως τοὺς νέους) ὡς Ρώσους ἢ Οὐκρανοὺς, ἐνῶ οἱ ἀπογραφόμενοι «*ὑποχρεωτικὰ συμφωνοῦσαν, ἀφοῦ ὑπῆρχαν πολλές τραυματικὲς μνημὲς ἄλλων ἀσχημῶν ἐποχῶν*»².

Σχετικὰ μὲ τὸν πληθυσμὸ τῶν Ἑλλήνων σὲ συνομιλία του μὲ τὴ Λιουντμίλλα Γιενούτινα ὁ Δήμαρχος τῆς Μόσχας Γαβριήλ Ποπῶφ εἶπε: «*Ἀκριβεῖς ἀριθμοὶ δὲν ὑπάρχουν. Δὲν μπορούμε νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στοὺς ἀριθμοὺς ποὺ ἀναφέ-*

1. «*Τσὸλ*», ἰδιωματικὴ λέξη ποὺ ἀναφέρεται στὸ ἀπέραντο, τὸ ἀπροσδιόριστο, χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος. Ὁχι σπάνια ἡ λέξη ἀποδίδει καὶ τὴν ἔννοια τοῦ χάους, τοῦ ἀχαροῦ χωρόχρονου.

2. Ἀπὸ συνέντευξη τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ Θεοχάρη Κεσίδη στὰ «*Νέα τῆς Μόσχας*».

ρουν οἱ ἐπίσημες στατιστικὲς γιὰ τοὺς λαοὺς ποὺ ὑπέστησαν διωγμούς, καὶ οἱ "Ἕλληνες ὑποβλήθηκαν σὲ ἀνελέητους διωγμούς. Οἱ ἀριθμοὶ ποὺ δίνονται πρέπει νὰ θεωρηθοῦν κατὰ προσέγγιση. Ὁ προσδιορισμὸς μὲ ἀκρίβεια τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἀδύνατος. Γιατὶ πολλοὶ φοβοῦνται νὰ δηλώσουν ὅτι ξέρουν ἐλληνικὰ ἢ ὅτι εἶναι ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Γενικὰ μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τυπικὰ οἱ σοβιετικοὶ "Ἕλληνες ἀνέρχονται σὲ 400.000 περίπου. "Ἀν ὅμως ὑπολογίσουμε καὶ τὰ παιδιὰ ἀπὸ μικτοὺς ἐλληνοσοβιετικοὺς γάμους, φτάνουμε τὸ ἓνα ἑκατομμύριο»³.

Ὁ Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τράπεζας τῆς Ἑλλάδος κ. Δημήτριος Γερμίδης σὲ πρόσφατη διάλεξή του στὴν Ἀθήνα εἶπε, πὼς ἓνα ἑκατομμύριο Σοβιετικοὶ πολῖτες εἶναι ἐλληνικῆς καταγωγῆς. Ἀνάμεσα στοὺς ἀκροατὲς ἦταν κι ὁ πρέσβυς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης στὴν Ἀθήνα κ. Σλιούσαρ, ὁ ὁποῖος, ὅταν τὴν ἵδια στιγμὴ ρωτήθηκε, τὸ ἐπιβεβαίωσε ἀσχολίαστα. Ὁ κ. Κάρολος Παπούλιας, ὡς ὑπουργὸς τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀναφερόμενος στὸν πληθυσμὸ τῆς Σοβιετικῆς Ρωσίας ὑπενθύμισε πὼς πρὶν ἀπὸ τὴν Ὀκτωβριανὴ Ἐπανάσταση ἐνάμισι ἑκατομμύριο Ἕλληνες κατοικοῦσαν στὴν περιοχὴ. Ὁ πρῶν Γενικὸς Γραμματέας Ἀπόδημου Ἑλληνισμοῦ κ. Φίλης λέει: «Οἱ ἐλληνικὲς ὀργανώσεις τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης ἰσχυρίζονται πὼς οἱ Ἕλληνες Πόντιοι εἶναι σήμερα στὴν Ε.Σ.Σ.Δ. 500.000 ἄτομα».

Οἱ Ἕλληνες τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. ζοῦν: 1) Στὴν Ἀζοφικὴ περιοχὴ τῆς Οὐκρανίας 160.000. 2) Στὴ Γεωργία 100.000, στὴν πλειονότητά τους Πόντιοι Ἕλληνες. Ὁ μεγαλύτερος ἀριθμὸς αὐτῶν ζῇ στὸ Σοχούμ, στὸ Βατούμ, τὸ Ρουσταβέλ, τὸ Κομπουλέτ. Στὴν Τιφλίδα, πρωτεύουσα τῆς Γεωργίας, ζοῦν 20.000 Πόντιοι καὶ στὴν περιοχὴ τῆς Τσάλκας 31.500. Στὸ Τσιν-Τσκάρο ζοῦν 5.000 Πόντιοι (θεωρεῖται τὸ χωριὸ μὲ τοὺς περισσότερους Ἕλληνες). 3) Στὴ Βόρεια περιοχὴ τοῦ Καυκάσου 80.000. 4) Στὸ Καζακστάν 46.000. 5) Στὴν Κριμαία 40.000. 6) Στὴν περιοχὴ Ὀδησσοῦ 20.000. 7) Στὴν Ἀρμενία 20.000, ἀπὸ τοὺς ὁποίους 12.000 ζοῦν στὴν περιοχὴ Ἀλαβερτί καὶ Λενικανάν. 8) Στὴν περιοχὴ τῆς Μολδαβίας 12.000. 9) Στὴ Μόσχα 10.000. 10) Στὴ Σιβηρία 12.000. Σύνολο 500.000 Ἕλληνες.

Τὰ στοιχεῖα αὐτὰ πάρθηκαν ἀπὸ συνέντευξη μὲ τὸν κ. Γερασιμίδη-Τραπεζνικῶφ, ὁ ὁποῖος βρίσκεται σήμερα ἐπικεφαλῆς τῆς διευθύνσεως γιὰ τοὺς διωχθέντες λαοὺς κατὰ τὴ σταλινικὴ περίοδο στὸ Ἰνστιτοῦτο Μαρξισμοῦ-Λενινισμοῦ τῆς Μόσχας. Ὁ ἴδιος ἐπισημαίνει, ὅτι ὁ πραγματικὸς ἀριθμὸς τῶν Ἑλλήνων τῆς Ε.Σ.Σ.Δ. πρέπει νὰ κυμαίνεται στὸ ἓνα ἑκατομμύριο, διότι λόγῳ τῶν σταλινικῶν διώξεων ἓνας μεγάλος ἀριθμὸς Ἑλλήνων ἀπέφευγε νὰ δηλώνει τὴν καταγωγὴ του. Ἀντιγράφουμε, ὅσα εἶπε σχετικὰ στὴν ἐφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ»: «Τὰ δύο ἀδελφία μου δήλωσαν, ὅτι ἦσαν Ἕλληνες καὶ ἐξοντώθηκαν κατὰ τὴν περίοδο τοῦ Στάλιν. Ἡ μητέρα μου μὲ δήλωσε Ρῶσο κι ἔτσι ἐπέζησα. Πρὶν πεθάνει ἡ μητέρα μου, μὲ συμβούλευσε: "μὴ λές σὲ κανένα ὅτι εἶσαι Ἕλληνας"». Τὸ τελευταῖο ἂς μείνει ἀσχολίαστο. Κοντολογίς κι ἐπιγραμματικὰ δικαιώνει τὴν ἐλλειψὴ συγκεκριμένου ἀριθμοῦ, ποὺ νὰ δηλώνει τὸ ποσοστὸ τῶν Ἑλλήνων στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

Ἱστορικὰ ἡ παρουσία τῶν Ἑλλήνων στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση προέκυψε:

3. Ἀπὸ τὸ περιοδικὸ «ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ», τεῦχος 235.

Πρῶτον, ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ποὺ ἀπὸ αἰῶνες κατοικοῦσαν στὶς ἀκτὲς τῆς Μαύρης Θάλασσας καὶ τῆς Ἀζοφικῆς. Χρονικὰ ἡ παρουσία τους ἀνάγεται στὴν πρώτη χιλιετία π.Χ., ὅπως συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα κατὰ τὶς ἀνασκαφές. **Δεύτερον**, ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες ποὺ κατοικοῦσαν στὰ παράλια τῆς Μαύρης Θάλασσας τὴν ἐποχὴ τῶν Ρωμαίων ἀρχικὰ καὶ τῶν Βυζαντινῶν ἀργότερα. Ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους κράτησαν τὴν ὀνομασία *Ρωμαῖοι* ἢ *Ρουμαῖοι* ἢ καὶ *Ρούμ*, ὀνομασίες οἱ ὁποῖες διατηροῦνται μέχρι σήμερα. **Τρίτον**, ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ποὺ κατέφυγαν στὴν «δόμοδοξη Ρωσία» μετὰ τὴν πτῶση τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας (1453) καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες τοῦ Πόντου ποὺ κατέφυγαν στὸν ἴδιο χῶρο μετὰ τὴν πτῶση τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς Τραπεζούντας (1461). **Τέταρτον**, ἀπὸ τὶς μεταναστεύσεις τῶν Ἑλλήνων στὴ Γεωργία, ποὺ γίνονται κατὰ περιόδους σὲ ἱστορικές στιγμές, ὅπως α) μετὰ τὴν συμπαράσταση τοῦ Γεωργιανοῦ τσάρου Βάχτανχ (1703-1711), β) μετὰ τὴν συμβολὴ τοῦ τσάρου Ἡράκλειου Β' (1797), ὁ ὁποῖος παραχώρησε τὰ μεταλλεῖα Ἀχταλὰ κι Ἀλλάχ-Βερντὶ στοὺς Πόντιους μεταλλωρύχους καὶ μεταλλοτεχνίτες, γ) μετὰ τὴν ὑποστήριξη τῆς Αἰκατερίνης Β' στὰ μέσα τοῦ 18ου αἰῶνα στὸ μεταναστευτικὸ κύμα τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴ Ρωσία. **Πέμπτον**, ἀπὸ Ἕλληνες τοῦ Ἀνατολικοῦ Πόντου, ποὺ κατέφυγαν στὴ Ρωσία κατὰ καὶ μετὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ (1828-1829), τοῦ Κριμαϊκοῦ (1856-1866) καὶ τοῦ Ρωσοτουρκικοῦ (1875-1878) πολέμου. **Ἑκτον**, ἀπὸ τὶς μετακινήσεις πληθυσμῶν μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιον Πόλεμον, κι αὐ-

Ἑλληνικὲς ἀρχαιοότητες καὶ Ἑλληνόφωνοι στὴ νότια Γαλλία

Τὸ Κέντρο Ἑρευνας καὶ Μελέτης Ἑλληνισμοῦ (ΚΕΜΕ) σὲ δελτίο τύπου τῆς 10/1/91 ποὺ μᾶς ἀπέστειλε ἀναφέρει, ὅτι ὁργάνωσε ὀκταήμερη ἀποστολὴ στὴν Κιανη Ἀκτὴ καὶ στὴν περὶ τῆς Μασσαλίας πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν ἐκεῖ Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων. Οἱ μετασχόντες ἐντυπωσιάστηκαν ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ πολυαριθμῶν Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων, ποὺ παραμένουν ἄγνωστες στοὺς Νεοέλληνες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός πὺς οἱ κάτοικοι τῆς Μασσαλίας καὶ τῆς ἐνδοχώρας αἰσθάνονται περήφανοι γιὰ τὴν ἀπώτερη Ἑλληνικὴ καταγωγὴ τους. Στὸ χωριὸ Κωλιάς, μάλιστα, μέχρι πρόσφατα χρησιμοποιοῦσαν, καὶ μερικοὶ ἡλκικωμένοι ἀκόμη χρησιμοποιοῦν, ἀρχαιοελληνικὰς λέξεις, ὅπως π.χ. «φεῦ» ἀντὶ ἀλίμονο.

Ἀλλὰ καὶ μέσα στὴ Μασσαλία —ἀναφέρει τὸ ΚΕΜΕ— ἀκόμη καὶ σήμερα τὸ σύννεφο τὸ ὀνομάζουν «νέφο», πολλὰ δὲ καταστήματα ἔχουν Ἑλληνικὰ ὀνόματα. Ἐκτὸς ἀπὸ τὶς γνωστότερες ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς ἀποικίες *Μασσαλία*, *Νίκαια*, *Μόνικον* (Μονακό), *Ἀντίπολις* (Ἀντίμπ), *Ἱεράπολις* (Ἱερ) καὶ *Ὀλβία* ὑπῆρχαν στὴν περὶ τῆς Μασσαλίας καὶ οἱ ἀποικίες *Ἀγάθη* καὶ *Ρόδος*, ποὺ ἔδωκε τὸ ὄνομά της στὸν ποταμὸ Ροδανό, ἐπειδὴ κτίσθηκε στὶς ἐκβολὰς του (Ζ' αἰ. π.Χ.). Στὶς ὁχθες τοῦ Ροδανοῦ βαθύτερα ὑπῆρχαν οἱ ἀποικίες *Ροδανουσία*, *Λευκάτα* καὶ *Θηλίνη*.

Στὴ Θηλίνη ἡ ἀποστολὴ τοῦ ΚΕΜΕ, ποὺ ταξίδεψε στὴν Προβηγκία ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἱστορικοῦ-Ἀρχαιολόγου Ἐπ. Βρανόπουλου, ἐπισκέφθηκε τὸ χῶρον τῆς ἀνασκαφῆς, ὅπου βρέθηκαν Ἑλληνικὲς ἀποικίες, βουλευτήριον, νυμφαῖο καὶ ναοί. Στὴν Ὀλβία τοὺς Ἕλληνες ἐπισκέπτει ξενάγησε ὁ διευθυντὴς τῆς ἀνασκαφῆς Γάλλος ἀρχαιολόγος Μ. Brun. Ἡ Ὀλβία 93 χλμ. ἀνατολικά τῆς Μασσαλίας, Ἑλληνικὴ πόλις τοῦ Δ' αἰ. π.Χ., εἶναι κτισμένη κατὰ τὸ Ἱπποδάμειο πολεοδομικὸ σύστημα. Δύο κάθετοι κύριοι δρόμοι ἀποτελοῦν τὸ ἐπικέντρο τῆς πόλεως καὶ μετὰ αὐτοὺς χαράχθησαν παράλληλα καὶ οἱ ὑπόλοιποι δρόμοι τῆς ἀποικίας, ἡ ὁποία περιβάλλεται ἀπὸ ὄχυρό τεῖχος, πρόκειται δηλαδὴ γιὰ τὴν πρώτη πόλιν στὴν Δυτ. Εὐρώπῃ, ποὺ χαράχθηκε μετὰ τὸ σύστημα τῶν παραλλήλων οἰκοδομικῶν τετραγώνων.

τό, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς Πόντιους, ἐξαιτίας τῆς ὑποχώρησης τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ἀπὸ τὸν Ἀνατολικὸ Πόντο καὶ τὴν παράδοση τοῦ Κάρς καὶ τοῦ Ἀστραχάν στοὺς Τούρκους καὶ τῆς Ὀκτωβριανῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1917 καὶ τῆς συνθήκης τοῦ Μπρέστ-Λιτόφσκ στὶς 5 Μαρτίου τοῦ 1918. Στοὺς χρόνους αὐτοὺς παρατηρεῖται καὶ ἡ μεγαλύτερη ἀριθμητικὰ μετανάστευση (145-150 χιλιάδες Ποντίων) ἀπὸ τὸν Τουρκικὸ Καύκασο στὸ Ρωσικόν. **Ἐβδομον**, ἀπὸ Ἑλληνες πολιτικούς πρόσφυγες τῶν χρόνων τοῦ ἐμφυλίου πολέμου, ποὺ κατέφυγαν στὸ Καζακστάν.

Σημειώνεται, ὅτι οἱ Ἑλληνες τῆς Σοβιετικῆς Ἐνωσης, ὕστερα ἀπὸ ἀνελέητους διωγμοὺς ποὺ ὑπέστησαν (σύμφωνα μὲ τὸν Ἀλεξάντρ Νέκριτς ἀνῆκαν στοὺς *«τιμωρημένους λαοὺς»*) καὶ ὕστερα ἀπὸ τὸν καταϊγισμό τῆς κατευθυνόμενης προπαγάνδας ποὺ δέχθηκαν, αὐτὴ τῇ στιγμῇ παρουσιάζουν ἀνεγνωρισμένα μεγάλο ἱστορικὸ κενόν. Τὸ μόνο ποὺ γνωρίζουν καλὰ καὶ τὸ δηλώνουν μὲ ἀναιτιολόγητο πάθος εἶναι, ὅτι εἶναι Ἑλληνες καὶ ὅτι κατέχουν ἑλληνικὰ διαβατήρια, τὴν κατοχὴ τῶν ὁποίων πλήρωσαν μὲ αἷμα καὶ δάκρυα.

Στὴ Μασσαλία —συνεχίζει τὸ δελτίο τύπου τοῦ KEME— ἔχουν ἀνακαλυφθεῖ τμήματα καὶ πύλη τοῦ Ἑλληνικοῦ τείχους, τὸ ἀρχαῖο λιμάνι, πλακόστρωτη ἀρχαία ὁδός, ἀγγεῖα, εἰδώλια, νομίσματα καὶ ἀρχιτεκτονικὰ μέλη τῶν ναῶν τῆς Ἀρτέμιδος, τοῦ Ἀπόλλωνα καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ στεφάνωναν τοὺς 3 λόφους τῆς σημαντικῆς αὐτῆς ἀποικίας τῶν Φωκαέων, ποὺ ἰδρύθηκε πρὸ τοῦ 600 π.Χ. Ἰχνη τοῦ ἀρχαίου θεάτρου τῆς Μασσαλίας ἀνακαλύφθηκαν στὴν περίοδο τῆς Γερμανικῆς κατοχῆς, ὅταν οἱ Γερμανοὶ ἀνετίναξαν τὴν κακόφημη συνοικία τῆς πόλης, ἐπειδὴ ἐκεῖ κρύβονταν ἀντιστασιακοὶ γάλλοι καὶ γερμανοὶ καὶ γερμανοὶ λιποτάκτες.

Στὸ Μουσεῖο Ἱστορίας τῆς Μασσαλίας ὑπάρχει καὶ ἀρχαῖο μεγάλο σκάφος της, 300 τόνων, ποὺ τὸ κῆτος του βρίσκεται σὲ καλὴ κατάσταση, ἐπειδὴ διατηρήθηκε μέσα στὴ λάσπη τοῦ βυθοῦ. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο διατηρήθηκαν στὸν βυθὸ καὶ ἐκτίθενται σήμερα στὸ Μουσεῖο ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ σανδάλια, τὰ μόνον ποὺ μᾶς ἤλθαν σχεδὸν ἄθικτα, κατ' εὐθεῖαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα. Οἱ Ἑλληνες ταξιδιώτες εἶδαν καὶ θαυμάσια Ἑλληνικὰ ἀγάλματα ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ, ὅπως τὴν «Ἀφροδίτη τῆς Ἀρλ» καθὼς καὶ τὴν «Ἀφροδίτη καὶ τὸν Ἀπόλλωνα τῆς Νίμ». Στὶς δύο αὐτὲς πόλεις διατηροῦνται θεάτρα καὶ ἀμφιθέατρα σὲ ἀρίστη κατάσταση. Στὴν πόλη Νίμ μάλιστα σώζεται ναὸς Κορινθιακοῦ ρυθμοῦ, τῶν χρόνων τοῦ Χριστοῦ, σχεδὸν ἄθικτος.

Ἀπὸ τοὺς Ἑλληνες ἀποίκους τῆς Μασσαλίας καὶ τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν ἀποικίων —καταλήγει τὸ KEME— οἱ Γαλάτες ἔμαθαν τὴν καλλιέργεια τῆς ἐλιάς καὶ τοῦ ἀμπελιοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν χρῆση τοῦ ἀλφαβήτου, τὴν κοπὴ νομίσματος, τὴν βιοτεχνία (ἀγγεῖα καὶ μεταλλοτεχνία), τὸ ἐμπόριο, τὴν ναυτιλία, τὴν ἀστικοποίηση ἀκόμη καὶ τὴν πολεοδομία. Μιμήθηκαν δὲ οἱ Γαλάτες τοὺς Ἑλληνες ἀποίκους καὶ στὴν κατασκευὴ τῶν οἰκιῶν καὶ στὴν ἀνέγερση τειχῶν. Ἐπίσης ἐπηρεάσθηκαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴ ἐπιστήμη, τὴν τέχνη καὶ τὸν Ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς πάναν ἀπ' ὅλα. Αὐτὸ τὸ παραδέχονται οἱ Γάλλοι τῆς Προβηγκίας.

«Οἱ Ἑλληνες δὲν ἦρθαν ἐδῶ γιὰ νὰ κατακτήσουν, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐκπολιτίσουν», ἔλεγε χαρακτηριστικὰ γαλλίδα ξεναγός, ποὺ ξεναγοῦσε ἓνα ὅμιλο Ἀμερικανῶν τουριστῶν, στὸ Ἀμφιθέατρο τῆς Ἀρλ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ
Οἱ ἑλληνικὲς ρίζες τῆς Ἱπποσύνης
Προϊστορικοὶ δεσμοὶ τῶν ἵπποτικῶν ἐπῶν

[Περὶ Ἱπποσύνης καὶ ἵπποτισμοῦ πολλὰ ἔχουν γραφῇ, ἀλλὰ ὅλοι, ὅταν χρησιμοποιοῦν αὐτὸν τὸν ὄρον, ἐννοοῦν τὴν Ἱπποσύνην καὶ τοὺς ἱππότες τοῦ μεσαίωonos, κυρίως τῶν 11ου μέχρι 15ου αἰῶνος μ.Χ. Ὅμως ἡ Ἱπποσύνη εἶναι φαινόμενο προϊστορικό καὶ ἔχει καὶ αὐτὴ τὶς ρίζες της εἰς τὴν ἑλληνικὴν προϊστορίαν. Ἐσχάτως (8-10 Ἰουν. 1990) διωργανώθη τριήμερο συμπόσιο, τὸ ὀνομασθὲν «Πρῶτο Διεθνὲς Διεπιστημονικὸ Συνέδριο, Μεσαιωνικῶν Σπουδῶν», μὲ θέμα «Ἱπποσύνη: Φιλοσοφικὲς καὶ κοινωνικὲς ἀρχές» εἰς Δελφούς, ὑπὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Πολιτιστικοῦ Κέντρου Δελφῶν καὶ τῆς Διεθνoῦς Ἐπιτροπῆς Μελέτης τῆς Ἱπποσύνης. Εἰς αὐτὸ τὸ συνέδριο μετέσχουν μὲ τὴν κατωτέρω ἀνακοίνωσιν].

Πιστεῶ, ὅτι τίποτε δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι ὑπάρχει νομοτέλεια. Δὲν εἶναι τυχαῖο, ὅτι τὸ συμπόσιο αὐτὸ ὁργανώθηκε ἀπὸ τὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Δελφῶν, στοὺς Δελφούς, τὸν ὀμφαλὸ τῆς Γῆς, ποὺ κατὰ Πλούταρχον «τὸ χρηστήριον ἔχει Ἱστορίαν 3.000 ἐτῶν», δηλ. 5.000 ἐτῶν μέχρι σήμερον. Εἰς τὸ βιβλίον τῶν «Ἡθικῶν» «Περὶ τῶν ἐκλελειπόμενων χρηστηρίων» γράφει ὁ Πλούταρχος (σ. 474 τ. V καὶ 433 D): «ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἡγοῦντο θεὸν Ἀπόλλωνα καὶ Ἥλιον» ... 43. «Οἱ μέντοι δοξάζοντες ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν θεὸν εἶναι, εἰκότως Ἀπόλλωνι καὶ Γῇ κοινῶς ἀνέθεσαν τὸ χρηστήριον, οἴομενοι τὴν διάθεσιν καὶ κρᾶσιν ἐμποιεῖν τῇ γῇ τὸν ἥλιον, ἀφ' ἧς ἐκφέρεσθαι τὰς μαντικὰς ἀναθυμιάσεις». [Δηλ.: Αὐτοὶ λοιπόν, ποὺ ἐνόμιζαν ὅτι ὁ θεὸς εἶναι ἓνας καὶ ὁ αὐτός, φυσικὰ ἀφιέρωσαν τὸ χρηστήριον (τῶν Δελφῶν) ἀπὸ κοινοῦ εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Γῆν θεωροῦντες, ὅτι ὁ Ἥλιος ἐμποιεῖ εἰς τὴν Γῆν, τὴν διάθεσιν καὶ κρᾶσιν, ἀπὸ τὶς ὁποῖες ἐξέρχονται οἱ μαντικὲς ἀναθυμιάσεις].

Δημιουργοὶ τῆς Ἱπποσύνης εἶναι οἱ Ἱππότες, δηλ. ἄνθρωποι, ποὺ ἐπιτυγχάνουν κατορθώματα θαυμαστά καὶ βοηθοῦνται ἀπὸ τὸν Ἱππον, ζῶον, ποὺ τοὺς ἔδωκε τὸ προσωνύμιον τοῦ Ἱππότου. Εἶναι δὲ τόσον ἀξιόλογα τὰ ἐπιτεύγματα τῶν ἱπποτῶν, ὥστε ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἀκόμη χρόνους διδάσκεται μὲ τὶς ἔμμετρες τῶν αἰοδῶν διηγήσεις. Ἡ δημιουργία τοῦ θεσμοῦ τῶν Ἱπποτῶν καὶ τῆς Ἱπποσύνης ἀνάγεται εἰς τὰ βάθη τῆς προϊστορίας. Ἱππότης σημαίνει τὸν ἔχοντα καὶ ἐπιβαίνοντα Ἱππον. Ἀνάλογον εἶναι καὶ τὸ ἐπίθετον Κέλτης, ποὺ καὶ αὐτὸς ἦτο Διογενής, καὶ σημαίνει τὸν ἱπεύοντα Κέλτητα (= ταχύν, lat. *celer*, ἵππον). Ἀπὸ τοὺς πρώτους ἱππότες εἶναι οἱ Ἱππεῖς Ἑλλοπες-Ἑλλοὶ (θηρευταί), Ἱππεῖς-ἐλλοί, Ἱππεισελλοί, Σελλοί, ἐκ τῶν ὁποίων πιθανότατα καὶ ἡ σέλλα.

«Ὁ ἵππος ἡλιακὸν ἐστὶ ζῶον ὡς εὐδρομον» (Πλουτάρχου fragm. 107 σελ. 218, «Ἡθικά» τ. XV) [δηλ.: ὁ ἵππος εἶναι ἡλιακὸν ζῶον λόγω τῆς ταχύτητος]. Ἐξ αἰτίας αὐτοῦ καὶ οἱ ἀρχαῖοι (προϊστορικοὶ) ἥρωες Ἡρακλῆς, Θησεύς, Βελλερεφόντης, Περσεύς, Φαέθων, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης, Ἰάσων κ.λπ. θεωροῦνται ἡλιακοὶ ἥρωες. Ἡ «Ἀργώ» τῶν Ἀργοναυτῶν ἡλιακὴν ἔχει τροχίαν: «καὶ τὸ πλοῖον, ὃ καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες Ἀργώ, τῆς Ὀσίριδος νεῶς εἰδῶλον ἐπὶ τιμῇ

κατηστερισμένον, οὐ μακρὰν φέρεσθαι τοῦ Ὠρίωνος καὶ τοῦ Κυνός». (Πλουτάρχου Ἠθικά «περὶ Ἰσίδος καὶ Ὀσίριδος» καὶ 359 F, σελ. 54 τ. C). [Δηλ.: καὶ τὸ πλοῖον, πού οἱ Ἕλληνες ὀνομάζουν Ἀργώ, εἶναι ὁμοίον μὲ τὸ πλοῖο τοῦ Ὀσίριδος καὶ τιμητικῶς εἶναι μεταξὺ τῶν ἀστερισμῶν καὶ ἡ τροχία του δὲν εἶναι μακρὰν ἐκείνης τοῦ Ὠρίωνος καὶ Κυνός (σημ. Σιρίου: Σίριος = Ὀσιρις)].

Ἰππότες πολλοὺς συναντᾶμε ἀπὸ τῆς προϊστορίας Ἑλληνες (ἥρωες, ἡμιθέους, θεές καὶ ἡρώιδες): οὕτω εἰς τὰ «Ὀρφικά», ἔκδ. «Ἡλίου», στίχ. 447-448: «Ὀρφῆως, Ἀργοναυτικά»: «παῖδα δ' ἐν ἀγκαλίδεσιν ἀνίσχανεν ἰππότη Πηλεὺς, καὶ ρ' ἔκυσεν κεφαλὴν τε καὶ ἄμφω φάεα καλὰ». [Δηλ.: τὸν υἱὸν σήκωνε στὴν ἀγκάλη του ὁ ἰππότης Πηλεὺς καὶ τοῦ ἐφίλησεν (ἔκυσεν = *kiss* Ἀγγλικά, *Kuss* Γερμαν.) τὴν κεφαλὴ καὶ τὰ δύο ὠραῖα μάτια]. Αὐτόθι, στίχ. 587 σελ. 157: «ἰπποσύνης δὲ Κάστορι χρυσεῖων φαλάρων πολυτεχνέα κόσμον». [Δηλ.: εἰς τὸν νικητὴν τῆς ἱππασίας Κάστορα ἔδωσε χρυσᾶ φάλαρα, μὲ πολλὴ τέχνη κόσμημα]. Ἐπίσης εἰς «Ὀρφῆως Ὑμνοὺς» 32 xxiii, «Ὑμνος Ἀθηνᾶς», σελ. 218: «... Παλλὰς ... Φλεγραῖον ὀλέτειρα Γίγαντων, ἰππελάτειρα... » [δηλ.: ἐσὺ Παλλὰς..., πού ἐξωλόθρευσες τοὺς Φλεγραῖους Γίγαντες, ὀδηγεῖς τοὺς ἵππους]. Εἰς τὰ «Ἀργοναυτικά» στίχ. 44 σελ. 163: «... ἄγχι δ' Ἀμαζονίδων δαμνίπων ἄστεα κεῖται»: [δηλ.: πλησίον εὐρίσκονται οἱ πόλεις τῶν ἱπποδαμαστριῶν Ἀμαζονίδων].

Εἰς τὴν «Ἰλιάδα» (ἔκδ. «Παπύρου», Β στίχ. 601 σελ. 118) διαβάζομε: «... ἡγεμόνευε Γερήνιος ἰππότη Νέστωρ» [ἡγεμὼν ἦτο ὁ Γερήνιος ἰππότης Νέστωρ]: αὐτόθι, Γ στίχ. 237 σ. 160: «Κάστορα θ' ἰππόδαμον καὶ πῦξ ἀγαθὸν Πολυδεύκη» [Κάστορα τὸν ἱπποδαμαστὴν καὶ τὸν πρωτοπυγμάχον Πολυδεύκην]: αὐτόθι, Δ στίχ. 80 σελ. 190: «Θάμβος δ' ἔχεν Τρῶας θ' ἰπποδάμους» [θαμπώθηκαν οἱ ἱπποδαμασταὶ Τρῶες]: αὐτόθι, Δ στίχ. 303 σελ. 210: «Μηδέ τις ἰπποσύνη τε καὶ ἡνωρέηφι πεποιθώς» [οὐτ' ἓνας πού ἔχει πίστι στὴν ἰπποσύνη του καὶ παλληκαριά του].

Ἐδῶ παρατηροῦμε, ὅτι συναντᾶται τὸ πρῶτον, ὁ ὅρος *ΙΠΠΟΣΥΝΗ*: εἰς τὰ ἀρχαιότατα Ὀμηρικὰ ἔπη: αὐτόθι Ε στίχ. 126: «οἶον ἔχεσκε σακέσπαλος ἰππότη Τυδεὺς» [πού εἶχεν ὁ ἀσπιδόφορος ἰππότης Τυδεὺς]: αὐτόθι Ζ στίχ. 186 σελ. 300: «Τὸ τρίτον κατέπεφνε Ἀμαζόνας ἀντιανείρας» (Βελλεροφόντης) [ὁ Βελλεροφόντης τρίτον ἐφόνευσε τὶς Ἀμαζόνες, πού ἀντιμετώπιζαν τοὺς ἄνδρες]. Ἐδῶ δηλ. ἀκολουθεῖται τὸ παράδειγμα τῶν Ἡρακλέους, Θησέως κ.λπ., πού ἐπολέμησαν κι' ἐνίκησαν τὶς Ἀμαζόνες, καὶ ἡ ὑπαρξὶς τους εἶναι μία ἀκόμη τῆς ἰσότητος ἀπόδειξις μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν στὴν προϊστορικὴ καὶ ἱστορικὴ μας κοινωνία, ἀφοῦ ζοῦν, ἐκπαιδεύονται, πολεμοῦν καὶ ἀντιμετωπίζουν τοὺς μεγαλύτερους καὶ διασημότερους ἄνδρες ἥρωες.

Ἀπὸ τ' ἀνωτέρω γίνεται φανερόν, ὅτι τὰ περίφημα Ὀρφικά (Ἀργοναυτικά) καὶ Ὀμηρικὰ ἔπη (Ἰλιάς καὶ Ὀδύσσεια) κ.λπ. εἶναι ἔπη τῆς ἰπποσύνης προϊστορικὰ καὶ ἱστορικά, στὴν μέχρι σήμερον γνωστὴ ἀναμφισβήτητη περιοχὴ δράσεως τῶν Ἑλλήνων, τὴν Μεσογειακὴ λεκάνη. Ἀλλὰ οἱ ἔρευνες προχωροῦν, καὶ συστηματικά, βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀποκαλύπτουν πτυχές, πού μέχρι τώρα δὲν εἶχαν ἰχνηλατηθῇ. Ἡ γνωστὴ ἑλληνικὴ μυθολογία ἀποδεικνύεται κωδικοποίησις τῆς ἑλληνικῆς οἰκουμενικῆς προϊστορίας. Ἐπ' αὐτῶν ἔχομε κάνει ἀνακοινώσεις σὲ συνέδρια, περιοδικὰ καὶ ἡμερήσιο τύπο, τηλεόρασι καὶ ραδιόφωνο. Εἰς μίαν τῶν ἀνακοινώσεων αὐτῶν, πού περιελάμβανε καὶ τὸν χάρτη μιᾶς ἐπανα-

λαμβάνομένης κυκλικῆς πορείας τῶν Ἀργοναυτῶν ἀπὸ τὴν Ἰωλκό, Κολχίδα, ποταμούς τῆς Ρωσίας Τάναϊν (Δόν), Βόλγαν, Δβίνα, τὴν ἐξοδὸν τους στὸν Βόρειο Παγωμένο Ὠκεανό, τὸν παράπλουν τῶν χωρῶν τῆς Σκανδιναβίας, τῆς Βρεταννίας, Γαλλίας, Ἰσπανίας, Πορτογαλίας, στενοῦ Γιβραλτάρ, Μεσογείου, τὸ πρῶτον παρετέθη σχετικὸν χωρίον τῆς παγκοσμίου Ἱστορίας Διοδώρου Σικελιώτου βιβλ. C 56-3 («Δαυλός», τεῦχος 76, Ἀπρίλιος 1988, σελ. 4323-4326).

Μ' αὐτοὺς τοὺς πλόες τους ἐπέδρασαν καταλυτικὰ στοὺς Κέλτες, παρὰ τὸν Ὠκεανὸν κατοικοῦντας, ποὺ ἐκ τῶν θεῶν ἐσέβοντο τοὺς Διοσκόρους, καὶ στοὺς κατοίκους τῶν Ἰερνιδῶν ἢ Κασσιτερίδων νήσων, ὅπως ὠνόμαζαν τὴν Μ. Βρεταννίαν, ὅπου πληθωρική ἢ ἱπποτική ἐπίδρασις καὶ ἀποτύπωσις τῆς ἐλληνικῆς παρουσίας ἐμφανίζεται. Αὐτὸ ἐξηγεῖ καὶ τὴν πρωτοπορίαν τῶν Βρεταννῶν στὴν μελέτη τῶν Ἑλληνικῶν κειμένων, ποὺ μετεδόθη στὴν λοιπὴ Εὐρώπῃ καὶ ἔφερε τὴν Ἀναγέννησι. Τὸν Μεσαίωνα εἶχε φέρει τὸ κλείσιμο τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν στὸ Βυζάντιο καὶ ἡ δίωξις τῶν ἐλληνικῶν κειμένων ἀπὸ τοὺς πάπες, πατριάρχες καὶ αὐτοκράτορες.

Ἐκ τῶν βασικωτέρων ἡρώων τῆς ἐλληνικῆς προῖστορίας καὶ μυθολογίας (ὁ μῦθος εἶναι διάφορος τοῦ «παράμυθος», ὡς ἡ ἱατρικὴ τῆς *παραϊατρικῆς*, τὸ *κράτος* τοῦ *παρακράτους*, ἡ *συναγωγή* τῆς *παρασυναγωγῆς*, ὁ *λόγος* τοῦ *παραλόγου*) εἶναι οἱ Ἡρακλῆς καὶ Θησεύς, ποὺ ὡς οἱ ἄλλοι ἥρωες, ἡμίθεοι καὶ θεοὶ ὥρῳσαν τὴν οἰκουμένη. Ὁ Πλούταρχος στὸ V βιβλίον τῶν «Ἡθικῶν», 367 C, σελ. 98 λέγει: «τῷ Ἠλίῳ τὸν Ἡρακλέα μυθολογεῖν ἐνιδρυμένον συμπεριπολεῖν» [δηλ.: Μὲ τὸν ἥλιο μυθολογοῦν ὅτι εἶναι συνδεδεμένος ὁ Ἡρακλῆς καὶ μαζί περιπολοῦν]. Ἡ ἀρχαιότερη παράστασις τοῦ Ἡρακλέους στὴν Βρεταννίαν εἶναι σκαλισμένη στὴν πλαγιά τοῦ λόγου τοῦ Dorset καὶ εἶναι στοὺς Ἀγγλους γνωστὴ ὡς «ὁ γίγας τοῦ Cerne Abbas» ἀπ' τ' ὄνομα τῆς θέσεως. Δημοσιεύεται στὴν σελ. 930 τοῦ Λεξικοῦ «Man Myth and Magic», λήμμα *Fertility*= Γονιμότης, ὅπου ὁ ἥρωας εἰκονίζεται κρατῶν στὸ ἀριστερὸ χέρι τὸ ρόπαλο καὶ ἔχει τὸν φαλλὸ ἀνορθωμένο, σύμβολον τῆς γονιμότητος. Πιθανὸν ὁ ἥρωας προστάτευε τοὺς γεωργοὺς τῆς περιοχῆς μὲ τὸ ρόπαλον καὶ μὲ τὸν φαλλό, συμβόλιζε τὴν εὐφορίαν τῶν ἀγρῶν καὶ τὴν γονιμότητα τῶν γυναικῶν τους. (Ἐδημοσιεύθη στὸ τεῦχος 94, Ὀκτ. 1989, τοῦ «Δαυλοῦ» σελ. 5324). Γιὰ τὸν Θησέα γράφει ὁ Πλούταρχος εἰς τὸν βίον «Θησεύς», ἐκδ. «Παπύρου» καὶ ἀναλυτικὰ περιγράψαμε καὶ παραλληλίσσαμε καὶ ἀντιπαραβάλαμε μὲ τὸν μῦθο τῶν Ἱπποτῶν τῆς Στρογγύλης Τραπεζίης (τεῦχος 94 Ὀκτ. 1989 «Δαυλοῦ», σελ. 5323-5329). Αὐτὸς ὁ μῦθος (ὄχι παράμυθος) ἔγινε γνωστὸς στοὺς Βρεταννοὺς, ὡς ἀνεπτύξαμεν λεπτομερῶς εἰς τὸ ἄνω 94 τεῦχος τοῦ «Δαυλοῦ».

Ἀπὸ τὴν φωτογραφίαν τοῦ ναοῦ τοῦ Stonehedge μὲ τρεῖς μεγαλίθους, ποὺ φέρουν τὴν ὀνομασίαν (προῖστορικὴν) *Trilithon*= Τρίλιθον= ἐκ τριῶν λίθων (ἕναν ὀριζόντιον καὶ δύο καθέτους) συμπεραίνων θεωρῶ, ὅτι καὶ ὁ πλέον δύσπιστος θὰ κλονισθῇ διὰ τὰ μέχρι σήμερον ἱστορούμενα καὶ ἐρευνῶν θὰ συναντᾷ χιονοστιβάδα ἀποδείξεων τῆς ἐλληνικῆς διαχρονικῆς ἱπποτικῆς παρουσίας, ὄχι μόνον στὴν Βρεταννίαν ἢ στὴν Εὐρώπῃ, ἀλλὰ σ' ὅλη τὴν οἰκουμένη. Εἰς τὴν προῖστορικὴ καὶ προχριστιανικὴ ἱπποτικὴ παρουσία των δὲν σταματᾷ ἡ ἐπίδρασις εἰς τὴν ἱπποσύνην τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ εἶναι ὁ κύριος μοχλὸς εἰς τὴν γνωστὴν μεσαιωνικὴν τῆς ἀνάπτυξιν. Ἐκ τῶν γνωστοτέρων εὐρωπαϊκῶν περὶ μεσαίωonos

ἔργων εἶναι τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «*Alexandre le grand dans la Litterature francaise des moyens ages*» [Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος στὴν γαλλικὴν φιλολογίαν τοῦ μεσαίωνος] τοῦ Paule Meyr (μέλους τοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Γαλλικῆς βιβλιοθήκης τοῦ μεσαίωνος), ἔκδοσις F. Viewes, Libraire Editeur, 67 rue de Richelieu, Paris, 1886 (σπάνια ἔκδοσις ποὺ ἀνεύρομεν), ἀποτελουμένη ἀπ' 1) τὸ «*Manuscrit de l'arsenal*» [χειρόγραφο τοῦ πυριτιδοποιείου] 2) τὸ χειρόγραφο τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης ἀρ. 789, περὶ τῶν ἀκολουθῶν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, 3) ἀποσπάσματα ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ Thomas Kent, ὡς τοὺς κατέγραψε ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Durham (Σκωτίας), 4) ἀποσπάσματα τοῦ Thomas Kent, ποὺ κατέγραψεν ὁ ἐπίσκοπος τῶν Παρισίων, 5) χειρόγραφα τῆς Βενετίας, 6) «*Alberic de Besancon*», ἀπὸ μετάφρασι στὴ Γαλλικὴ τοῦ 1886 ἀπὸ τὰ Λατινικὰ τοῦ Ἰουλίου Βαλέριου, στρατηγοῦ τοῦ Καίσαρος, τῆς «Ἀλεξανδριάδας» τοῦ ψευδοΚαλλιस्थένη μεταφραστοῦ, ποὺ κατ' ἀπομίμησιν τῆς Ἰλιάδος διηγεῖτο τὰ κατορθώματα τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (Παρίσι 1817 ἀνατύπωσις, ποὺ ἡ πρώτη τῆς ἔκδοσις προῆλθε ἀπὸ εὐρεθέντας παπύρους). Τὸ βιβλίον αὐτό, ποὺ ἀπετέλει ἀνάγνωσμα στὰ σχολεῖα, ἀποδεικνύει τὴν ἐπίδρασιν, ποὺ εἶχε εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἱπποσύνης ἢ ἐκστρατείας καὶ ἱπποτικῆς δρᾶσις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΕΡΑΜΙΩΤΗΣ

Τελευταία πράξις

Τὸ πρόσωπό μας, ὡς ταιριάζει σὲ τέτοια ὥρα ἀποχαιρετισμοῦ,
τῆς θλίψης εἶχε ντυθεῖ τὸ προσωπεῖο
καὶ μεταξύ μας φιλοσοφούσαμε
αὐτὸ τὸ τέλος μὲ τετριμμένα λόγια
μῆς ξεφτισμένης φιλοσοφίας περὶ ματαιότητος τῶν ἐγκοσμίων
καὶ ἄλλων τινων Σολωμωντείων.

Ὅλοι ὅμως ἤμαστε βιαστικοί, καὶ μὲ τὸ δίκιο μας.
Δουλειὲς ἐπείγουσες καὶ ἀτέλειωτες περίμεναν τὸ γυρισμό μας.
Ὁ ἐρχομός αὐτὸς σὰν τιμὴ πρὸς φίλον
καθόλου τὸ προσωπικὸ συμφέρον δὲ λογάριάζε.

Ὅμως ἡ σκέψη πὼς ὁ χρόνος εἶναι χρῆμα,
στενὸς κλοιὸς μᾶς περιέσφιγγε —
καὶ τὸ χρῆμα ἀξιολάτρευτος θεός, γήινος κυρίαρχος,
τὴν κόλαση τῆς γῆς σὲ παράδεισο μεταβάλλει.
Ἐμεῖς τώρα τὸ χρόνο χάναμε,
γιατὶ γνωστὸ σὲ ὅλους εἶναι
πὼς δὲν μᾶς βλέπει οὔτε τὸ θρῆνο μας ἀκούει,
αὐτὴ ἡ κωμωδία παίζεται κάθε μέρα,
ἔργο κατάντησε κλασσικόν, χωρὶς χειροκροτήματα ν' ἀποσπάσει.
Μιὰ θεατρικὴ παράσταση ἀποτυχημένη σὰν τῇ ζωῇ μερικῶν.

ΓΙΩΡΓΟΣ Κ. ΠΑΠΠΑΣ

‘Η όλιστική διάρκεια τῶν ἀνθρώπων

1ον

«Οἱ ἄνθρωποι πλάσθηκαν, γιὰ νὰ διαρκέσουν... Ἐκεῖνοι ποὺ τοὺς πιστεύουν πλασμένους γιὰ τὸ τίποτα
πλανιῶνται».

(Ἄμποι Ἀργκ ὁ Σύρος, 976-1088, Ἀραβικὴ ποίηση, ὁ Σουφισμός: «Αὐτός ὁ κόσμος»)

Συνεχίζουμε τὴν ἐπίπονη πορεία τῆς σκέψης πάνω στὸν κόσμο, τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸ λυτρωτικὸ πρόβλημά του.

Βλέπουμε μὲ δέος τὴν ἀσυγκράτητη ἐκτροπή, τὴν ἀταξία καὶ τὸ χάος τοῦ σημερινοῦ κόσμου, ἐμεῖς ποὺ ἔλαχε νὰ εἴμαστε μάρτυρες μιᾶς ἐπερχόμενης βιβλικῆς καταστροφῆς, μιᾶς πρωτόγνωρης πτώσης τοῦ πνεύματος, ὅπου ἡ ἀδικία, ἡ ἀχαριστία καὶ τὸ ἔγκλημα βραβεύονται καὶ σμιλεύονται πάνω στὴν πιὸ πολύτιμη πέτρα, ἐνῶ ἡ εὐγένεια, ἡ εὐεργεσία καὶ ἡ ἀγιότητα χάνονται μέσα στὸ ρεῦμα τοῦ πιὸ ἄγριου ποταμοῦ. Ὅλες οἱ κατακτήσεις τοῦ κάλλους (Τέχνης καὶ Λόγου) τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος «κατ’ ἀδικίαν» ἔχουν πάρει τὴ θέση τους. Ὅλη τὴν πτώση τοῦ κατ’ εὐφημισμὸν (λεγόμενου) πολιτισμοῦ μας τὴν σημαδεύει ἡ «ὑβρις», ἡ «θεία δίκη», ὁ «ὄρκος τῆς Στυγός». Ἐνα ἀπέραντο κολαστήριό εἶναι ὁ κόσμος. Ὅλοι κουβαλᾶμε ἓνα κοινωνικὸ νεκρὸ, χωρὶς νὰ βλέπουμε νεκρόν, ὅλους μᾶς τυλίγει ἡ θλίψη, ποὺ σὰν ἀτέλειωτη γραμμὴ ἀπλώνει καὶ δένει τὸν κόσμο, πάντα μιὰ χίμαιρα κι ἓνας τραγικὸς θεὸς στὴν ὁρτά τοῦ σπιτιοῦ μας περιμένει...

— ὦ, σέ ποιόν, τώρα, τραγικὸ Οἰδίποδα

θὰ προσφέρουμε τὸ κρασί μας,

σέ ποιὰ καταδιωγμένη Ἑκάβη

τὸ ψωμί μας...;

Ποιός, ποιός θὰ εἶναι ὁ ἀναμενόμενος δικαστής, ποὺ θὰ ρίξει τὴν ἄθωωτικὴ ψῆφο του στὸ καπέλο τοῦ δημίου μας, ποιο «εὐεργετικὸ χέρι» θὰ μᾶς σώσει ἀπὸ τὶς Αἰσχύλειες Εὐμενίδες, θὰ λύσει τὰ δεσμὰ τῶν ἀνθρώπων, ποὺ ἔχουν γεννηθεῖ δεμένοι;

— Ἀλλὰ γιατί πέσαμε τόσο, γιατί γίναμε λάσπη κι ὄχι ἰδέα καὶ Φῶς!

Κι ὅμως, κι ὅμως «οἱ ἄνθρωποι πλάσθηκαν γιὰ νὰ διαρκέσουν...».

2ον

«Ναὶ τώρα τόμαθες, τώρα τὸ ξέρεις! Αὐτὸ θὰ πεῖ νὰ εἶσαι ζωντανός: Νὰ τριγυρνᾷς μέσα σ’ ἓνα σύννεφο ἀγνοίας. Νὰ πηγαίνεις πάνω-κάτω τσαλαπατώντας τὰ αἰσθήματα ἐκείνων ποὺ εἶναι γύρω σου. Νὰ χάνεις καὶ νὰ σπαταλᾷς τὸν καιρὸ σου, σὰν νὰ ἔχεις μπροστά σου χίλια χρόνια».

(Θόρτον Οὐάιλντερ: «Ἡ μικρὴ μας πόλη»).

Γνωρίσαμε σὲ προηγούμενο πόνημά μας («Δαυλὸς»/109), α) γιατί ὁ ἐρχομὸς τῆς «Ὀλιστικῆς» θεωρίας εἶναι ἀναπόφευκτος, πὼς δὲν γίνεται ἀλλιῶς, πὼς ἡ ἀνθρωπότητα σήμερα, τώρα, καλεῖται νὰ ἐπιλέξει: ἢ τὴν πυρηνικὴ νύχτα, ἢ γιὰ τὴν σωτηρία καὶ τὴν λύτρωσή της νὰ πισωγυρίσει στὰ οἰκουμενικὰ νάματα, στὰ Ἀρχικά Πρότυπα-Ριζώματα τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, β) πὼς ἡ «Ὀλιστικὴ» θεωρία θὰ ἐνηλικιώσει τὸν ἄνθρωπο, θὰ τὸν σηκώσει ψηλὰ στὶς Δελφικὲς οἰκουμενικὲς ἐ-

ξαγγελίες τοῦ κάλλους, τῆς θείας καταγωγῆς του, θά τὸν πάρει ἀπὸ τὸν νόμο τῆς ζούγκλας, τῆς κατασπάραιξης κι αὐτοκαταστροφῆς καὶ θά τὸν βγάλει ἀπὸ τὴν μακραίωνα «ἐποχὴ τῶν πολεμιστῶν», ὅπου ἄμετρους αἰῶνες τώρα δεμένος γερά στὸν τροχὸ τοῦ Ἰξίωνα σφαδάζει αἰμόφυρτος καὶ γ) πῶς ἀπὸ μιὰ τέτοια καταξίωση καὶ ἀπελευθέρωση θά τὸν ἀνεβάσει στὴν ὑπέρτατη κλίμακα εὐφυΐας, θά τὸν φέρει ἀπόλυτα γνωριστικὸ μὲ τὸν ἑαυτὸ του καὶ «φύσει συγγενῇ» μὲ ἄλλες μορφές τῆς ζωῆς καὶ τὰ πράγματα· θ' ἀφήσει γιὰ πάντα κάθε ἄμιλλα χαμηλοῦ ἀνταγωνισμοῦ (ἐξότωσης) καὶ θά βαδίσει πρὸς τὴν ΜΙΑ Ὀλιστική ἄμιλλα τῶν θείων ιδεῶν τῆς Ζωῆς, τῆς Ψυχῆς καὶ τοῦ Νοῦ.

«Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί». Τώρα ὅλα ἔρχονται ταχτὰ κι ἀναπόφευκτα πρὸς μιὰ παγκόσμια πνευματικὴ πολιτεία, ποὺ τόσο ὁραματιστὲς ξόδεψαν ὀλάκερη ζωὴ γιὰ νὰ φέρουν τὸ ἀνθρώπινο γένος σὲ γάμου κοινωνία μὲ τὴν «πολιτεία τοῦ θεοῦ». ...Ἔτσι τώρα μὲ τὸν ἐρχομὸ τῆς «Ὀλιστικῆς» θεωρίας πολλὰ ἀπὸ τὴν μαρτυρικὴ μας πορεία καὶ τὸ ἱστορικὸ γίγνεσθαι, πολλὰ ἀπὸ τὸν μῦθο, πίστεις καὶ θεωρήσεις, ποὺ μᾶς ἀ-διανοοῦσαν, ποὺ μᾶς κομμάτιασαν τὸν θεό, τὴν ζωὴ, τὴν ψυχὴ καὶ τὸν νοῦ, θ' ἀλλάξουν, θά ξεπεραστοῦνε, θά φύγουν καὶ τὰ πιὸ πολλὰ θά πεταχτοῦνε ὡς ἄχρηστα. Δὲν γίνεται ἄλλιῶς. Ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ Λόγου καὶ τῆς Τέχνης θά κοποῦν καὶ θά ταριχευτοῦν στὸ «Μουσεῖο τῆς Ντροπῆς» (καὶ θά μείνουν γιὰ πάντα) οἱ λέξεις ἐξουσία καὶ δόγμα, ποὺ παρήγαγαν μαζανθρώπους, ἐγκληματίες, παραχαράκτες, συνωμότες, δειλοὺς, νευρωτικὸς καὶ ἡθικοὺς διαρρηκτές· ποὺ δικαιολόγησαν τὴν διαιώνιση τοῦ μίσους, τοῦ φθόνου, τὴν μωρία τῆς σκέψης, τὴν ἀνακύκληση τῆς δικαιοσύνης τοῦ αἵματος, τὴν καταβαράθρωση κάθε μεγαλείου.

Ἀλλὰ τί νὰ τίς κάνουμε τώρα τίς μετοχές τῶν ψεύτικων θελγῆτρων μας, τίς τόσες ἱεραρχίες, ἰνδάλματα καὶ «ισμούς», ἀφοῦ ἀπὸ τὴν ἄγνοια, τὴν ἀδυναμία τῆς σκέψης γιὰ τὴν γνώση τοῦ κόσμου, τὸ ὀξύμωρο σχῆμα τῆς λογικῆς, τίποτα δὲν ξεχωρίζει τὰ σύνορα τῆς ἀλήθειας ἀπὸ τὸ ψέμα, ὁ θεὸς ἀπὸ τὸν σατανᾶ καὶ δὲν ξέρουμε πότε εἴμαστε ὁ Κáιν καὶ πότε ὁ Ἀβελ;

Ἀλλὰ τί νὰ τὸν κάνουμε τέτοιο ἀνθρωπισμὸ μὲ τόση μοναξιά, μὲ τόση ἀγωνία, ὅπου σὲ κάθε ὥριμο φρούτο τοῦ ὑπάρχει μέσα του καὶ τὸ σκουλήκι ποὺ τὸ σαρπίζει, ποὺ ἀπὸ τὰ πιὸ ἀσήμαντα ὡς τὰ πιὸ θαυμαστά τῆς σκέψης, τοῦ λόγου καὶ τῆς τέχνης ὑπάρχει τὸ ἀποτρόπαιο, τὸ τραγικὸ, ποὺ ὅλοι οἱ ἥρωες ἀπὸ τὸν μῦθο, τὸ θρῦλο, τοὺς θεοὺς, τίς παραδόσεις ἕως τὴν ἱστορία σκοτώνουν; Ὅλα ὑποτάσσονται, μὲ τὸν τρόπο τους, στὴν ἐξουσία καὶ τὸ δόγμα, ὅλες οἱ τάχα ἀπελευθερωτικὲς ιδέες καὶ θεωρίες δικαιοσύνης καὶ ἰσότητος μισοῦν καὶ σκοτώνουν. Σὲ ὅλα τὰ βιβλία, σὲ μιὰ ὀλάκερη ἐξιστόρηση ἀπὸ τὸ μῦθο, τὸ δράμα, τὰ ἔπη ἕως τὸ θαυμαστότερο τοῦ Ὀμήρου ὑπάρχει μόνιμα ἡ καθιέρωση τοῦ ἐγκλήματος. Ὅλοι οἱ ἥρωες σκοτώνουν. Ἀπὸ τὸν Ἡρακλῆ τοῦ μύθου, τὸν Ἀχιλλέα, τοὺς τραγικοὺς ποιητές, τὸν Σαίξπηρ καὶ τὸν Ροσκόλνικωφ τοῦ Ντοστογιέφσκυ, σκοτώνουν. Σ' ὅλο τὸ μᾶκρος τῆς ἱστορίας τῶν θρησκειῶν, ἀπ' τὴν ἀρχὴ τοῦ μύθου, τίς ἀνθρωποθυσίες, τίς γενοκτονίες, τὰ ἀμόκ καὶ τίς μαγείες ὡς τὸ «θεῖο τραγούδι» τῶν Ἰνδιῶν «Μπαγκαβάτι-Γκιτά» μὲ τὸν θεὸ Κρίσνα σκοτώνουν ἢ προτρέπουν τὸν πόλεμο.

Τί νὰ τίς κάνουμε τόσες δοξασίες, ποὺ τὸ παράλογο τοῦ ψυχικοῦ τρόμου, τῆς καταδίκης, καὶ τῆς ἐνοχῆς ἐδῶ, συνεχίζεται καὶ στὴν μεταθανάτια ἀποδημία μὲ τὴν ἐκδίκηση τῶν θεῶν, τὴν «θεία κωμωδία» τοῦ Δάντη καὶ τὴν φρικτὴ κόλαση τῆς Καμακούρα, τῆς μυθολογίας τῶν Ἰαπώνων;

— Τί νά τόν κάνουμε τέτοιο ἀνθρωπισμό, χωρίς τήν θεία ἐρωτική πνοή καί τόν ἦχο, ἀφοῦ λείπει ὁ ἄλλος μισός ἐαυτός μας, ἀφοῦ χάσαμε τήν γυναῖκα, ἀφοῦ πυροβολήσαμε τήν γυναῖκα, π' ὅλα μετριῶνται μέ τήν δύναμη τῆς πυγμῆς;

— Τί νά τόν κάνουμε τέτοιο ἀνθρωπισμό, ἀφοῦ ἡ ἀνθρωπότητα ἀπέτυχε στήν ἐκλογή τῶν προσωποποιήσεων της καί πάντα οἱ ἀσήμενοι καί οἱ ἄσοφοι τήν κυβερνᾶνε, ἐνῶ τοὺς εὐγενικοὺς, τοὺς ἐκλεκτοὺς, τοὺς φωτισμένους τοὺς καταδιώκει, τοὺς ἐξορίζει, τοὺς καταδικάζει στή «σιγή» καί κάποτε τοὺς σκοτώνει;

— Τί νά τόν κάνουμε τέτοιο ἀνθρωπισμό, πού ὅλη ἡ κοινωνία τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἀνυπεράσπιστη, ἀναλωμένη, θλιβερή, κι ἀντὶς γιὰ κοινωνία εὐδαιμονισμοῦ καί χαρᾶς, τώρα, μέ τοὺς ἄγριους τυφῶνες καί σιμοῦν τῆς ἐπερχόμενης πυρηνικῆς νύχτας, παίρνει τήν μορφή πελώριου μαύρου σφαλακιοῦ κι ἀτέλειωτου ἐρημικοῦ τοπίου;

— Τί νά τόν κάνουμε τέτοιο ἀνθρωπισμό μέ τόσο κομματίασμα τοῦ Ἀρχικοῦ μοντέλου τῆς ζωῆς, μέ τόσο πυρηνικό χάος, ὅπου καί οἱ θεοί, μέσα του, ζητᾶνε βοήθεια;

Τὸ ἰδανικό τῆς ζωῆς δὲν εἶναι «νά εἶσαι ζωντανός, γιὰ νά τσαλαπατᾷς τὰ αἰσθήματα τῶν ἄλλων, νά σπαταλᾷς τὸν καιρό σου, σὰν νᾶχεις μπροστά σου χίλια χρόνια», ἀλλὰ στή σύντομη ζωὴ σου νά κάνεις πόθο καί ἔρωτα τήν εὐδαιμονία τοῦ συνανθρώπου σου, τήν εὐτυχία τοῦ κόσμου. Αὐτὸ θὰ πεῖ ἄνθρωπος, αὐτὸ ἀνθρωπισμός!

3ον

«Θὰ παρατήσω στήν ἀκτὴ τὸν ὠθαυρό μου, καὶ θὰ ταξιδέψω μέσ' ἀπὸ νύχτες ἀβυθόμενες, ὡς τὴν ἀθάνατη λάμψη!»

(Ραμπιντρανᾶθ Ταγκόρ: «Ἡ φευγαλέα»)

Τώρα μέ τὸν ἐρχομὸ τῆς «Ὀλιστικῆς» θεωρίας ἐρχεται ὁ καιρὸς ν' ἀναγεννηθοῦνε τὰ πάντα. Ἄλλος τρόπος δὲν ὑπάρχει, ἄλλος σταθμός, ἄλλη ὥρα. Ὁ κόσμος βαδίζει πρὸς τὴν ἀπολύτρωσή του. Ἀπὸ παντοῦ ἀκούγονται στεντόρειες κραυγές καὶ ἦχοι ἀπὸ σάλπιγγες ἐγέρσεως, πού τσακίζουν σὲ χίλια κομματάκια τὸν πυρηνικὸ ἄνεμο, πού καλοῦνε τὸν ἄνθρωπο νά ὀρθωθεῖ, νά πάρει τὸ λυτρωτικὸ πρόβλημά του στὰ χέρια του, νά κάνει πράξεις πού κι αὐτοὶ οἱ Ἀγγελοι θὰ δίσταζαν, γιὰτὶ ἀκριβῶς οἱ βόγγοι καὶ οἱ κραυγὲς προέρχονται μόνο ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἶναι κατὰδική τους ὑπόθεση.

...Θὰ παρατήσουν στήν ἀκτὴ κάθε λέπι καὶ σκότος, κάθε ἄγνοια, ψέμα καὶ πλάνη, πού τοὺς βαραίνουν τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ καὶ ἀναβαπτισμένοι στὸ ΕΝΑ, τὸ μοναδικὸ πέλαγος τῆς κάθαρσης τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος, τῆς καθαρτήριας φλόγας τῶν πανανθρώπινων ἰδεῶν, τῆς καθαρῆς λογικῆς, μέ τὸ Ἀπολλώνειο Φῶς, τὴν διαλάμπουσα εὐφυΐα, καὶ στεφανωμένοι μέ κισσοὺς τοῦ Διόνυσου, πανέτοιμοι γιὰ τὴν μεγάλη μυσταγωγία τοῦ ΝΟΙ — ἔτσι πού τὸ ὅρισαν οἱ καιροί, ἔτσι πού τὸ θέλει ἡ ἱερότητα τῆς ζωῆς, ἔτσι πού τὸ θέλει ὁ «κόσμος» καὶ ἡ «ἀρμονία» τῶν Πυθαγορείων, ἡ «μέθεξις» κι ὁ θαυμασμός τοῦ Πλάτωνα, ἔτσι πού τὸ θέλησαν οἱ μῦστες κ' οἱ ποιητές: τὴν πορεία τῶν ἀνθρώπων γιὰ ἄλλα ἄστρα στὸ Σύμπαν, γιὰ ἄλλες ζωές.

Υ.Γ.: Καλόδεχτος κάθε συλλογισμός, μυστικὴ διακονία καὶ καταγραφή τοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος γιὰ τὰ ...σημερινὰ σημεῖα τῶν καιρῶν...

ΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ

3.*

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΜΕΡΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Τὰ ηλεκτρονικά μέσα ἐνημερώσεως, πού παρακολουθοῦν ὅλοι οἱ Ἕλληνες, καὶ ὁ Τύπος (ἡμερήσιος καὶ περιοδικός), πού διαβάζουν ἀρκετοὶ (μὲ τὸ καλὸ βιβλίον ἐλάχιστη σχέση ὑπάρχει), προσφέρουν ὑποδείγματα λόγου μὲ κακὴ σύνταξη καὶ κάκι-στη προφορά. Στὰ κείμενα, πού ἀκούονται ἢ διαβάζονται, πολὺ συχνὰ εἶναι ἀλλαγ-μένη ἢ φυσιολογικὴ σειρὰ (τοπικὴ) τῶν λέξεων μέσα στὴν πρόταση, λόγου χάριν, τίθενται στὴν ἀρχὴ τῶν προτάσεων ὅχι τὸ ὑποκείμενο ἢ τὸ κατηγορήμα, ἀλλὰ:

α) τὸ ἀντικείμενο: *Τὴν παραίτηση τῆς κυβερνήσεώς του ὑπέβαλε ὁ Πρωθυπουργὸς τοῦ Βελγίου ἢ Τῇ Βουλγαρίᾳ ἐπισκέπτεται ὁ Ὑπουργὸς Ἑξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας.*

β) ὁ συγκυριακὸς (ἐπιρρηματικὸς) προσδιορισμός: *Στὴ Ρώμῃ ἔφτασε ὁ Ἀντι-πρόεδρος τῶν ΗΠΑ.*

Παρόμοια τοπικὴ τῶν λέξεων θὰ ἦτο δυνατὴ, ἂν ἐπρόκειτο γιὰ ἐπανάρθωση προηγουμένου λάθους: *Τῇ Βουλγαρίᾳ (καὶ ὅχι τῇ Γιουγκοσλαβίᾳ) ἐπισκέπτεται ὁ Ὑπουργὸς Ἑξωτερικῶν τῆς Ἑλλάδας ἢ Στὴ Ρώμῃ (καὶ ὅχι στὴ Μαδρίτη) ἔφτα-σε ὁ Ἀντιπρόεδρος κ.λπ.*

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὴν παραμόρφωση τῶν νοημάτων, πού ὀφείλεται στὴν λανθα-σμένη σύνταξη, ἔχομε καὶ τὴν «κακοέπεια», πού παραμορφώνει ἀκόμη περισσότερο τὸν ἐλληνικὸ λόγον¹. Κατὰ τὴν ἐκφώνηση πέραν τῆς ὑποχρεωτικῆς τονιζομένης συλ-λαβῆς κάποτε τονίζεται καὶ δευτέρη συλλαβή, πού δὲν ἔχει σχέση μὲ τίς ἐγκλιτικὲς λέξεις (δὲν εἶναι λήγουσα). *Ἐπαναλαμβάνομε τίς κυριότερες εἰδήσεις, Φεστιβάλ ἐλληνικοῦ κίνηματογράφου... Σὲ ἄλλες περιπτώσεις τονίζονται τὰ ἄρθρα ἢ ἄλλες ἀ-πὸ τὴ φύση τους ἄτονες λέξεις: Ἐπανεκάμψε ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς χώρας. Τὰ γε-γονότα ἄρχισαν ἀπὸ τὸ 1964 κ.ἄ.*

Ἡ σύγχρονη Γλωσσικὴ Ἐπιστῆμη κάνει διάκριση ἀνάμεσα στὸν συντακτικὸ καὶ στὸν λειτουργικὸ καταμερισμὸ τῶν προτάσεων.

Συντακτικὸς καταμερισμὸς

Ὁ «ἥρεμος» (οὐδέτερος) ἀφηγηματικὸς λόγος ἀκολουθεῖ κάποιες ἀρχές ὡς πρὸς τὴν τοπικὴ τῶν λέξεων. Παίρνομε, λόγου χάριν, τὴν ἀπλὴ πρόταση *Ὁ προϊστάμε-νος μιλάει*, τῆς ὁποίας θέλομε νὰ ἀναπτύξωμε τὸ ὑποκείμενο μὲ δυὸ προσδιορι-σμούς, ὁμοίωπτων καὶ ἐτερόπτων: ὁ πρῶτος κατὰ κανόνα τίθεται πρὶν ἀπὸ τὸ ὑποκείμενο: *Ὁ νέος προϊστάμενος*, ἐνῶ ὁ δεῦτερος — μετὰ: *Ὁ νέος προϊστάμενος τῆς ὑπηρεσίας...* Ἐπειτα θέλομε νὰ ἀναπτύξωμε τὸ κατηγορήμα μὲ ἄμεσο ἀντι-

* Ἡ τρίτη συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ κ. Γ.Ν.Γ. μὲ τίτλο «Σύγχρονη Ἑλληνικὴ Γλῶσσα». Ἡ πρώτη συ-νέχεια δημοσιεύθηκε στὸ τεῦχος 109 καὶ ἡ δευτέρη στὸ τεῦχος 111.

4. Ἡ διεθνὴς γλωσσολογικὴ ὀρολογία εἶναι βασικὰ ἐλληνικὴ: Φωνητικὴ, Φωνολογία καὶ Ὁρθοέπεια· Γραφὴ καὶ Ὁρθογραφία· Λεξικολογία, Λεξικογραφία, Ἑτυμολογία, Σημασιολογία, Φρασεολογία· Γραμματικὴ (Μορφολογία καὶ Σύνταξη), γιὰ νὰ περιοριστοῦμε μόνον στοὺς κλάδους τῆς Γλωσσολογίας.

κείμενο καὶ συγκυριακὸν προσδιορισμό: (*Ὁ νέος προϊστάμενος τῆς ὑπηρεσίας*) μιλάει τρεῖς γλῶσσες ἀπταιστώσ· ἐδῶ οἱ δευτερεύοντες ὅροι ἔχουν θέση μετὰ τὸ κατηγόρημα.

Ἡ πρόταση *Αὐτὸ τὸ ἀγόρι βοηθάει ἐκεῖνο τὸ κορίτσι*, προφερομένη μετὰ οὐδέτερον τρόπον, ἀνακοινώνει ἓνα γεγονός. Ποιὸς ὅμως βοηθάει ποιόν; Τὸ δίλημμα γεννᾶται ἀπὸ μιὰ σύμπτωση: ἡ πρόταση ἔχει δυὸ οὐσιαστικὰ οὐδετέρου γένους, πού σχηματίζουν μετὰ τὸν ἴδιον τρόπο τὴν ὀνομαστικὴν (πτῶσιν τοῦ ὑποκειμένου), ὅπως καὶ τὴν αἰτιατικὴν (πτῶσιν τοῦ ἀντικειμένου): *τὸ ἀγόρι, τὸ κορίτσι, τὸ ἀγόρι τὸ κορίτσι*. Ἡ γλῶσσα μας ξεπερνάει τὸ δίλημμα μετὰ τὸν συντακτικὸν κανόνα: τὸ πρῶτον οὐσιαστικὸν εἶναι ὑποκείμενον, τὸ δεύτερον — ἀντικείμενον. Ἐνεργεῖ λοιπὸν τὸ ἀγόρι καὶ δέχεται τὴν ἐνέργειαν τὸ κορίτσι. Ἄν ἀλλάξωμε τὴν σειράν τῶν ὄρων τῆς προτάσεως, τότε ἀντιστρέφεται ἡ ἐνέργεια: *Ἐκεῖνο τὸ κορίτσι βοηθάει αὐτὸ τὸ ἀγόρι* (ἐννοεῖται πάντα ὁ ἥρεμος λόγος).

Ἡ φυσιολογικὴ τοπικὴ τῶν λέξεων καὶ ἡ ὁμαλὴ προφορὰ τῆς προτάσεως (χωρὶς ἰδιαιτέρον τονισμὸν κάποιου ὅρου αὐτῆς) χαρκτηρίζουν τὸν «κλασσικὸν» συντακτικὸν καταμερισμὸν τῶν προτάσεων.

Λειτουργικὸς καταμερισμὸς τῶν προτάσεων

Ἄν ἀλλάξωμε τὴν τοπικὴν τῶν ὄρων ἢ ἂν τονίσωμε ἰδιαιτέρα ἓνα ὅρον τῆς προτάσεως, τότε «περνᾶμε» στὴν περιοχὴ τοῦ λειτουργικοῦ καταμερισμοῦ (*ἀκτουάλνοε τσλενένιε* — στὰ ρωσικά). Ὁ παραγωγὸς τοῦ γραπτοῦ λόγου μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τῆς τοπικῆς τῶν λέξεων καὶ ὁ ὁμιλητὴς μετὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἢ μετὰ τὸν ἰδιαιτέρον τονισμὸν ἐνεργοποιοῦνται ἀπέναντι στὸν ἀναγνώστη καὶ στὸν ἀκροατὴν, δύνουν προτεραιότητα σὲ ὀρισμένα στοιχεῖα τοῦ λόγου τοὺς ἢ τὸν συνοδεύουν μετὰ κάποιο συναίσθημα, οὕτως ὥστε ὁ λόγος νὰ γίνεταί δραστικότερος ἀπὸ ἐπικοινωνιακὴ ἀποψη.

Ὁ λειτουργικὸς καταμερισμὸς τῶν προτάσεων ὑπῆρχε πάντοτε σὲ ὅλες τὰς γλῶσσας (ὅπως ἄλλωστε καὶ ὅλοι οἱ γραμματικοὶ κανόνες, μορφολογικοὶ καὶ συντακτικοί), διετυπώθη ὅμως θεωρητικὰ κατὰ τὴν δεκαετίαν τοῦ '30 ἀπὸ τὸν διακεκριμένον τσέχο λόγιον καὶ γλωσσολόγον τῆς Σχολῆς τῆς Πράγας **Βίλεμ Μάτεζιους** (1882-1945). Ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 20οῦ αἰῶνος ὁ λειτουργικὸς καταμερισμὸς τῶν προτάσεων εἶναι ἀπαραίτητον συστατικὸν στοιχεῖον τῆς Παγκόσμιας Γλωσσολογίας (ἐκτὸς τῆς ἐλληνικῆς).

Ἄν στὸν **συντακτικὸν καταμερισμὸν** τῶν προτάσεων ἔχομε **ὑποκείμενον** μετὰ τοὺς ἐνδεχόμενους προσδιορισμοὺς αὐτοῦ (ὁμάδα ὑποκειμένου) καὶ **κατηγόρημα** μετὰ τοὺς ἐνδεχόμενους δευτερεύοντες ὅρους, ἀντικείμενα ἢ συγκυριακοὺς προσδιορισμοὺς (ὁμάδα κατηγόρηματος), στὴν περίπτωσιν τοῦ **λειτουργικοῦ** καταμερισμοῦ ἔχομε **θέμα** καὶ **ρῆμα** (*thema* καὶ *rhema* — διεθνῶς). Ἀπὸ τὰ δύο βασικὰ εἶναι τὸ ρῆμα.

Τὸ θέμα ἐκφράζει τὸ ἥδη γνωστὸν, ἀποτελεῖ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ἀφηγήσεως, ἐνῶ τὸ ρῆμα ἀνακοινώνει τὸ νέο στοιχεῖον σχετικὰ μετὰ τὸ θέμα. Στὴν πρότασιν *Ὅλα τὰ ὠδικὰ πτηνὰ ὑμνοῦν χαρούμενα τὴν ἀνοιξὴ* ἡ ὁμάδα τοῦ ὑποκειμένου (*ὅλα τὰ ὠδικὰ πτηνὰ*) ἀποτελεῖ τὸ θέμα, ἡ δὲ ὁμάδα τοῦ κατηγόρηματος (*ὑμνοῦν χαρούμενα τὴν ἀνοιξὴ*) εἶναι τὸ ρῆμα. Θέμα ὅμως δὲν εἶναι πάντοτε ἡ ὁμάδα τοῦ ὑποκειμένου, ρῆμα δὲ ἀντιστοίχως — ἡ ὁμάδα τοῦ κατηγόρηματος. Ἀκούεται, λόγου χάριν, ἓνα τραγούδι. «Ποιὸς τραγουδάει;» — ρωτᾶμε κάποιον περαστικόν. «Ἡ γειτονοπούλα», — ἀπαντᾷ ἐκεῖνος ἐλλειπτικὰ (ἢ «Τραγουδάει ἡ γειτονοπούλα», —λέγει μετὰ πλή-

ρη πρόταση). Ἡ ἀνακοίνωση καὶ στὶς δυὸ περιπτώσεις εἶναι «ἡ γειτονοπούλα», αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ «ρῆμα».

Σὲ ἀντιπαράθεση πρὸς τοὺς γραμματικούς ὅρους **συντακτικὸ ὑποκείμενο καὶ συντακτικὸ κατηγόρημα**, ἡ Γλωσσική Ἐπιστήμη ὀνόμασε τὰ δύο στοιχεῖα τοῦ λειτουργικοῦ καταμερισμοῦ τῶν προτάσεων **ψυχολογικὸ ὑποκείμενο καὶ ψυχολογικὸ κατηγόρημα**.

«Ὅργανα» τοῦ λειτουργικοῦ καταμερισμοῦ τῶν προτάσεων εἶναι: α) ἡ σειρά τῶν λέξεων μέσα στὸν λόγον καὶ β) ὁ λογικὸς τόνος τῆς προτάσεως. Τὰ «ὅργανα» αὐτὰ διαμορφώνουν ἓνα σύστημα κανόνων, οἱ ὁποῖοι εἶναι πιὸ σύνθετοι καὶ πιὸ ἀφηρημένοι ἀπὸ τοὺς γραμματικούς (συντακτικούς) κανόνες.

Ἡ ἤρεμη περιγραφή ἑνὸς φαινομένου ἢ γεγονότος θέλει στὴν πρώτη θέση τὸ θέμα καὶ στὴ δευτέρη τὸ ρῆμα. Ἀς ὀνομάσωμε τὴν σειρά αὐτὴ οὐδέτερη τοπική. Ἴδου μιὰ τέτοια περιγραφή-ἀφήγηση: *Οἱ καλοκαιρινὲς νύχτες εἶναι σύντομες. Σ' ἓναν ὁμῶς συναισθηματικὸν λόγον ἡ οὐδέτερη τοπική τῶν λέξεων μπορεῖ νὰ διαταραχθῇ: **Σύντομες εἶναι οἱ καλοκαιρινὲς νύχτες**. Ἡ παρόμοια τοποθέτηση τοῦ θέματος καὶ τοῦ ρήματος ἐπεκράτησε νὰ λέγεται διεθνῶς **μετάθεση**. Ἡ μετάθεση μπορεῖ νὰ εἶναι πλήρης ἢ μερική. Στὴν περίπτωσιν τῆς πλήρους μεταθέσεως οἱ συντακτικὲς ὁμάδες τῶν λέξεων μπαίνουν κατὰ τὴν ἀντίθετην σειράν σὲ σύγκρισιν μὲ τὴν σειράν τῆς οὐδέτερης τοπικῆς, συμβαίνει δηλαδὴ ἓνα εἶδος ἀντικαθρεπτίσματος. Συγκρίνατε τὴν οὐδέτερη καὶ τὴν συναισθηματικὴν ἔκφρασιν: *Στὴν ἔρημον τὸ νερὸ εἶναι περιζήτητο — **Περιζήτητο εἶναι τὸ νερὸ στὴν ἔρημον**. Κατὰ τὴν μερικήν μετάθεσιν μπορεῖ νὰ διασπασθῇ ἡ ὁμάδα τοῦ ρήματος (ψυχολογικοῦ κατηγορήματος) σὲ δύο καὶ νὰ κλείσῃ μέσα τὸ θέμα (ψυχολογικὸ ὑποκείμενο): **Τὸ παιδάκι ἔτρεξε στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας του** — *Ἐτρεξε τὸ παιδάκι στὴν ἀγκαλιά τῆς μάνας του*.**

Ἡ σειρά τῶν λέξεων εἶναι πιὸ ἐλεύθερη στὸν προφορικὸν λόγον (σὲ σύγκρισιν μὲ τὸν γραπτόν), ἐλευθερία ὅμως ὑπάρχει καὶ στὴν ποίησιν.

Τὸ ρῆμα, ὅπως ἤδη ἐλέχθη, εἶναι τὸ βασικὸν στοιχεῖον τῶν προτάσεων κατὰ τὸν λειτουργικὸν καταμερισμόν, γι' αὐτὸ ξεχωρίζει τονικά, εἶναι τονικὸν κέντρο τῶν προτάσεων, εἴτε βρίσκεται στὴν ἀρχήν, εἴτε στὸ τέλος. Μὲ τὴν οὐδέτερην προφορὰν τοῦ γνωστοῦ μας παραδείγματος *Αὐτὸ τὸ ἀγόρι βοηθαί ἐκεῖνο τὸ κορίτσι γνωρίζομε ποῖός βοηθαί ποῖόν*. Ἄν ὁμῶς τονίσωμε ἰδιαίτερα τὸ πρῶτον μέρος: **Αὐτὸ τὸ ἀγόρι βοηθαί ἐκεῖνο τὸ κορίτσι**, τότε ἀλλάζουν οἱ ρόλοι τῶν μερῶν: αὐτὸ τὸ ἀγόρι ἀπὸ συντακτικὸν ὑποκείμενον τοῦ οὐδέτερου λόγου γίνεται ψυχολογικὸν κατηγόρημα (ρῆμα) τοῦ συναισθηματικοῦ λόγου, τὸ δὲ συντακτικὸν ἀντικείμενον τοῦ οὐδέτερου λόγου ἐκεῖνο τὸ κορίτσι γίνεται ψυχολογικὸν ὑποκείμενον (θέμα) τοῦ συναισθηματικοῦ λόγου.

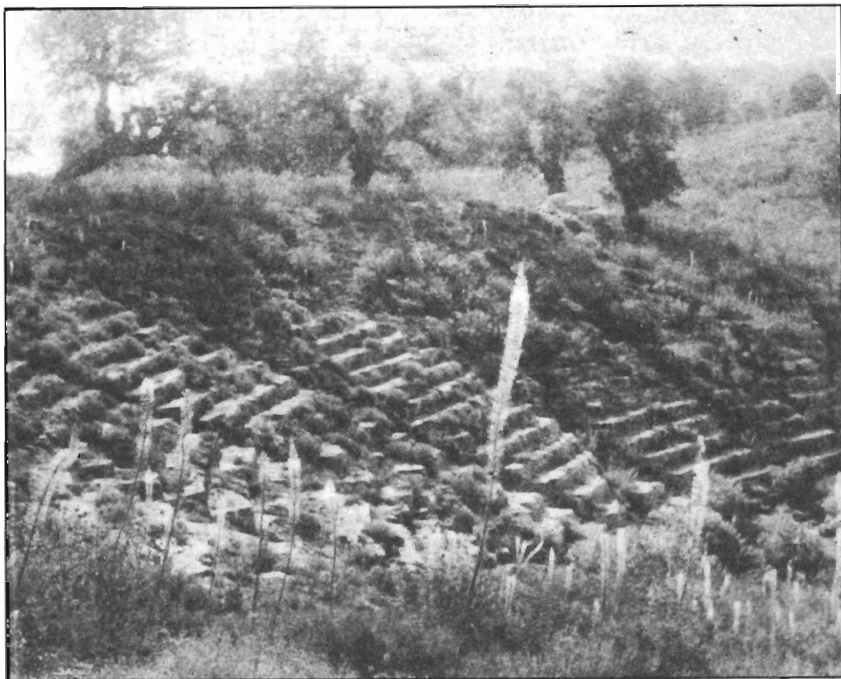
Δεύτερος παράγων (ἐκτὸς τῆς μεταθέσεως τῶν λέξεων), ποὺ ἐπιφέρει ἀλλαγὰς ἐννοίας τῶν προτάσεων, εἶναι ὁ **λογικὸς τόνος**.

Ἡ θεωρητικὴ γνώσις τῶν κανόνων τοῦ συντακτικοῦ καὶ τοῦ λειτουργικοῦ καταμερισμοῦ τῶν προτάσεων: α) ἔχει ἄμεση σχέση μὲ τὴν **ὀρθοέπειαν** (στὸν προφορικόν λόγον), β) ὑπηρετεῖ τὸ **ὕφος** τοῦ λόγου γενικά, προφορικοῦ καὶ γραπτοῦ (περισσότερα γιὰ τὸ ὕφος τοῦ λόγου — στὸ ἐπόμενο κείμενό μας), γ) ἐξασφαλίζει (σὲ συνδυασμὸν μὲ τὴν παρακολούθησιν τοῦ καλοῦ λογοτεχνικοῦ βιβλίου) τὴν **ὀρθὴν χρῆσιν τῆς γλώσσας καὶ τὸ «ὕγιές» γλωσσικὸ αἶσθημα**.

(Συνεχίζεται)

ΜΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΕΣ;;

Μιά φωτογραφία, λένε, αξίζει όσο χίλιες λέξεις. Την παραπάνω φωτογραφία αφιερώνουμε στους τρεις ύπουργους Πολιτισμού. Είναι το αρχαίο θέατρο των Οινιάδων στην Αίτωλοακαρνανία, που παρατημένο τελείως από το κράτος καταστρέφεται. Οί κερκίδες, όπως βλέπετε, χορτάρισαν, μέχρι και θάμνοι φύτρωσαν στα διαζώματα. Σε λίγο ή φθορά θα το καταστήσει άχρηστο, προς δόξαν του άνευθύνου ύπουργείου Πολιτισμού. 'Αλήθεια για ποιόν πολιτισμό μιλάνε; ποιόν πολιτισμό προστατεύουν; και για ποιόν πολιτισμό συνεστήθη το ύπουργείο Πολιτισμού; Δισεκατομμύρια κατασπαταλούν στο ποδόσφαιρο, αλλά δέν δίνουν λίγα χρήματα, ώστε να καθαρισθῇ, τουλάχιστον, ό χώρος του θεάτρου. Αυτό δείχνει, ότι οί τρεις ύπουργοί Πολιτισμού στερούνται στοιχειώδους εύαισθησίας. 'Οπωσδήποτε έπίτηδες προκαλούν έμās και τούς φιλέλληνες ξένους, που με θλίψη βλέπουν το κατάντημα ενός πολιτιστικού μνημείου. Στην έφημερίδα «Βῆμα» (13-1-91) διαβάζουμε για την αρχαιολογική περιοχή τῆς Αίτωλοακαρνανίας (ή όποια διαθέτει 100 αρχαίες πόλεις) ότι: «τά μνημεία μοιραία άφανίζονται, οί αρχαίες πόλεις ίσοπεδώνονται, θέατρα διαλύονται, τείχη γκρεμίζονται, βυζαντινοί ναοί σωριάζονται σέ έρείπια, για να περάσουν άγροτικοί δρόμοι». Οί τρεις ύπουργοί πολιτισμού που τὰ διαβάζουν αυτά άδιαφορούν. Διότι κάποιοι τούς **ύποχρεώνουν** να εγκαταλείπουν τούς πολιτιστικούς θησαυρούς, που κοσμοούν την 'Ελληνική γῆ. 'Όταν ένα κράτος φέρεται έτσι άθλια στον αρχαιοελληνικό πολιτισμό, το κράτος αυτό ανάξια τιτλοφορείται 'Ελληνικό. Πρόκειται για βαλκανικό κρατίδι, που έπειδή δέν έννοεί και δέν θαυμάζει το αρχαιοελληνικό πνεύμα, αφήνει τὰ μνημεία τῆς 'Ελλάδος να καταστρέφονται και για την άκρίβεια συντελεῖ τὸ ίδιο στην καταστροφή τους. Κάπου ύπάρχει και μιὰ 'Ακαδημία, κάπου κι' ένα Πανεπιστήμιο, που όταν πρόκειται για την Ρουμανία ἢ τὸ Σαλβαντόρ, φωνάζουν, όταν όμως πρόκειται για τὸν αρχαιοελληνικό πολιτισμό, σωπαίνουν. Στην φωτογραφία βλέπετε τὰ άποτελέσματα τῆς έννοχης σιωπῆς τοῦ δῆθεν πνευματικού κόσμου τῆς χώρας. 'Αλλά έσεται ἡμαρ...

Τὸ κρῖμα μιᾶς στοργῆς

Τριάντα χρόνια πέρασαν ἀπὸ τότε, ποὺ ὁ Μανώλης βρίσκεται στὴ σκιά τῆς ζωῆς, ξεχασμένος σχεδὸν ἀπὸ ὅλους σὲ κάποιο τρελλάδικο. Κάθε φορὰ ποὺ τὸν βλέπω, εἶναι ὑπερβολικὰ αἰσιόδοξος καὶ πάντα περιμένει τὸν κύρ Γιώργη, τὸν πατέρα του, γιὰ νὰ φύγουν γιὰ τὴν πατρίδα, νὰ πάνε στὸ νησί, νὰ πάει στὸ σχολεῖο, νὰ διαβάσει, νὰ γίνεῖ μεγάλος ἐπιστήμονας.

Τὸν ἄφησα νὰ ζεῖ στὴν προσδοκία του. Ποιὸς θὰ μᾶς βεβαιώσει, πὼς ὁ σαλεμένος νοῦς δὲν διατηρεῖ ἐλπίδες; Ὁ μηχανισμὸς τοῦ χρόνου τῆς προσημονίας, θαρρεῖ κανεῖς, πὼς εἶναι τὸ λύτρο λύπης τῆς ψυχῆς γιὰ τοὺς ἀπόκοσμους. Μεγάλῃ εὐεργεσία εἶναι τὸ νὰ μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος τῆς σκιάς, νὰ προσμένει τὸ καλύτερο αὐριο καὶ νὰ μετράει τὴ ζωὴ του, σὰν ἀπὸ τὸ χθὲς ὡς τὸ σήμερα.

Μοιραῖο θύμα ὁ Μανώλης τῆς κοινωνικῆς συνείδησης μιᾶς κλειστῆς κοινωνίας, ποὺ ὅποιοι δὲν ἀκολουθεῖ τις ἀρχές τῆς περνάει μόνιμα στὴν ἀπομόνωση, στὸ περιθώριο καὶ στὴν περιφρόνηση καὶ τὸ μόνο ποὺ τοῦ ἀπομένει εἶναι ἢ νὰ φύγει σ' ἄλλῃ γῆ ἢ νὰ τρελλαθεῖ.

Ὁ κύρ Γιώργης τὸ εἶχε κρυφὸ καμάρι καὶ ὄνειρο, νὰ μεγαλώσει ὁ Μανώλης καὶ νὰ μάθει πολλὰ γράμματα, ποὺ θὰ τὸν κάμουν μεγάλο καὶ δακτυλοδεικτούμενο ἐπιστήμονα. Τόσα καὶ τόσα ἀγροτόπαιδα καὶ εἶναι πρῶτοι στὰ γράμματα καὶ παίρνουν βραβεῖα, γιὰτὶ ὄχι καὶ ὁ μονάκριβος γιὸς τοῦ κύρ Γιώργη; "Ὀχι, ὄχι! Ὁ Μανώλης θὰ γίνεῖ σπουδαῖος καὶ τρανός, ἀρκεῖ νὰ μὴ σηκώνει μάτι ἀπὸ τὸ βιβλίο.

Ὁ Μανώλης, ὅμως, εἶχεν ἄλλα διαφέροντα. Ἡ Μουσικὴ ἦταν γι' αὐτὸν ἡ μόνη προσδοκία καὶ τὰ γράμματα κατιτὶ τὸ δευτερότερο. Καὶ τότε ἄρχισε ἡ τραγωδία τοῦ κύρ Γιώργη καὶ τὸ

δράμα τοῦ Μανώλη. Ξύλο τὸ ξύλο, ὁ κύρ Γιώργης κατατρόμαξε τὸ παιδί καὶ τὸ «φόβισε» σὲ τέτοιο σημεῖο, ὥστε ἡ ζωὴ του μεταβλήθηκε σὲ καθημερινὸ μαρτύριο. Εἶδες ἐκεῖνον ποὺ πῆρε βραβεῖο, εἶδες τὸν ἄλλο ποὺ ἦταν πρῶτος στὴν παρέλαση, γιὰτὶ νὰ μὴν εἶσαι καὶ ἐσὺ ἕνας ἀπὸ αὐτούς; Καὶ τὸ ξύλο συμπλήρωνε τὸ μαρτύριο τοῦ ἁμοιροῦ παιδιοῦ. Ἀπὸ τὸ φόβο τοῦ ξύλου καθόταν σταυροπόδι στὸ σουφᾶ τοῦ σπιτιοῦ. Μπροστὰ του ἀπλωμένα τὰ βιβλία. Ἐνα βιβλίο πάντα ἦταν ἀνοικτό. Ἐπρεπε νὰ τὸν βρεῖ ὁ κύρ Γιώργης προσηλωμένο στὴ μελέτη. Σιγὰ σιγὰ τὸ παιδί πέρασε στὴν ἐσωτερικὴ ἀφαίρεση καὶ μέρα μὲ τὴ μέρα σὲ μιὰ γνωστικὴ ἀφηρημάδα. Τὰ μάτια του ἔμεναν ἀσάλευτα στὸ ἀνοικτὸ βιβλίο, ἀλλὰ οἱ εἰκόνες δὲν περνοῦσαν στὴ συνείδησή του καὶ οὔτε ὁ νοῦς προχωροῦσε σὲ ἀφαίρεση καὶ σύνθεση τῶν παραστάσεων. Ἀλλες ἀντὶ ἄλλων παραστάσεις χόρευαν μονίμως στὴ συνείδησή του. Κάποιες ἀφύσικες γκριμάτσες τοῦ προσώπου συμπλήρωναν τὸ κακό, ποὺ φαινόταν νὰ πλησιάζει. Ἡ μητέρα ἀνησύχησε, μὰ δὲν μπορούσε νὰ ἀντιδράσει ἀποτελεσματικά. Ὁ κρυφὸς βασανισμὸς τοῦ παιδιοῦ συνεχιζόταν. Μιὰ λαθεμένη κοινωνικὴ νοστοροπία, ἕνας λαθεμένος προσδιορισμὸς τῆς στοργῆς, τῆς πατρικῆς στοργῆς, καὶ ἕνα ἔγκλημα στηνὸταν στὸ ὄνομά της. Στοργὴ καὶ ἔγκλημα σὲ βάρος μιᾶς ἀθῶας ψυχῆς συμπορεύονταν, γιὰ νὰ κλείσουν γιὰ πάντα μιὰ ζωὴ στὸ φρενοκομεῖο.

Ὁ κύρ Γιώργης ἦταν ἀνυποχώρητος. Τὸ παιδί ἔπρεπε νὰ γίνεῖ ἐπιστήμονας. Ἀλλ' ἐν τῷ παιδί, ἂν τὸ εὗρισκε νὰ παίζει ἢ νὰ ἀσχολεῖται μὲ κάτι ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ βιβλίο! Θρηνητικὸ σύνδρομο, ποὺ καὶ σήμερα ἀκόμα ὀδηγεῖ παιδιὰ σὲ ἀδιέξοδα. Νὰ γίνεῖ τὸ

παιδί αυτό που θέλουν οί γονεῖς, αυτό που δὲν ἔγιναν ἐκεῖνοι, αυτό που θὰ τοὺς κάμει περήφανους. Τὸ παιδί δὲν μπορεῖ νὰ ἔχει ἐκλογή.

“Ένας θυμόσοφος, σχεδὸν ζητιᾶνος, τὴν ὥρα τῆς ζητιανιάς του πέρασε καὶ ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ κυρ Γιώργη. Ζήτησε βοήθεια, ἀλλὰ κατάλαβε ἀμέσως τὸ δράμα που παιζόταν μέσα σὲ τοῦτο τὸ σπίτι. Εὐχαρίστησε καὶ ἔφυγε, μὰ δὲν ἀπομακρύνθηκε. Ἐπερίμενε στὸ δρόμο, μέχρι που νὰ φανεῖ ὁ κυρ Γιώργης νὰ ξεμυτίζει ἀπὸ τὸ σπίτι του. Σὰν ὁ κυρ Γιώργης βγήκε καὶ βιαστικός καὶ σκυφτός προχωροῦσε, ὁ σχεδὸν ζητιᾶνος τὸν φώναξε μὲ τὸ ὄνομά του.

— Κυρ Γιώργη, βλέπω, πὼς εἶσαι βιαστικός, μὰ νὰ ξέρεις, ὅτι ἡ βιασύνη μπορεῖ νὰ ἔχει τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορφιά της μόνον ἂν βρίσκεται κανεὶς στὴ σωστή πορεία, διαφορετικὰ τὸ σκόταμμα εἶναι σίγουρο. Θὰ σοῦ πῶ κάτι πού ἄκουσα ἀπὸ τοὺς παλιούς, που εἶχαν πιὸ καθαρὰ μυαλὰ ἀπὸ μένα καὶ ἀπὸ σένα. Κάθε ἄνθρωπος, κυρ Γιώργη, ἔχει τὰ βάσανά του, που γίνονται σωρὸς μπροστά του. “Αν κυττάξεις γύρω σου, θὰ δεῖς, πὼς ὅλοι μας ἔχουμε μπροστά μας τὸ δικό μας σωρὸ τῶν πικριῶν που μᾶς βασανίζουν. “Ἄλλου ὁ σωρὸς εἶναι μικρότερος καὶ ἄλλου μεγαλύτερος, ἄλλου ὅσο που φαίνεται καὶ ἄλλου τόσο μεγάλος, που τὸν βλέπουν οἱ ἄλλοι καὶ παρηγοροῦνται, γιατί ὁ δικός τους σωρὸς εἶναι πολὺ πιὸ μικρός. Ὑπάρχουν, ὅμως, κυρ Γιώργη, καὶ οἱ σωροὶ τῶν κριμάτων τοῦ κάθε ἀνθρώπου, καὶ τὸν πιὸ μεγάλο σωρὸ τὸν ἔχουν ὅσοι σωρεύουν θλίψεις καὶ βασανισμοὺς σὲ ἀθώους, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἱκανοποιήσουν κάποια δική τους λαθεμένη, γιὰ νὰ μὴν πῶ καὶ ἀρρωστημένη, παρόρμηση. Γιὰ μᾶς που σωρεύουμε στοὺς ἀθώους ὁδύνες ψυχικές, ἡ μόνη ἔξοδος εἶναι ὁ δυσθρήνη-

τος θρήνος τῆς ψυχῆς μας, ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς, εἶναι ὁ σκληρὸς ἐλεγχος τῆς συνείδησής μας, ἀλλὰ γιὰ ἑκείνους τοὺς ἀνυπαίτιους που βλάπτουμε ἀπὸ κακία ἢ ἀκόμα ἀπὸ μιὰ λαθεμένη ἀντίληψη τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἀγάπης μας ἡ μόνη ἔξοδος εἶναι τρέλλα καὶ μακρόχρονος θάνατος, ἂν δὲν ἀντέξουν στὸ βασανισμὸ καὶ δὲν λυτρωθοῦν γρήγορα ἀπὸ τὴν ἐξουσία μας, εἶναι ἀφαίρεση ζωῆς, ἐγκλημα ἀσυγχώρητο σὲ βάρος προσώπων, που ἔχουμε τὴν πλάνη νὰ λέμε, πὼς ἐνδιαφερόμαστε γι’ αὐτά. Γι’ αὐτὸ πρόσεξε, τὸ κακὸ τὸ εἶδα νὰ στέκεται στὴν πόρτα σου, φρόντισε νὰ σώσεις καὶ νὰ σωθεῖς.

“Ὅμως ὁ κυρ Γιώργης ἦταν τυφλωμένος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς λαθεμένης στοργῆς. Ἐφυγε γρήγορα γιὰ τὸ σπίτι του, ὄχι γιὰ νὰ θεραπεύσει τὸ κακὸ στὴν ὕστατη ὥρα, ἀλλὰ γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ, πὼς ὁ Μανώλης διαβάζει, γιὰ νὰ γίνει μεγάλος καὶ τρανὸς στὴν κοινωνία.

“Ἀνοιξε τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ του βίαια. Ὁ Μανώλης εἶχε ἀνοικτὸ τὸ βιβλίο. Χάρηκε ὁ κυρ Γιώργης. Ἐπὶ τέλους ἡ φοβέρα καὶ τὸ ξύλο ἔφεραν θετικὰ ἀποτελέσματα. “Ὅμως ὁ Μανώλης δὲν διάβαζε πιά. Ἡ φοβισμένη φωνή του μαυροπέπλωσε τὸ σπίτι.

— Πατέρα, πατέρα, φώναξε τρομαγμένος, τὰ γράμματα τρέχουνε! Βγαίνουν ἔξω ἀπὸ τὸ βιβλίο.

Ὁ κυρ Γιώργης σωριάστηκε κατὰ γῆς.

— Ὁ ζητιᾶνος εἶχε δίκιο, ψέλλισε πικραμένος.

— Τὸ παιδί μου, τὸ παιδί μου τρελλάθηκε, φώναξε ἡ ἄμοιρη μάνα τοῦ Μανώλη. Τὸ ἀγκάλιασε ἀπελπισμένη.

— Γιέ μου, κανακάρη μου, σὲ τρέλλανε, π’ ἀνάθεμα τὰ γράμματα καὶ που τάβγαζε!

— Διαβάζω, διαβάζω πατέρα, θὰ γίνω μεγάλος ἐπιστήμονας! Ἐγίνα κι’ ὁ-

λας. Τὰ γράμματα μὲ φοβοῦνται καὶ τρέμουνε, κύττα πῶς τρέμουνε! Διαβάζω, διαβάζω, πατέρα!

Ὁ μαῦρόπεπλος τῆς ἀπελπισίας σκέπασε τὴ μάνα καὶ τὸν πατέρα. Ὁ σωρὸς τοῦ κρίματός του εἶχε γίνεи ὁ πιὸ μεγάλος, ὁ πιὸ βασανιστικός, ὁ πιὸ ἀμαρτωλός. Τὰ κρίματα ποὺ σωρεύουμε στοὺς ἀνυπαίτιους ἀπὸ λαθεμένη ἐκτίμηση τῆς στοργῆς μιὰ μόνον ἔχουν ἔξοδο, τὴν τρέλλα, τὴν ἀφαίρεση ζωῆς, τὸ ἐγκλημα, εἶπε πάλι ὁ κύρ Γιώργης, ἐπαναλαμβάνοντας τὰ λόγια τοῦ θυμόσοφου ζητιάνου. Καὶ ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς κατάρας! Γρήγορα στήν Ἀθήνα νὰ ντύσουμε τὴν ἀπελπισία μας μὲ στοργὴ ποὺ θὰ τὴν φτύνουν οἱ ἄνθρωποι καὶ θὰ τὴν βλαστημοῦν οἱ γενιὲς ποὺ θάρθουν.

Ἦταν τότε καὶ τὰ λογῆς κρυφοτρελλάδικα. Συμφέροντα καὶ συμφέρο-

ντα πάλευαν γιὰ πελατεία μόνιμη. Μιὰ εἴσοδος χωρὶς ἔξοδο. Ἐκεῖ βρέθηκε ὁ ἄμοιρος Μανώλης θύμα τῆς παράλογης στοργῆς καὶ ἀγάπης τοῦ πατέρα του. Ἐκεῖ τὸν εἶδα καὶ χθές. Πάντα αἰσιόδοξο, μὲ τὴν προσμονὴ τοῦ πατέρα του, ποὺ ὅπου νὰ ἔναι θαρθεῖ νὰ πάρει τὸ παιδί στοῦ σπίτι του. Τοῦ συντήρησα τὴν ἐλπίδα τῆς προσμονῆς.

— Ναί, Μανώλη, ὅπου νὰ ἔναι θαρθεῖ. Θὰ τοῦ γράψω νὰ μὴν ἀργήσει.

Ἄς εἶναι συγχωρεμένος ὁ κύρ Γιώργης. Δὲν βάσταξε τὸ κρίμα. Λύγισε μὲ μιὰς καὶ ἔπαψε νὰ βλέπει τὸ σωρὸ τῶν κριμάτων του. Τὸ καλὸ τοῦ παιδιοῦ τοῦ ζητοῦσε. Καλὴ ἡ πρόθεσή του, μὰ κακὸς ὁ τρόπος ποὺ τοῦ ἔμαθε ἡ κακὴ νοοτροπία τῆς κλειστῆς κοινωνίας. Μιὰ θρηνητικὴ ἔξοδος γιὰ ἓνα ἀνυπαίτιο παιδί, μιὰ τραγωδία γιὰ μιὰ οἰκογένεια.

ΒΙΚΤΩΡ ΑΝΤΖΕΛ

Κάποια σπῖθα

Χειμῶνας. Ἀλυχτᾶ ἡ ἀγρύπνια σὰν ἡχώ ποὺ ἀσημάνει
τοὺς ἴσκιους τῆς ἀπουσίας στὶς αἰχμὲς τῆς σιωπῆς,
τὸ δάκρυ ἀφρισμένο στ' ἀρόδο κυρτώνει
στὰ πέτρινα στήθη τῆς ἀδείας ζωῆς. / Φῶς - ἦχος - κύμα/.

Ἀλυσσόμετο βῆμα τῆς Ἀστάρτης ἡ ἄλως,
μιὰ σπονδὴ ποὺ ἀστράφτει φυλλορροώντας στὴ γῆ,
Ἐρινύας ἀντάρα ποὺ νυχτώνει στὸ θάμβος
τριγυρνᾷ σαλαγώντας σ' αἰώνια σιγή. / Ἀστραπὲς - ἀντάρα/.

Φτερουγίζει ὁ ἀγέρας στὴν ἀβίγλιστη Πύλη,
στέρφα χύτρα ἀχνίζει στῆς ζωῆς τὸν σκοπὸ,
τὰ ποτάμια κραδαίνουν τοῦ «Νείκους» τὴ σμίλη,
φεγγρίζουν τὰ νέφη στῆς ἡοῦς τὸν βωμό. / Ἀγέρας-χύτρα/.

Χόβολη μπλάβα. Σὰν αἶμα κυλάει
στὶς φλέβες τῆς νύχτας, σαρκάζει ὁ χιονιᾶς,
ἀμπαρώνει ἡ γύμνια στοῦ φῶς ποὺ κεντάει
τὰ φύλλα τοῦ δάσους, κρουνοὺς ἐρημιᾶς. / Τζάκι - χουχούλιασμα/.

Ἡ βροχὴ δυναμώνει σὰν σπουργίτι ποὺ ψάλλει
στῆς φωλιάς τὸ φεγγίτη τῆς αὐγῆς τὸν παλμό,
ὁ καιρὸς ξεθωιάζει, διαιρεῖ, μεταβάλλει
τῆς φωλιάς τὸ τραγούδι σὲ μονὸ ἀριθμό. / Βροχὴ - καιρὸς/.

Ξεψυχᾶ τῆς ἀγάπης ἡ φωτιά στοῦ μαγγάλι,
στοῦ λυχναρίου τὸ λάδι ἄλλο πιά δὲν κρατᾷ,
ὁμως φέγγει ἀνάρια καὶ ὡς «Ἥμαρ» προβάλλει
κάποια σπῖθα τοῦ «Νόστου» ποὺ ἀγροικώντας πετᾷ. / Μαγγάλι - σπῖθα - Νόστιμον ἡμαρ/.

Η ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΔΕΩΝ

Π. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ, 'Η Παιδευτική και Γλωσσική "Αμπωτис

«'Η σπουδαιότερα ζημία της κοινωνίας μας πού έγινε από το 1976 και έπειτα είναι ή πτώσις του έργου του σχολείου και τὰ έκφυλιστικά φαινόμενα εις τήν γλωσσικήν έκφρασιν του κοινού και της διοικήσεως. "Εχει υποβαθμισθῇ εις απειλητικόν βαθμόν ή μόρφωσις, όπως τὸ έχει πιστοποιήσει τὸ Πανελλήνιον, ὁ κόσμος τῶν γονέων και αἱ στατιστικαὶ τῶν ἐξετάσεων. 'Ὡς πρὸς τήν γλωσσικήν δὲ έκφρασιν [...] πρόκειται γιὰ κατάντημα ἀπογοητευτικόν...».

Οἱ παραπάνω σκέψεις και διαπιστώσεις δὲν ἀνήκουν σ' ἓναν τυχαῖο "Ελληνα, ἀλλὰ στὸν Πρόεδρο τῆς 'Εταιρείας 'Ελλήνων Φιλολόγων και 'Επίτιμο Πρόεδρο του 'Ανωτάτου 'Εκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου του Κράτους κ. Παν. Κ. Γεωργούντζο (Δελτίον τῆς ΕΕΦ-«Πλάτων», τόμος 40, τεύχη 79-80), γι' αὐτὸ ἀκριβῶς και ἔχουν ἰδιαίτερη βαρύτητα και σημασία.

★ ★ ★

«Εἶναι καταπληκτικόν», παρατηρεῖ ὁ καθηγητής, «ὅτι ἓνας εὐφυῆς λαὸς εἰς μίαν στιγμήν ἀτυχοῦς κρίσεως ἠνέχθη νὰ του ἀνατρέψουν θεσμοὺς ἀθίκτους ὑπὸ νομοθεσίας ἀνθρωπίνης, παρὰ τὰ διδάγματα τῆς γλωσσικῆς 'Επιστήμης και παρὰ τὸ ἀντίθετον παράδειγμα τῶν ἐχόντων πνευματικὴν παράδοσιν κρατῶν» (δ.π. σελ. 245).

Εἶναι καταπληκτικό, πράγματι, ὅτι, ἐνῶ λέμε και ξαναλέμε ὅτι ἡ Γλῶσσα ἀποτελεῖ πρωταρχικὸ ὄργανο καλλιέργειας του νοῦ και του ὕφους και ἡθους του ἀνθρώπου, «τὸ ὄργανον πού θὰ μάθουν πῶς λειτουργεῖ ἡ σκέψις διὰ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς λόγον, εἶναι τὸ μονόζυγον και τὸ πολύζυγον τῆς γυμναστικῆς του νοῦ των», ἡ 'Εκπαίδευσή μας τήν έχει

Τὰ μυστήρια του Κόλπου και ἡ 'Ελληνικότης

'Η περιοχή του Κόλπου τῶν πετρελαίων ἢ, όπως ἀλλιῶς ὀνομάζεται, ἡ Μέση 'Ανατολή ἀνέκαθεν και γιὰ τοὺς ἴδιους ἢ διαφορετικοὺς λόγους «ἐβραζε». Στὶς μέρες μας ἐμπλέκονται ἄμεσα στὸ παιχνίδι του Κόλπου και με ἐπίκεντρο τὸ 'Ιράκ: τὸ 'Ιράν, τὸ Κουβέιτ, ἡ Σαουδαραβία, ἡ Συρία, ἡ 'Ιορδανία και τὸ 'Ισραήλ. "Ολοὶ οἱ ἄλλοι ἐμπλέκονται ἔμμεσα και ἀπὸ ὑπερβολικὸ ζήλο χάριν δῆθεν του «δικαίου» και τῆς «διεθνούς νομιμότητος», όπως γλαφυρά, λακωνικά και διαφωτιστικά ἀναπτύχθηκε στὸ «Δαυλὸ» (τεύχη 105 και 107).

Τὸ περίεργο με τήν ἱστορία εἶναι, ὅτι στὴν ἴδια ἀκριβῶς περιοχή πρὶν δυόμισυ ἕως πεντέμισυ χιλιάδες χρόνια ἐκτυλίσσονταν ἐπίσης παρόμοια δραματικὰ γεγονότα ἀνάμεσα (κατὰ καιροὺς) στοὺς Σουμερίους, 'Ασσυρίους, 'Ασσυριο-Βαβυλωνίους, 'Εβραίους, Βαβυλωνίους, Χαλδαίους κ.λ.π., με ἀποτέλεσμα νὰ ἐξαφανιστοῦν ἀπὸ τήν ἱστορία ὅλοι οἱ λαοὶ αὐτοὶ ἐκτὸς τῶν 'Εβραίων, πού εὐδοκίμως ἐπιβιώνουν ἀνὰ τίς χιλιετίες, συνεχίζοντας τὸ «ἔργο» τους.

Και ἐνῶ τὰ γεγονότα τῆς Μέσης 'Ανατολῆς στὰ τελευταῖα 80 περίπου χρόνια δὲν ἔπαψαν καθημερινὰ νὰ ἀπασχολοῦν τήν ἀνθρωπότητα λόγω πετρελαίων, γιὰ νὰ λέμε τὰ πράγματα με τὸ ὄνομά τους, ξαφνικά βρυκολάκιασαν οἱ 'Ασσύριοι, οἱ Σουμερίοι, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Χετταῖοι, οἱ Βαβυλώνιοι και βεβαίως οἱ 'Εβραῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεψαν στὴ Γῆ τῆς 'Επαγγελίας ὕστερα ἀπὸ περιπλάνηση τεσσάρων περὶπου χιλιετιῶν. 'Αλλὰ ἐνῶ οἱ 'Εβραῖοι ὄντως ὑπάρχουν, και μάλιστα με δικό τους κράτος, ὅλοι οἱ ἄλλοι λαοὶ ὑπάρχουν ὡς φαντάσματα και φαντασιώσεις στὰ μυαλά

ἀφυδατώσει καὶ περιορίσει τόσο, ὥστε νὰ μὴν μπορῇ νὰ ἐκπληρώσῃ πλέον οὔτε τὸν στοιχειώδη στόχο της ἥτοι τὴν ἀπλὴ συνεννόηση (δ.π. σελ. 240).

★ ★ ★

Ποιά ἦσαν τὰ αἰτιολογικὰ ποὺ προέβλεπαν οἱ «μεταρρυθμιστὲς» τοῦ 1976, «οἱ πισθῆταιροι καὶ εὐελπίδαι ποὺ ἐχώρησαν ἀκάθεκτοι πρὸς κτίσιν τῆς Νεφελοκοκκυγίας αὐτῆς»; Μὰ ὄχι ἄλλα ἀπ' τὴν ἀπλούστευση — ὥστε «νὰ μὴν αἰσθάνωνται μειονεξίαν οἱ ἀφνεῖς ἢ ἀμελεῖς συμμαθηταί» — καὶ τῇ θεραπείᾳ τῆς διγλωσσίας ποὺ ἐμποδίζει τὴν πρόοδον τοῦ τόπου. «Νά καταργήσωμεν τὴν τεχνητὴν, νεκρὰν ζῶσαν τῶν δασκάλων καὶ νὰ ἐπιβάλωμεν τὴν ζωντανὴν τῆς ζωῆς»!

Τὰ αἷτια ὅμως δὲν ἦσαν αὐτά. Ὁ κ. Γεωργουῆντζος ἀναφερόμενος στοὺς προγενέστερους «μεταρρυθμιστὲς» τοῦ 1910 (Φιλίντα, Τριανταφυλλίδη, Φωτιάδης, Γληνὸ) καταγγέλλει — ἄλλωστε εἶναι πάγκοινο μυστικό —, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ «Ἐκπαιδευτικοῦ Ὁμίλου» «δὲν ἦτο ὁ φανερός, ὁ γλωσσικός, ἀλλὰ ὁ ἀνομολόγητος, ἡ ῥῆξις πρὸς τὴν ἔθνικὴν παράδοσιν» (σελ. 240). Ἀναφερόμενος ὁσαύτως στοὺς μεταρρυθμιστὲς τοῦ 1976 (Κακριδῆ, Πολίτη, Τσοπανάκη, Χρηστίδη, Φόρη) παρατηρεῖ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ «χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν ἐβγήκαν ἐξ ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ αἰσθήματος τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι αἰσθάνονται τὴν γλῶσσαν τὴν γραπτὴν ὡς ζῶσαν ἀπόδειξιν τῆς συνεχείας τοῦ αἵματος τοῦ Ἑλληνικοῦ» (δ.π. σελ. 241).

★ ★ ★

Γεννᾶται ὅμως τὸ ἐρώτημα: Οἱ «μεταρρυθμιστὲς ἐβγήκαν ἀπὸ τὰ τεῖχη τοῦ αἰσθήματος τῶν Ἑλλήνων χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουν»; Πρόκειται δηλαδὴ περὶ «ἁθώου» λάθους, στὸ ὁποῖο ὑπέπεσαν ἀσυναίσθητα; Ὅμως ἀπολύτως τίποτα δὲν συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς· τὸ λάθος ἄλλωστε διαπράττεται μία φορά, καθότι «τὸ δις ἐξαμαρτεῖν οὐκ ἀνδρῶν σοφῶν» καὶ στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἔχομε δεκάδες «γλωσσικὰ κινήματα», πρᾶγμα ποὺ μαρτυρεῖ θέληση καὶ σκοποθεσίαν· καί, τὸ χειρότερο, ὅλα τὰ κινήματα αὐτὰ ὀργανώθηκαν κι ἐ-

→

καὶ τὰ σχέδια ὠρισμένων. Ἡ σύνδεση ὅμως αὐτὴ ἦταν ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἐνιαῖο ἰδεολογικὸ καὶ πολιτιστικὸ πλαίσιο ἡ πειρατὶα τῆς ἐκμετάλλευσης τοῦ μαύρου χρυσοῦ τῆς περιοχῆς, ὅπου ἡ ἀμμόδης καὶ ἀχανὴς ἔρημος κολυμπᾷ σὲ μιὰν ἀπέραντη θάλασσα ἀπὸ πετρέλαιον.

Πράγματι τὰ τελευταῖα χρόνια διάφοροι «διανοούμενοι» καὶ «μελετητὲς» τῆς ἱστορίας τῆς ἀνατολικῆς λεκάνης τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς, μὲ ἔδρα ὅλες τὶς πρωτεύουσες τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῆς, ὅπως λόγου χάρι τὴ Νέα Ὑόρκη, τὸ Λονδίνο, τὴ Μόσχα, τὴν Ἀθήνα κ.λπ., κινεῖται μὲ ἀνεση ἀπὸ πρωτεύουσα σὲ πρωτεύουσα καὶ μᾶς βομβαρδίζουν μὲ «μυστήριες» καὶ ἀκατανόητες ιδέες, διαπιστώσεις, συμπεράσματα, ἀναγωγές, συζεύξεις, συγκρίσεις, συνδέσεις ποὺ ἀποσκοποῦν στὴν νεκρανάστασιν καὶ ἐπανεμφάνισιν ἑνὸς «μεγάλου πολιτισμοῦ». Ὁ ἐν λόγῳ πολιτισμὸς, κατ' αὐτοὺς, ἄκμαζε πρὸ χιλιετιῶν στὴν περιοχὴ τῶν πετρελαίων, καὶ προηγεῖται τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ἀντιγραφὴ του. Ἀκόμη ὑποστηρίζουν, ὅτι τὸ ἐλληνικὸ ἀλφάβητο κατάγεται ἀπὸ τοὺς Φοῖνικες, ὅτι ὁ Ὅμηρος ἀντέγραψε τὸ ἔπος τοῦ Γίλγαμες τῶν Σουμερίων καὶ ὅτι ἡ «Θεογονία» «ξεπατικώθηκε» ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους καὶ ἐν πάσῃ περιπτώσει, ὅτι τὸ ἀρχαιοελληνικὸ πνεῦμα καὶ ἡ Ἑλληνικότης εἶναι ἀπόηχος καὶ ὑποπροῖον τοῦ νεκρανεστημένου ἐνιαίου πολιτισμοῦ τῶν Σουμερίων, Ἀσσυρίων, Αἰγυπτίων καὶ Ἑβραίων, ποὺ ποτὲ δὲν πέθανε ἀλλὰ ὑπῆρχε καὶ ὑπάρχει μισοκρυμμένος καὶ φανερός. (Καὶ μὴν κυτᾶτε ποὺ ἀλληλοτρώγονται καὶ κάτω σήμερα).

Ἀπὸ συγκεκριμένους περιπτώσεις ἀπολογητῶν τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ προκύπτει, ὅτι οἱ ὑπέρμαχοι τῆς νέας θεωρίας εἶναι ἐλληνοὑπαρξιστὲς, χριστιανομαθημένοι

→

νορχηστρώθηκαν στο εξωτερικό από αξιωματούχους τῆς λογοκρατίας καὶ τῆς Διεθνούς Ἐξουσίας, πού δὲν κρύβουν τὴν ἐπιθυμία τους νὰ καταστρέψουν τὴν Ἑλληνικὴ Γλῶσσα. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ ἐκπαιδεύουν καὶ μᾶς στέλνουν «Φοινικιστὲς», «Ἰνδοευρωπαϊστὲς», «προοδευτικὸς-μεταρρυθμιστὲς» «Χαναανιστὲς» κ.ο.κ, πού «ἔρχονται ντυμένοι φίλοι», κατὰ πού λέει ὁ ποιητής, κι ἀπεργάζονται τὴν καταστροφὴ προφανῶς τῆς γλώσσας, στὴν οὐσία ὅμως τὸν ἀφανισμό τῶν Ἑλλήνων, πού: «ἀλίμονο, εἶναι λαὸς μὴ κυβερνήσιμος, γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὸν κτυπήσουμε στὴν πολιτιστικὴ του ρίζα», ὅπως ἔχει δηλώσει ὁ κ. Χ. Κίσσιγκερ.

«Μετὰ τὴν πάνδημον πλέον... ἀναγνώρισιν τῆς πανωλεθρίας καὶ τὰ προχείρως ἐκ πολλῶν διευθύνσεων προταθέντα μέτρα θεραπείας, ὧν κυριώτερον ἢ ἐπαναφορὰ εἰς τὰ Γυμνάσια τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀρχαίων Ἑλληνικῶν, ἣν ἐπεδοκίμασαν καὶ δύο μέχρις ὥρας Ὑπουργοὶ Παιδείας, εἶναι καιρὸς ἡ Πολιτεία νὰ σκεφθῇ ὠρίμως καὶ συντόμως περὶ γενικότερας καθάρσεως...» (δ.π. σελ. 246).

«Σήμερον ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀξιῶναι τὴν ἐπαναφορὰν τῆς Ἀρχαίας γλώσσης εἰς τὰ Γυμνάσια. Ἐπίσης ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀξιῶναι τὴν ἐλευθέραν ἐξέλιξιν τῆς γλώσσης χωρὶς δεσμεύσεις κατὰ τῆς καθαρεύουσας, ἀλλως αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ θὰ ἀποστερηθοῦν γνώσεως καὶ σοφίας Ἑλλήνων συγγραφέων 160 ἐτῶν... μὲ κίνδυνον, κατὰ τὸν Σεφέρη, νὰ γράφουμε ὄχι πλέον ἑλληνικά, ἀλλὰ ἓνα ἑλληνόφωνο ἐσπεράντο» (Σόλων Κυδωνιάτης, Ἀκαδημαϊκός, δ.π. σελ. 246).

Ὅμως, ἂς μὴ γελιώμαστε, ἡ Ἑλληνικὴ Γλῶσσα δὲν εἶναι ὑπόθεση τῶν ὅποιων ὑπουργῶν· δὲν ἀνήκει σὲ ὑπουργοὺς ἢ ὁποιους ἐπιστημονιστὲς καὶ ἐπιστήμονες ἀκόμη. «Εἶναι τμῆμα τῆς παγκοσμίου πνευματικῆς κληρονομίας, ἐξ ἴσου ὅπως καὶ ὁ Παρθενών, δι' ὅλους τοὺς πολιτισμένους λαοὺς» (δ.π. σελ. 239). Εἶναι τὸ μοναδικὸ ζωντανὸ γνωσιοφυλάκιο, τὸ ταμεῖο ὅλων τῶν γνώσεων, κεκτημένων, ἀνακεκτημένων καὶ μὴ ἀνακεκτημένων εἰσέτι. Γι' αὐτὸ, καὶ παρά τις ὅποιες διαταγὲς ὁποιοῦ ὑπουργοῦ, ποτὲ δὲν ἔλειψαν καὶ

ἑλληνιστὲς, ἑλληνοφανεῖς σιωνιστὲς, ναζοελληνίζοντες σκοταδιστὲς καὶ χριστιανομαρξιστὲς ἑλληνικοί. Ὅπως βλέπουμε τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ δύο συστατικὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ περιλαμβάνει τὴν λέξη «Ἑλλην», ἐνῶ τὸ ἄλλο συστατικὸ κατὰ περίπτωσιν εἶναι: χριστιανομαθημένος, ὑπαρξιστής, σιωνιστής, σκοταδιστής, ναζὶ κλπ. Καὶ ἡ σύνδεση αὕτη δὲν εἶναι τυχαία.

Κοινὸ χαρακτηριστικὸ γνώρισμα ὅλων εἶναι ἡ ἀσάφεια καὶ ὁ ἀμφιλεγόμενος ἢ καὶ σκοτεινὸς ἀκόμη λόγος τους. Κατὰ κανόνα ἐφαρμόζεται ἡ μέθοδος τοῦ μυστηρίου. Δηλαδή ἀνώνυμες γραφές, ὑπὸ ψευδώνυμο, ἀπροσδιόριστα ἐπώνυμα τύπου: Νικόλαος Σπυρόπουλος, 25 ὑπογραφὲς ἐπωνύμων σὲ κείμενο πού δὲν καταλαβαίνει τίποτα, ἢ «ἐγὼ ἐνεργῶ γιὰ λογαριασμό ἄλλων ὑψηλὰ ἰστάμενων» κ.λπ. Καὶ παραπέρα: ἐπίσημα ἰδρύματα μὲ ἐξόχως ἐπώνυμα πρόσωπα τῆς διανόησης προφανῶς παγιδευμένα κ.λπ.

Ἡ κίνηση ἀναμφιβόλως εἶναι διεθνής. Ἡ Ἑλλὰς ἔχει ἐπιλεγεῖ (καὶ αὕτη) γιὰ τοὺς σκοποὺς τοῦ ἄνομου παιχνιδιοῦ. Ἡ ἴδρυση μιᾶς ἀρχαίας πόλεως πάνω στὰ πρότυπα τῆς πολεοδομίας τοῦ Ἰππόδαμου μὲ σκοπὸ τὴν οἰκουμένην προβολὴ τοῦ ἀρχαιοελληνικοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἑλληνικότητος, ὅπως θὰ διδασθεῖ ἀπὸ παγκοσμίου φήμης «ἑλληνιστὲς» καὶ «φιλέλληνες», γιὰ νὰ ἀντιμετωπιστεῖ ὁ «σιωνισμός», μὲ ἐπενδύσεις σὲ συνάλλαγμα πού θάρθει ἀπέξω, γενικῶς καὶ ἀορίστως, εἶναι ὅ,τι ὠραιότερο γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι διακηρύττουν. Κι ἀκόμη θὰ φτιάξουμε τηλεόραση καὶ ραδιοσταθμὸ ἑλληνικότητος καὶ ἄλλα ἡχηρά. Ἰδοὺ ὁ νέος Δούρειος Ἴππος.

ποτέ δὲν θὰ λείψουν οἱ ὀρθογραφοῦντες, οἱ ὀρθομιλοῦντες καὶ ὀρθοτομοῦντες τὸν Ἑλληνικὸ Λόγο καὶ Γλῶσσα. Ὅσοι Ἑλληνες, δὲν ἔχομε παρά, ὅσον ἀφορᾷ στὸ θέμα τῆς Γλῶσσας, «*να ἐνεργοῦμε ὥσάν να μὴν ὑπάρχη ἑλληνικὸ κράτος*» (Δ.Ι.Λ., «*Δαυλὸς*» τ. 108), καὶ νὰ μὴ λησμονοῦμε τὰ λόγια τοῦ ποιητῆ: «*Τῇ γλῶσσά μου ἔδωσαν Ἑλληνική· μοναχὴ μου ἔγνοια ἡ γλῶσσα μου*» ('Οδ. Ἑλύτης «*Τὸ Ἀξιόν ἐστιν*»).

Σαράντος Πάν

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΟΥ·Ι·ΤΓΟΥΕΡΘ, *Τὰ ἐννιά πρόσωπα τοῦ Χριστοῦ*

Στὸ περὶ οὗ ὁ λόγος μυθιστόρημα ὑποτίθεται ὅτι περιγράφεται ἡ ζωὴ ἑνὸς Ἰωσήφ — ἢ Γεσοῦα — ὁ ὁποῖος ἔζησε γύρω στὸ 60 π.Χ. Στὴν πραγματικότητα ὁ συγγραφέας δὲν κρύβει τὴν πρόθεσή του νὰ κάνει μιὰ μυθιστορηματικὴ βιογραφία τοῦ Ἰησοῦ, περιλαμβανομένων τῶν «κρυμμένων» ἐτῶν τῆς ἐπιμόρφωσής του, παρουσιάζοντας ταυτόχρονα καὶ τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὶς διάφορες θρησκευτικὲς τῆς ἐποχῆς καὶ τὰ ἐσωτερικά του μυστήρια, στὰ ὁποῖα βάζει τὸν ἥρωά του νὰ μυῆται. Ὁ κ. Οὐίτγουερθ στολιζέται μὲ πλῆθος τίτλων καὶ ἐπαίνων, ὅπως «*πρόεδρος τοῦ Great Western University - San Francisco - USA*», «*βετεράνος μελετητῆς τῶν θρησκειῶν τοῦ κόσμου*», «*εὐρυμαθέστατος γνώστης τῶν θρησκειῶν*» κ.λπ. Ἀφήνει νὰ ὑπονοηθεῖ, ὅτι εἶναι ὁ ἴδιος μύστης, ὁ δὲ ἐκδότης στὸ σημείωμα τοῦ ὀπισθοφύλλου γράφει γιὰ «*ἀλήθεια ποὺ ἔμεινε κρυφὴ τόσο καιρό, ὥστε νὰ φτάσει κανεὶς νὰ διακινδυνεύσει τὴ ζωὴ του γιὰ νὰ τὴ βρεῖ*». Ἀλλά, ἐφ' ὅσον ὅλα αὐτὰ εἶναι πραγματικά, τὰ λάθη, οἱ παραλείψεις καὶ οἱ διαστρεβλώσεις ποὺ περιέχονται στὸ βιβλίο καὶ θὰ παρατεθοῦν ἀμέσως, δὲν μποροῦν νὰ ἀποδοθοῦν σὲ ἄγνοια ἢ ἔστω ἐσφαλμένη πληροφόρηση. Ὅθεν προκύπτει, ὅτι ὀφείλονται σὲ συνειδητὴ παραχάραξη καὶ μόνον. Οὔτε τὸ ἐλαφρυντικὸ «*ποιητικὴ ἀδεία*» σ' ἓνα τέτοιο ἔργο μπορεῖ νὰ γίνῃ ἀποδεκτό.

Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωση τῆς μῆσής του στοὺς Ἑσσαίους ὁ Γεσοῦα στέλνεται στοὺς

→
Εἶναι φανερό, ὅτι ἡ παρατεταμένη κρίση στὴ Μέση Ἀνατολὴ ἐπὶ δεκαετίες ἔχει κουράσει. Χρειάζεται λίφτινγκ. Χρειάζεται πολιτισμικὸ μανδύα, καὶ ἰδεολογία ποὺ νὰ ἔχει σχέση μὲ τὴν κρίση στὸν Κόλπο. Ἀλλὰ ἡ ἰδεολογία γιὰ νὰ σταθεῖ, ἔστω καὶ ψεύτικη, χρειάζεται «*Ἀντίπαλο Δέος*». Καὶ τὸ δέος αὐτό, ὡς συνήθως πρὸς θεραπείαν πάσης νόσου, εἶναι ἡ ἄτρωτη καὶ διαιώνια Ἑλληνικότητα. Γιατὶ οἱ ἱεροφάντες τοῦ ἀνύπαρκτου πολιτισμοῦ τοῦ Γίλγαμές πρέπει νὰ ἐπιχειρηματολογήσουν, νὰ ἀναχθοῦν, νὰ συγκρίνουν μὲ κάτι στέρεο καὶ γρανιτῶδες. Κι ἂν μπορέσουν ἐπὶ πλέον νὰ ζημιώσουν τὴν Ἑλληνικότητα, κέρδος θὰ εἶναι. Δὲν ἔχει νόημα νὰ ἐπιχειρηματολογοῦν στὸ κενό. Ἡ παραδοσιακὴ διαμάχη: Χριστιανισμός-Ἑλληνικότητα δὲν πουλάει πιά. Ἄντε λοιπὸν νὰ δοκιμάσουμε τὸ κοκταίηλ τοῦ Σουμεριο-Ἀσσυριο-Εβραϊσμοῦ κόντρα στὴν Ἑλληνικότητα. Ποῦ ξέρεις, μπορεῖ νὰ πιᾶσει. Ἀλλωστε δὲν χάνουμε τίποτα. Πετροδολάρια ὑπάρχουν ἀφθονά. Τὶ εἶναι γιὰ τὸ «*σύστημα*» νὰ ρουφήξῃ ἡ μάνικα στὸ πετρελαιοπηγὰδι πέντε λεπτὰ τῆς ὥρας περισσότερο γιὰ «*γενικὰ ἔξοδα*».

Πολλοὶ ἔχουν γίνῃ ἀποδέκτες ὧλων αὐτῶν τῶν «*μυστηριωδῶν*» μηνυμάτων. Τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀστεῖο μέχρι γελοιότητος, ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνον. Ὅλοι ὁμως ξέρουμε, πὼς ἡ ἀλήθεια εἶναι ἐντελῶς διαφορετικὴ. Τελικὰ αὐτοὶ κάνουν τὴ δουλειά τους παίζοντας τὸ παιχνίδι τοῦ διεθνοῦς οἰκονομικοῦ καὶ τῆς διεθνοῦς ἐξουσίας· κι ἐμεῖς συνεχίζουμε τὸ ἔργο μας κρατώντας ἀναμμένο τὸ δαυλὸ τῆς Ἑλευθερίας καὶ τῆς Ἀλήθειας.

Σπ. Νόνικας

Βρεττανούς Δρυίδες, γιὰ νὰ μαθητεύσει κοντά τους. Καὶ πρὸς μεγάλη μας ἐκπληξὴ ἀνακαλύπτουμε κατὰ τὴν τελετὴ τῆς ἐξέτασής του νὰ παρίστανται κάποιοι «στολισμένοι μὲ φτερά Ἰαγουάροι ἱερεῖς ποὺ ὀνομάζονταν Καραῖβες ἀπὸ τὸ ὄνομα τῆς θάλασσας δίπλα στὴν ὁποῖα ζοῦσαν». Ἀκόμα καὶ ἂν ἀγνοηθοῦν οἱ χρόνοι ποὺ θὰ ἀπαιτοῦσε ἓνα ταξίδι ἀπὸ τὴν Καραϊβικὴ στὴν Βρεταννία μὲ τὰ μέσα τῆς ἐποχῆς (συγκριτικὰ ὁ Κολόμβος ἔκανε μὲ τὶς καραβέλλες του τρεῖς μῆνες, γιὰ νὰ καλύψει μιὰ ἀπόσταση ἴση μὲ τὰ δύο τρίτα τῆς προειρημένης), παραμένει τὸ γεγονὸς ὅτι οἱ ὀνομασίες Καραῖβες καὶ Καραϊβικὴ δὲν ὑπῆρχαν τότε. Ἀπλῶς γιὰ τὴν ἱστορία, οἱ ἀρχικοὶ Κανίμπα καὶ ἀργότερα Καρίμπα δὲν ἦσαν παρὰ οἱ κάτοικοι τοῦ Μαγιάμπ, οἱ γνωστοὶ μας Μάγιας... Αὐτὰ γιὰ τὴν σοβαρότητα τοῦ καθηγητῆ.

Ἡ περιήγηση τοῦ Γεσοῦα συνεχίζεται στὴν Ἰνδία, ὅπου ὁ συγγραφέας καταφέρνει νὰ συγχωνεύσει μὲ θαυμαστὸ τρόπο 1.000 ἕως 1.500 χρόνια ἱστορίας βάζοντας τὸν ἥρωά του νὰ διδάσκεται ἀπόψεις ποὺ δὲν εἶχαν ἐμφανιστεῖ στὴν ἐξέλιξη τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ πρὶν ἀπὸ τὸ 1000 μ.Χ. καὶ σχηματοποιήθηκαν ὀριστικὰ κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα (π.χ. ἡ ἀποψη ὅτι ἡ «Μάγια» — ψευδὴς εἰκόνα τῆς πραγματικότητας — εἶναι μόνον παρότρυνση γιὰ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Ἀλήθειας παρουσιάζεται ὀλοκληρωμένη μόλις τὸ 1944 μ.Χ. ἀπὸ τὸ Σάρμα στὸ ἔργο του *«Μελέτες γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ Ἰνδουϊσμοῦ 19ος καὶ 20ος αἰῶνας»*, ὅπως ἀναφέρει ὁ καθ. Roderick Marshall).

Μετὰ τὴν Ἰνδία ἀκολουθεῖ ἡ Περσία, οἱ Μάγοι τῆς καὶ ὁ Ζαρατούστρα. Ἐδῶ γίνεται πραγματικὴ σφαγὴ. Βάζει τὸν Γεσοῦα νὰ περιγράψει τὴν θανάτωση τοῦ Ζωροάστρη ἀπὸ κάποιο «αἰμοβόρο Τοῦρκο τὴν ὥρα ποὺ ἱερούργοῦσε», ἀγνοώντας προφανέστατα ὅτι τὴ λέξη «Τοῦρκο» χρησιμοποίησαν οἱ Ἀραβες μόλις τὸν 10ο αἰῶνα, γιὰ νὰ χαρακτηρίσουν τὸ συνονθύλευμα τῶν διαφορετικῶν φυλῶν ποὺ μιλοῦσαν ἓνα κοινὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα ποὺ ἀργότερα ἀποκλήθηκε «τουρκικὴ γλῶσσα». Θέλει ἐπίσης νὰ ἀγνοεῖ ὅτι οἱ πρῶτες σαφεῖς ἀναφορὲς γίνονται μόλις στὰ ἀρχεῖα τῆς Κινεζικῆς δυναστείας τῶν Τάνγκ δηλαδὴ μετὰ τὸ 618 μ.Χ. (Ἵπάρχουν ὀρισμένες ἀπόλυτα ἀσαφεῖς προχριστιανικὲς ἀναφορὲς σὲ κάποιους «Κιργίσιους» νομάδες, ποὺ ζοῦσαν στὰ βουνὰ τῆς Δυτ. Μογγολίας, δύο μοῖρες γεωγραφικοῦ μήκους ἀπὸ τὴν «Ἀρυάνα Βαῖγια», τὸν τόπο ὅπου ἡ Ἀβέστα, ἡ ἱερὴ παράδοση τῶν Ζωροαστριστῶν, τοποθετεῖ τὴν βασικὴ δρᾶση τοῦ διδασκάλου τους). Ἀθῶοι βέβαια οἱ Τοῦρκοι τοῦ αἵματος τούτου. (Ἡ Ἀβέστα ἀποδίδει τὴν θανάτωση στοὺς Ἰάονες ἢ Τουρανοὺς ἐχθροὺς τοῦ προστάτη τοῦ Ζαρατούστρα ἡγεμόνα Βιστάσπα).

Τὰ ὥραιότερα ἴσως μαργαριτάρια τοῦ βιβλίου ἀκολουθοῦν εὐθὺς ἀμέσως. Ὁ καθηγητῆς βάζει τὸν Γεσοῦα του νὰ ξεκινᾷ γιὰ τὴν Αὔγυπτο, ἀλλὰ κάνει μιὰ στάση στὴν Μεδίνα, τὴν «πόλιν τῶν ἀγέννητων προφητῶν» (ὑπονοώντας προφανῶς τὸν Μωάμεθ). Ἐκεῖ συναντᾷ «τὶς ἄγριες Ἀραβικὲς φυλὲς ποὺ λατρεύουν μία μαῦρη πέτρα μὲ τὸ ὄνομα Καάμπα». Μέσα σὲ μία μόνον παράγραφο 16 σειρῶν κειμένων ἂς δοῦμε πόσα «σφάλματα» περιέχονται: Ἡ πόλις ἢ γνωστὴ σήμερα μὲ τὸ ὄνομα Ἀλ Μαντίνα, ὀνομαζόταν μέχρι τὸ 622 μ.Χ. Γιαθρίμπ. Ἀλ Μαντινάντ ἂλ Μουανονάρα (Πόλη τοῦ Φωτὸς) τὴν ὀνόμασε ὁ Μωάμεθ, ὅταν κατέφυγε ἐκεῖ (Ἐγείρα). Ἡ Καάβα δὲν εἶναι ὁ μαῦρος λίθος στὴν ὁποία ἀποδίδουν σεβασμὸ οἱ Ἀραβες, ἀλλὰ τὸ κτίσμα μέσα στὸ ὁποῖο εἶναι τοποθετημένος. Ἀλλωστε κάθε κυβικὸσχημο κτίσμα στὴν Ἀραβικὴ λέγεται «καάβα». Μήπως ὁ ἦχος τῆς λέξεως ἐνθυμίζει κάτι; Καὶ τέλος τὸ κτίσμα αὐτὸ οὐδέποτε εὐρίσκετο στὴ Μεδίνα. Ἦταν ἀνέκαθεν καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ μένει στὴ Μέκκα! Τὸ μοναδικὸ ἱερὸ κτίσμα τῆς Μεδίνας εἶναι τὸ τέμενος ὅπου βρίσκονται οἱ τάφοι τοῦ Μωάμεθ καὶ τῶν πρώτων διαδόχων του. Τέτοια ὥραια ὁ «βετεράνος μελετητῆς τῶν θρησκειῶν τοῦ κόσμου»...

Κάπου πρέπει νὰ ὑπάρξει ἓνα ἐπίμετρο τῆς παρουσίας αὐτοῦ τοῦ βιβλίου τῶν θαυμάτων, πρὸ αὐτοῦ ὅμως πρέπει νὰ γίνῃ μιὰ στάση. Ὁ προσεκτικὸς ἀναγνώστης θὰ παρατηρήσει, ὅτι κατὰ τὴν μυητικὴ του περιοδεῖα ὁ Γεσοῦα ὄχι ἀπλῶς δὲν περνᾷ ἀπὸ τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, ἀλλὰ ἀγνοεῖ τελείως σχεδὸν τὴν ὑπαρξὴ τοῦ γένους τῶν Ἑλλήνων, τῆς

θρησκείας του και της έσωτερικής διδασκαλίας της τελευταίας. 'Ο συγγραφέας κάνει άναφορές στην «άρια» καταγωγή του πατέρα του ήρωά του, ξεχνά όμως ότι ο μόνος τρόπος για παρόμοια καταγωγή θα ήταν είτε κάποιος πρόγονος στρατιώτης του Μ. 'Αλεξάνδρου είτε από πολύ παλιότερα κάποιος Φιλισταίος (Παλαιστίνιος), δηλαδή Κρήτας άποικος. Τόν στέλνει στο Στόουνχετζ και τους Δρυΐδες και λησμονεί ότι ή κύρια λατρεία τους ήταν ή παρεφθαρμένη λατρεία του φωτοδότη 'Εωσφόρου 'Απόλλωνα των 'Ελλήνων. Τόν μεταφέρει στη Β. 'Ινδία και δέν βρίσκει ίχνος από τα 'Ελληνικά βασίλεια και τους πολιτισμούς που άνθισαν εκεί. Τόν περνά από την Περσία, την μεγαλύτερη κατάκτηση των Μακεδόνων και δέν μοιάζει νά ξέρει τίποτα σχετικό, άναφερόμενος σέ μιá εποχή που κυβερνούσαν οί 'Ελληνολάτρες Πάρθοι.

Και τέλος τόν φτάνει στην Αίγυπτο, που την όνομάζει Μητέρα των Θρησκειών. Πατέρα δέ των Θρησκειών άποκαλεί τόν Δρυϊδισμό. Και μέσα στον έρωτικό παράδεισο του πατέρα και της μητέρας των θρησκειών βρίσκει μιάμισυ σελίδα χώρο, για νά άναφερθεί στον κορυφαίο πολιτισμό των 'Ελλήνων: Μιάμισυ σελίδα ύβρεις και ψεύδη, που βάζει στο στόμα ένός Σκάκου, τόν όποιο ούτε λίγο ούτε πολύ παρουσιάζει ως μετενσάρκωση του Σωκράτη!

[...] Στην πραγματικότητα ούδέποτε ύπήρξαν θρησκευτικοί πόλεμοι στην άρχαιότητα μέχρι την παρέμβαση στην ιστορία του Μωσαϊσμού και των παραφυάδων του. Τό βασικό χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τις θρησκείες αυτές ('Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Μωαμεθανισμός, Μαρξισμός και οί εκατοντάδες αίρέσεις τους) από τις άρχαίες λατρείες, είναι ο πρωταρχικός δυϊσμός που πρεσβεύουν. Δέν είναι ο δυϊσμός μεταξύ καλών και κακών ή μάλλον ευνοϊκών και άντιτιθέμενων δυνάμεων, που ύπάρχει σέ όλες άνεξάίρετα τις θρησκείες, αλλά ο δυϊσμός μεταξύ προγενέστερου της Φύσεως Δημιουργού Θεού και των έκτός αυτού και υπό την έξουσία του δημιουργημάτων του. Οί φιλοσοφικές συνέπειες αυτής της άποψης ύπήρξαν τρομακτικές και οί πολιτικές άκόμη τρομακτικότερες. Οί άρχαίες θρησκείες άφορούσαν έλευθέρους ανθρώπους, μετείχαν όμως και οί δούλοι, βρίσκοντας παρηγοριά στον άέρα έλευθερίας που απέπνεαν. "Ενας ήρωας μπορούσε νά άνατρέψει μιá θεϊκή θέληση στην 'Ελλάδα. "Ενας ρίσι (σοφός) μπορούσε νά καταραστεί και νά τιμωρήσει έναν ντέβα (θεό) στην 'Ινδία. 'Ο Χαχιαγουάθα, μυθικός ήρωας των 'Ινδιάνων της Β. 'Αμερικής, παλεύει σάν ίσος με τόν πατέρα του θεό του 'Ανέμου.

Τό υπό εξέταση μυθιστόρημα είναι ένα κείμενο προπαγάνδας, όπου ή έχθρότητα άπέναντι στην ιστορία είναι άπόλυτα έσκεμμένη. 'Η θέση του συγγραφέως είναι άπολύτως κατανοητή και δικαιολογημένη. Παίζει τόν ρόλο που του έτάχθη. 'Ακατανόητη όμως είναι ή θέση της μεταφράστριας και των έκδοτών του βιβλίου. Δέν έχω ύπ' όψη μου τό πρωτότυπο άγγλικό κείμενο, ώστε νά διακριβώσω άν όρισμένα από τά μαργαριτάρια που συναντήσαμε είναι γνήσια άπόδοση ή μεταφραστικά σφάλματα. 'Οπωσδήποτε ούδεις τά άντελήφθη; 'Η μεταφράστρια δέν διάβασε τί παρέδιδε στον έκδότη; 'Ο έκδοτικός οίκος δέν φρόντισε για την ύπαρξη έπιμελητού σέ ένα τόσο όγκώδες και πανάκριβο, υποθέτω, βιβλίο; 'Ο ίδιος ο έκδότης δέν είχε γνώση του τί παρέδιδε στην ελληνική άγορά;

Στυλιανός Γ. Παπαδόπουλος

